

Item de eodem.	lxxii.
Adhuc de eodem.	lxxij.
De sancto moyse ethiopo.	lxxij.
De sancto eulogio monacho alexandrino & eius defantiolo.	lxxv.
De fine veriusqz.	lxxvi.
De conuersione pauli simplicis.	lxxvii.
De demoniaco p eius sanctam simplicitatem curato.	lxxviii.
De sancto paschomio scitotico.	lxxix.
De quodam sancto stephano & valente presumpuoso.	lxxx.
De sanctis helia & dorotheo.	lxxxii.
De sancto pachomio thabanesi & eius regula per angeluz dictata.	lxxxii.
De virgine humili & abiecta. quam sanctus pice-rius visitauit.	lxxxij.
De sancto iohanne incluso & eius spu prophetico.	lxxxiii.
De sancto serapione.	lxxxv.
De sancto euagio.	lxxxvi.
De sanctis effre adolio & innocencio.	lxxxvii.
De sancto philorinio psbro.	lxxxviij.
De sanctis mlieribz eustochio & melania.	lxxxix.
De sanctis elpidio silinnio gaddano & helia.	xc.
De sancta siluia virgine & sancto dyocle. & captone.	xcii.
De sancta virgine amata & quadam alia & melania iunioze.	xcii.
De virgine apud quam sanctus athanasius vi. anis lauit.	xcij.
De virgine chozinthia p iuuenem a lupinari liberata.	xciii.
De quodam piissimo monacho. & de virgine lapsa pfecte reconciliata.	xcv.
De illa que corruptonis sue crimē in quendam lectorē transtulit.	xcvi.
De sancto nathanehele senioze.	xcvii.
De sanctitate cuiusdam fratris cum heraclide conuersantis.	xcviij.
De rufino psbro & scriptis eius.	xcix.
De mutis eplis hieronimi & augustini.	c.
De claudiano poeta & flosculis eius.	ci.
De flosculis prudentij.	cii.
De iohē damasceno psbitero.	ciii.
De falso crimē in eo punico.	ciiii.
De miraculo per beatam virginem in eo demonstrato.	cv.
De nece valentiani & eugenii tyranni.	cvi.
De religiositate theodosii & fine eiusdem.	cviij.

C. De initio imperii theodosii senioris. Ex cronica sigiberti.

Oruo igitur gratiano theodosius solus imperauit annis xi. Cepit autem anno domini ccc. lxxvii. Hugo floriacensis quinto libro

Hic non inemor beneficorum gratiani. in vniuersa dictam eius totius orientis viribus insurrexit. in constantinopolitana urbe progrediens. reliquit ibidem archadiu filiu suu imperatorem. demum vero cum thessalonicam puenisset. inuenit valentiani duces in maxima tristitia constitutos. quia maximum tyrannu necessitatis cau-

sa iam suscepant. Et dum ad ytaliam pperaret. valentianus ei occurrit. quem paterna pietate suscipiens sese aduersus tyrannu sola fide maior na longe vniuerso belli apparatu minor pripuit Aquileie maximus victorie spectatoz ptefuit. & eius comes andragatus summa belli administrabat. Qui cum largitumis militu copiis. & pcellenti concilio omnes alpiu ac fluminu adit occupauisset. iudicio dei dum nauali expeditione incautu hostem puenire & obzuerere parat. sponte eadem castra deseruit & ita theodosius nemie. sentiente a repugnante. vacuas hostibus transmeauit alpes. atqz aquileie improuisus adueniens. hoste illu maximu magnu truce ac formidabile. & ab imanisimis etiā germanoz gentibus tributa ac stipendia magno terroze nois exigentem. sine dolo & sine cotrouersia clausit cepit & occidit. Tunc valentianus recepta ytaliam. petitus est impio. Andragatus vero comes maximi nece comperta. precipite sese e nauis in undas dedit. & suffocatus est. Sicqz theodosius incruentam victoria deo dante suscepit.

De impie iustine exilio. & valentiani nece. Helynandus.

Valentinianus quidem a matre sua corruptus. cum ambrosium pertrahi. & in exilium mitti iussisset. tanta fuit pseuerantia fidelium populorum. ut animas pus amittere quod episcopus mallent. Iustina volebat ut arimimensis oculi dextra suscipent. & hoc esse exequendum mandauit ipsa cum filio beniuolo timore memorie scilicet pudente. qui obedire noluit. & cum ei ppter hoc maior honor promitteret. hunc ipsum inquit que habeo tollite. tunc michi conscientia fidei maneat illesa. & hec dicens ante pedes impia precipientium cingulum iecit. Ambrosius vero aduersus regine furore non se manu defendebat & telo. sed ieiuniis & orationibus & vigilis sub altare positus. deum sibi & ecclesie defensore per obsecrationes pabat. Cumqz hec iustina in longu diuersis machinis & oppugnationibus moliret. sed frustra maximus qui se exuere tyranni infamiam & legitimuz principis gestis ostendit. datis literis impium prestat inceptu fidei dei impugnari. & statuta catholice ecclesie subruat. Et iter hec appropinquare ytaliam cepit. Hic maximus ut ait rufinus per andragatiu ducem lugdunensium. gratianu imperatoze magis prodicione quam bello pmerat. Igitur maximo ad ytaliam pperante. iustina hoste simul impietatis conscientia purgente in fugam versa cum filio exilia que dei sacerdotibus pabat sortita est. Hugo ubi sup. Post hec valentianus regno restitutus. extincto maximo eiusqz filio victore que imperatoze gallis maximus reliquerat. ipse in galliam transit. ubi cum tranquilla rempublica in pace ageret. apud viennam dolo arbogasti comitis sui ut ferunt stragulat. atqz ut voluntaria sibi ostendisse morte putaret. laqueo suspensus est. Mox vero igitur valentiano augusto arbogastes eugeniu tyrannu; mox imperatoze creare ausus est.

Qualiter theodosius eugenium tyrannu vicit. & antipapa vrsino. & papa syrício. Itaqz impante theodosio & interfecto valentiano. eugenius & arbogastes in structas acies campis expedierat. & alpium alta latera. inuicabilesqz erant. pmissis callide insidiis occupauerat. & si numero vel viribus impes. sola tamen belli positione victores. At vero theodosius in sumis alpiis ostendit exps cibi ac somni. scilicet quod destituit suis. nesciens quod alienis claus-

dominū xpm solus solum qui potest oīa. corpe
humī fuf? mēte celo fix? orabat. De hic vō post
qm̄ insomne noctem p̄cum p̄tinuātōne transegit.
& testes p̄modum quas in p̄ciuz p̄sidij celestis
appendat lacrimaz lacunas reliquit. fiducialiter a
ma corripuit. solusq; sciens se esse nō solū. signuz
crucis p̄lio dedit. ac se in bellū etiam si nemo seq̄
reē victor imisit futur? p̄ma salutis via exitit ar
bitō hostiliū p̄ciuz comes. Qui cū ignarū impato
rem circūpositis excepisset insidijs. conuers? ad
reuerentiā p̄sentis augusti. non solū a piculo libe
rauit. verum etiā instruxit auxilio. At vbi ad cōti
gua miscende pugne spacia puentum est. magnus
turbo ventozum in oza hostium venit. ferebantq;
p̄ aera spicula nostroz atq; vltra mensurā humani
actus p̄ mane deportata nūq; cadere p̄sqm̄ ipm̄
gerent sinebant. & q̄ ipi vehementer intorserant
excepta vētili ipetu supinata retrofū ipos ifelicitē
ofigebant: p̄spexit itaq; sibi humane ofcientie pa
uor. nam p̄tinuo sese pua suoz manu fusa victo
rū theodosio hostilis p̄strauit exercit? Eugeniuz
q; capt? atq; iterfectus ē. arbogastes vō sua sese
manu p̄tulit. Sicq; hoz duoz sanguine bellū ci
uile restructū est. Eo tempore i romana cathedra
papa damas? residebat. quē plarū sibi non ferens
vlin? quidā romane archidiacon? ecclie. collecta
turbulentozuz & seditiozoz manu ep̄m se contra
ius & phas ofsecrari fecit. qua de re tanta seditio i
romano excreuit populo. vt replerent hūmāo sā
guine oratōnū loca. sed tandē agregato i vrbe sā
ctoz oculio sacerdotū. pulsus est vsinus ab apli
ca dignitate. sed apud neapolim intuitu misericor
die ordmat? ē ep̄s. **¶ Sigibert?** Anno theodo
sij p̄mo syriā? romāe ecclie p̄fedit. xxxvi? Hic
ofstituit hereticū penitentiā p̄ impositionem man? sa
cerdotalis ab ecclia esse recipiendū. Hic manicheos
rome iuentos exiliauit. Ambrosi? ep̄s ritū canē
di antiphonas in ecclesia p̄mus apud latinos tran
stulit a grecis. apud quos hic rit? iam moleuorat.
ex instituto ignacij antiocheni ep̄i & apostoloruz
discipli. q; p̄ visionē in celū rapit? vidit & audiuit
quō angeli p̄ antiphonaz reciprocatoez sancte tri
nitati hymnos canebant. Idem etiā ambrosi? post
hilarū pictauiensem hymnos i ecclesia canendos
p̄m? ofposuit. Anno quoq; p̄notato frāci q̄ntimū
& heraclū romanoz duces. cū omnib? pene suis
iuxta treueri delent. In egipto iohes anachorita
sanctitate & philosophie spiritu claret. **¶ III.**
¶ De vita facti iohannis anachorite & gestis ei?
Hic beat? iohannes manens in rupe mon
tis ardui. in monasterio clauso & obstru
cto. aduenientib? p̄ fenestram se viden
dū p̄bebat. mulier tñ nulla ad ofpectū ei? accessit
sed viri & raro. In hui? itaq; monasteriū ab anno
etatis sue. xl. vsq; ad cx. qñ a hieronimo visus est.
nullus intrauerat. sed aduenientib? vt dictū est p̄
fenestrā se videntū p̄bebat viris dūtaxat. Cūq;
tribun? quidā venisset ad eū ofsecrauit vt & con
iugē suam p̄mitteret intrare ad se. multa em̄ eam
dicebat p̄tulisse picula. vt faciem ei? videret. Cū
q; ille negaret dicens se in monasterio nūqm̄ mo
ris fuisse videndi mulieres. trit un? p̄stibat ofse
crando. cōfirmās q; nisi eū vidēt esset sine dubio
ex multa tristitia mortura. Et ait. Vade videbit
me p̄iunx tua hac nocte. nō tñ huc veniet. sed i do
mo tua & i lecto suo manebit. Tūc recessit ille.
ambiguitatez responū i p̄ctore versans. Cū etiā

hec piugi nūciasset. illa similiter Simone in certo fa
tigat. Sed postqm̄ somni tempus aduenit. adest
homo dei p̄ visum assistens mulieri. fides tua inq̄
magna est o mulier. & ideo tuo desiderio veni sa
tisfacere. te tñ moneo. vt nō faciē corpale fuozuz
dei desideres. s; vt act? & gesta coz per spiritum
p̄templeris. sp̄s em̄ est q; viuificat. nā caro nō p̄
dest quicq;. Cū quidā cleric? dyaconus ad eū ve
niēs. ab eo interrogat? mēteret se nō eē clericū hu
militatis gratia. ofculās eū ait. Noli fili negare ḡ
riā dei. ne incurras p̄ bono malū. p̄ humilitate mē
daciū. cauēdū est em̄ omnib? modis mēdaciū. siue
p̄ malo siue p̄ bono p̄ferri videat. Nō p̄mittebat
etiā ad te icōmodantes defera. sed bñdicens oleū
dabat ex quo vncti sanabant. Vni ex fratrib? ter
ciano typo laboranti & curari volenti. rez tibi ait
necessariam cupis abijce. sicut em̄ cozpa nitro vel
aliis huiusmodi lomentis abluē a sordib?. sic aie
languozibus aliisq; huiusmodi castigatōibus pu
rificant. bñdicēs tñ oleū dedit & sanauit. Nulluz
p̄ ignē patuz sumebat cibū. eratq; attenuatū & ari
di corpore p̄ abstinentia. capilli eius & barba ex
languore nimio rari & tenues **¶ V.**

¶ De quibusdam eius documentis.

Oagregatis autē fratrib? ad eū iftruēdo
dixit. Graue ē iactātie viciū & periculo
suz nimis. ita q; de ipō etiā perfectōnis
fastigio deicit aias. cuius due sunt species. Qui
busdā tñ accidit. q; statim in initio ouersionis sue
cū paz aliquid vel abstinentie ipenderint. vel pecu
nie erogauerint. ita sentiūt q; emittētores sunt ill
qui aliq; largiti sunt. Alii vō cū ad sumā virtutem
peruenerint nō totū deo. s; suis laborib? tribuūt.
& dū ab homib? gliam querūt. illā que ex deo ē
amittūt. Si autē mūdi corde ante deū steterimus:
deū vidē poterim?. q̄ntū ē possibile eū videre. vi
debimus em̄ eum inuisibile mente nō corpore. sci
entie intellectu. nō carnis ofpectu. nemo em̄ putz
se posse ipsaz sicut est diuinam subam inueni. ita
vt sp̄m sibi aliquā vel ymaginē corporeā i corde
figuret. nulla em̄ forma in deo est. nulla circūscri
ptō. sed sensus & mēs. qui sentiiri quidē potest. et
mētis affectu p̄stringi. nec tñ ofphendi. aut descri
bi. aut enarrari. Ideo oportet cū omni reuerētia
& metu accedere ad deuz. & ita libzare in eū men
tis inuitū. vt quidq; potest splendoris claritatis
maiestatis mens humana ofpicere. super hec omnia
sentiat eū semper. oportet autē vacare. vnde vaca
te & videte rē. & q̄nto purior in eo mens fuerit.
tāto plura ei de? reuelabit & misteria ei? agnosq;
aqua & panis si cū cupiditate sumant. id ē. nō vt
necessitati corporeis. sed animi desiderio satisfiat.
hoc etiā abstinenti viciū deliciaz dicit. ideo volēt
dñs animā voluptatib? resistere dicebat. Intra
per angustā portā rē. larga est via anime. cum q̄li
cūq; desiderio suo satisfecerit. angusta vō ē cum
voluptatib? suis repugnat. Ad hec autē obtinen
da multuz p̄dest secretior habitatō. quia interdū
per occasionem aduentantiū fratrum. & euntium
ac redeuntū frequentiam. abstinentie frena laxan
tur. & sic etiā qñq; p̄fecti viri capiunt. Ideo dice
bat dauid. Ecce elongaui fugiēs rē. **¶ Idem iohā
nes dixit. Quis putas habet frat̄ iste i corde. q; ri
det ad prandiū. cū magis flere debeat. quia carita
tem manducat. ¶ VI. ¶ De exemplis
eius cōtra detractozes. & contra p̄sumptuosos.**

¶ Idem contra detractozes ait.

Mulier quedā nuda exiuit de dolo. & cooperuit se pannis veteribz. altera vero nuda remanens dicebat marito. ecce meretrix illa nuda est & non confundit. Et sic faciunt detractores. **I**dem contra psumptosos. Erat quidā monachz in spelunca sūme abstīnētie cūctis aīe florens virtutibz. Cūqz i pfectibz suis p fides nō totum deo. sed sibi ipi tribuerēt. hanc psumptionē intuens temptator quodā vespere fmgit se i specīe mulieris oberrantis p heremū. q̄ vefessa ad hostiū spelunce lassitudinem simulās. itus seipam pīecit. & obuoluta genibz ei? vt sui miserat exorat. Nox inquit me pphēdit. iube me quiescere in angulo cellule tue. ne forte efficiar bestijs pda. At ille pmo miseratōnis obtentu recepit eaz in spelūcam. querēs causam errandi eā p heremū. At illa causā figit accurate. & iterim venena blā dimentoz p textū narzatōnis interserit. & nunc se miserandā. nūc defensione dignā ostendēs. elegantia & suauitate sermonis affectū hoīs illecebroso amore deflectit. Hinc iam blandioza colloquia. iocū. risusqz miscenē man? etiā pax ad mentū barbāqz quasi venerando specīe p tendit. Tūc vō palpare cūicē mollius collūqz leuigare. Quid multa ad vltimū captiuū ducit milite chrisi. vti nūc em libidinis fluctibz estuās. etiā laborz pteri toz ac p fessionis oblitus. obscenos iam conabaz mire amplexz. Illa vero vluatū te terzimum emittens. vt vmbra erat tenuis. p manus amplectātis elabit. ipsumqz dedecoris motibz inanes auras se ctātez fedissima in irāsiōe deseruit. Tūc multitudine demonum in aere ad h ipm spectaculū gregata ingenti clamore inquit. O q̄ te vsqz ad celū extollebas. quō demersus es in infernū. Disce ergo. q̄ si se extollit hūiliabit. Tūc ille velut amens effectz et dceptōnis sue n̄ ferēs pudorē. gūi? a se ipō decipit. q̄ fuerat demonibz dceptus. Cū em se reparare & certamen renouare debet. desperans semetipm. tradidit se omī impudiciē & ipietati.

CVII. **E**xemplum qualiter temptat dyabolus peccatorē de desperatione & post victoriā de psumptione.

Hvit vir quidā pessimā vitam ducēs. q̄ dei miseratōne opūctus. intra sepulcz quoddā se recludens. porum scelez pol lutoēs lacrimaz fontibus diluebat. semp pstrat leuare oculos ad celum nolebat. neqz etiā nomen dei nomiare. sed in solis gemitibus pourabat. Nocte venerunt ad eū demones in sepulcro clamātes. Quid ē qd agis o impiissime & flagitiosissime. post qm omī spurcicia & ipuritate satiat es. nec iam sufficiunt vires ad facinora. tu xpianus videri vis & pudicus & patiens. q̄ si iam alius possit tibi dā n̄ locus satia. o in malo. q̄ q̄ tibi nobiscum debet vnus ex nobis es. aliud eē non potes. redi ad nos & qd tibi supest temp? in pfruenda voluptate n̄ pda. Quid temetipm ante temp? supplicijs tradis. Quid em aliud passur? esses i inferno. nisi hoc qd tibi nūc ipse oquiris. si te pena delectat. expecta paululū & inuenies patā. nūc interim fructe muneribz nostris. q̄ semper dulcia & grata duxisti. Ille aut tacit? iacebat. & cū eadē & durioza sepe repeterent. nec ille moueret. videntes demōes verba otemni in furorem plapsi verberibus eū cedere aggressi sunt. ita q̄ seminecē reliquerūt. nec tū moueri potuit d̄ loco quo oratōis causa iacue rat. Altera vero nocte repente eū grauioribz v-

beribus cruciat. nec tūc etiā moueri potuit. meli? esse dicēs mori q̄ demōibz obedire. Tercia autem nocte absqz vlla miseratōne irruentes i eum. oibz penis & cruciatibz eum p ficiūt. Cūqz iam corpus in supplicijs defecisset. tū extrem? spiritus demō nū oblitēbat imperio. Qd postq̄m viderūt impij voce mag? clamātes. Vicisti iquē vicisti. Et vt vtute quadam celitus fugati p̄cipites abscedūt.

CVIII. **E**tem exemplum eiusdē contra psumptosos.

Hvit quidā monachz in heremo. omī virtutum floze ornat. q̄ cum in corpore in star angeloz. vite fungere officijs. dñs quotidiani victus ei curam exigebat. quotidie em ingrediēs speluncā. inueniebat mensam & panē suppositum mire suauitatis. miriqz candoris. ex quo refect? gratias deo referens. ad oratōnes & hymnos auertebat. Cūqz de suis meritis gloriari cepisset. otmuo subintravit in eū desidia quedā anī tam pua q̄ nec posset aduertere. post hoc maior creuit negligētia. ita vt iaz tardioz fieret ad orōz. Cūqz paz psallēdi misterū exhibuissz. aīa ei? q̄ si nimio labore fatigata req̄scere festinabat. q̄a sensus eius repxbus effectus est. erat em clandestina quedā in corde eiue turpis cogitatō ac nephāda. Cūqz post oratōnes cibū solito requisuisset. inuenit solito panē mense suppositū. ex quo refect? d̄ his que in corde eius versabant nichil emēdare curauit. & spernētē mīma paulatī casurū sese n̄ itellexit. Cūqz iam grauis libidinis stimulareē icēdio post oratōnem ingressus vt cibū sumeret. panem quidē inuenit. sed aliquantulū sordidiorē. admiratusqz & tristis factus intellexit q̄ hoc ipm respiceret hoc genus monstri. cibo tū sumpto refect? est. Post diem terciū triplicatis vizeri stimulis cepit occupauerūt em eū cogitatōnes. & quasi iam p̄sens & secum accūbens ymago mulieris. quā & amplecti sibi videbat. et ad turpes vsus habē substrat. Processit tamē & alia die ad solita psallēdi officia. sz stabat vagis oculis & mente captiu? Cūqz solito ad vesperaz ingressus esset sumeret cibum. panem quidē inuenit. sed sordidissimū atqz aridissimū. & quasi a muribus vā canibz vndiqz corosum. Tūc ille ingemuit & lacrimas fudit. sed non ita vberes q̄ possent flamā tantū ignis extinguere. sumpsit tū cibū. sz nō tanq̄ solebat. Cū igit cogitatōes quasi cohors barbarica vndiqz eū vallarent. exurgens nocte iter arāpuit p heremū tendens ad ciuitatē. Die aut facta vidit quondā fratrz cellulā vbi fatigat? requieuit. cūqz refect? esset. & paz quieuisset. ex moze quasi ab eruditissimo & prudentissimo patre cepunt verbū edificatōnis expetere. interrogareqz eum. quis dyaboli laqueos possit effugere. & turpes cogitatōes ab eo imissas depellere. Tūc ille eos sufficienter docuit. & in semetipm regressus ait. Quomō alioz moneo. & ipse decipioz. Age ergo p̄us miser que facere alios mones. Et intelligens se miserabiliter supplantatū. valedicēs fratribz cursu rapidissimo ad spelūcam suam redijt. p̄sternēs se in oratōnem & dicens. Nisi dominus adiuuisset me pau. h. in. a. m. Concluse aut se in spelūcam. & in cūcere cū lacrimis iacuit. donec astitit angelus dñi dicens ei. Suscepit domin? penitentiā tuā. & rep̄piciatus est tibi. sed caue tibi ne vltra elatus decipiaris.

CVIX. **D**e sanctis abbatissis Sara & sinletice & dictis eaz. **H**elmandus.

Eodem tempe credunt fuisse due laudas
 biles abbatisse sara & sineletice. quaruz
 sara xij. annis a spu fornicationis fornic
 est impugnata. & orabat deu vt no recederet ab
 ea huiusmodi pugna. sed dicebat. Domie da mihi
 fortitudinē. Apparuit aut ei oranti sup lectulum
 suū ille dicens. Tu me vicisti sara. Ego inquit te
 non vici sed dñs me? bies? chris? Hec sup alphe
 um flumis xl. annis habitauit. & nūq̄ inclinata ē
 vt flumē aspiceret. Que aut fuit illa sineletice vel
 vbi habitauit legisse me n̄ memi. s; multa ab ea sa
 pienter dicta sunt. ex quib; ista sunt. Sic q̄ ignē
 accendere volūt pus fumanē. ita & nos diuinum
 ignem cū lacrimis accendere in nobis debemus.
 Sculca castitas est q̄ in dōcenter aspicit. vel inordi
 nate ridet. Sicut venena expellūt acrisora medica
 menta. sic fordidas cogitationes ieiuniū cū oratōe
 & sicut forria vestimenta calcata pedib;. & sepi
 reuersata incandidanē. sic fortis anima p paup
 tem voluntariam amplius sfirmat. Aduersarius
 n̄ facili; a nichil possidētib; supat. Nō em̄ habz
 quo ledat. Sicut gallina deserens nidū suū. facit
 oua sua sine pullis p̄ire. sic monachus vel vgo de
 loco ad locū transiens frigescit & mortificat. In
 tribulatōne positi. si ferzū es spera tibi ignē appo
 sitū ad tollendum eruginem. si aurum idem spera
 ad augendā claritatē. Qui peccant i seculo. etiam
 nolentes mitunt in carcerē & puniūt. & nos
 ergo voluntarie redigam; nos in custodiam. vt
 eternas penas euadam;. Qui nauigare incipiunt
 p̄mo p̄sp̄z ventum habent. postea sepe contra
 rii. Sed sicut naute non statim nauē exonerāt. sed
 sustinent pcellam & pugnant. & postea rectum
 cursū inueniūt. sic & nos adūsa incurrentes. in p
 posito crucem p velo erigam;. & p patientiā cito
 supabimus. Thesaur; manifest; cito p̄ditur. sic
 & virtus cognita publicata. Noli subito & simul
 arma tua expendere. ne nud; inuētus in bello faci
 le capiari. anima nostra miles ē. arma nostra cor
 pus nostz. Nos in tranquillo mari nauigam;. se
 culares in pcelloso. nos in die. illi in nocte. Et ta
 mē plerūq; piclitamur de negligentia. illi timētes
 & solliciti saluantur. Sicut nauis aliquando mole
 fluctuū exteri; opprimitur. aliqñ p̄dere suo cre
 scente sentina. sic & nos aliquādo demonū neq̄cia
 aliquando iniquitate pp̄ia.

De bona indole sancti martini. Acto;

Hozuit his temporibus in gallia beatus
 martin; thuronēsis archiep̄us. cuius vi
 tā sulpici; seuerus. qui fuerat eidē viro
 sancto familiarissimus. luculento sermone descri
 psit. Seuerus. Igit; martin; sabaie pannoniariū
 opido oriundo; fuit. sed inera ytalīa tyrim alie;. eū
 parentibus scdm seculi dignitatē nō infimis. gen
 tilibus tñ. pater ei; miles p̄mū post tribun; mili
 tum fuit. Ipse armatam militiam in adoleſcentia
 secut;. inter scolares alas sub rege ostantimo. de
 in te sub iuliano cesare militauit. non camē sp̄ce
 quia a p̄mis fere annis. diuinā potius seruicute
 sacra illustris pueri aspirauit infantia. Nā eū ess;
 annoz decem. inuitis pentibus ad ecc̄. esiaz confu
 git. seq; cathecuminū fieri postulauit. Mox mirū
 in modū tot; dei opere cōuersus. cuz esset annoz
 xii. heremū concupiuit. fecissetq; voris satis. si era
 tis ifirmitas nō obstisset. Anim; tñ eius aut cir
 ca monasteria. aut circa ecclesias semp itent;. me
 ditabat; ex etate pueri. qd̄ postea deuor; iplēuit

Sed cū edictū esset a regibus. vt veteranoz filij
 ad militiā scriberentur. p̄dēte patre q̄ felicib; ei;
 actibus iuidebat. cū esset annoz xv. raptus & ca
 thenatus sacramentis militariibus implicatus est.
 vno tm seruo comite p̄tente; cui tamen versa vice
 dominus seruibat. adeo vt plerūq; ei & calciamē
 ta ip̄e det̄beret. et ip̄i detergerat. eibū cū vna cape
 rent. hic sepius mīstraret. Necdū in xp̄o regenera
 t; agebat qd̄ t̄cui bonis opib; baptismatis cādi
 datū. assistere se; laborantib;. opem ferze miseris
 alere egentes. vestire nudos. Nichil sibi ex militie
 stipendijs preter quotidianū victū referuabat.
 Quodā itaq; tempe. cū iā nichil p̄ter arma & sim
 plicem militie vestez haberet. obuiū habuit i poz
 ta ambianensi paupem nudū. nichil p̄ter clamidē
 qua indutus erat habebat. iam em̄ reliqua in op;
 simile sumpserat. Arzepto itaq; ferzo quo accim
 eius erat. mediā diuidit p̄te m ei; paup; tribuit.
 reliqua rursus induit. Nocte igitur insecuta cum
 se soporā dedisset. vidit xp̄m clamidis sue qua pau
 pem texerat p̄te vestitiū. Intueri diligentissime do
 minū. vestemq; quā dederat iubet agnosce. Mox
 ad angelo; circūstantiū multitudinē audiuit hie
 sū clara voce dicētem Martinus adhuc cathecumi
 nns. hac me veste orexit. Cū aut esset āno; duo d̄
 xx. ad bap̄smū uolauit. Interea iulian; ip̄ator
 p̄tra barbaros irruentes in tra gallias pugnatur;
 militibus suis pecunias erogauit. sed martinus
 nolens acāpe donatiū. quia nolebat ampli; mili
 tare iuliano. respondit. xp̄i ego sum miles. pugna
 re michi non licet. Et cū iulianus dicet q̄ metu bel
 li n̄ religionis gratia militiam resignaret. martin;
 inepid; respondit. q̄ solo signo crucis armatus
 die crastina hostiū cuneos penetraret. Vñ custo
 diū iubeē vt inermis barbaris obicretur. sed die
 sequenti data pace. sic eum domi; custodiuit. vt
 subactis sine sanguine hostibus. p̄pter eū nullus
 in plio moreret. **CXI.** De p̄cutōni
 bus quas relicta militiā sustinuit. & de duobus
 mortuis quos suscitauit.

Exinde relicta militiā prexit ad sanctuz
 hilariū pictauiensē ep̄m. ibiq; accolit;
 ordinatus est. Monente dño in somnis
 ad patriā & p̄ntes suos rediit. & in illo itinere se
 multa aduersa passuz p̄dixit. Nam inter alpes in
 cidens in latrones. cū iam ictū ferientis latro ali;
 p̄tineret. vincētis post tergum manibus custodie
 tradit. eumq; latro an timuerit p̄cūctat;. At ille
 dixit. Nunqm̄ se tam fuisse securū. misericordēq;
 deū maxime in temptatōnib; affutuz. Sicq; latro
 ni qui eū custodiet at de euāgelio p̄dicabat. qd̄ la
 tro credēs. & martinū ad viā reducēs. postea vi
 tā in religione finiuit. Dyabolusq; in humana for
 ma ei apparuit dicens. Quocūq; ieris dyabolus ti
 bi aduersabit;. Et cum martinus dixisset. Domi;
 michi adiutor & dyabolus ante eū euāuit. Ita
 q; matrem suā ouertens. patre in malicia p̄durāte
 dum p̄ totum orbē ar. iana heresis pullularet. pe
 ne solus ostanter obfistens. publice virgis cesus.
 & de ciuitate eiectus mediolanū venit. & inde ab
 hereticis exturbatus. cū vno tm p̄sbitero ad quā
 dam insulam prexit. ibiq; inter alias radices her
 barum. ellebo; gramen venenatū comedit. & sen
 tiens piculum. non solum mortē sed etiā omnē do
 lozem virtute fidei & oratōnis exclusit. Ibiq; audi
 ens q̄ beat; hylarius de exilio rediret. p̄fect; ē ei
 obuiā. Cūq; ab eo graūissime fuisset except;. haud

longe sibi ab opido monasteriū collocavit. & post modicū duos mortuos suscitavit. horū vnū cathecuminū se ei iunxerat. cupiens instrui disciplinis. sed paulo post correptus ipso absente absq; baptis- mate decessit. Regressus ergo martinus ex anime corpore inuenit. flēs & eiulans accurrit. eūq; oratō ne sua suscitauit. q; baptisat? plurimis anis postea vixit. Ideo referre solit? erat se corpe exutū ad tribunal iudicis ductū. deputandūq; obscuris locis & cum vulgaribus turbis tristem excepisse sēten- tiā. tūc p̄ duos aglōs iudici fuisse suggestū. hūc eē p̄ quo martinus oraret. ita p̄ eosdem angelos ius- sum reduci. & martino redditū. vteq; p̄stīme re- stitūtū. Nec multo post dū agrū lupitini cuiusdā honorati p̄tēret. & audito clamore & luctu. qd eēt inquirēt. indicat vnum de familia seruuluz la- queo sibi vitam extorsisse. Quo cognito cellulam in qua corpore iacebat ingrediē exclusis omib; tur- bis. superstrat? corpi aliquātip̄ orauit. & eum ad vitā reduxit. Qui apprehensa beati viri dextera in pedes cōstitit. atq; ita cū eo vsq; ad vestibulū do- mus turba omni inspectante p̄cessit. **CXII.**

De vita ei? episcopali & monastica.

Sub eodem fere tempore martinus ad epi- scopatū turonice ecclēsie petebat. s; cū erui a monasterio suo nō facile potuisset curiā? quidā vnū e ciuib; vxoris languore simu- lato. ad genua illi? puolue? ut egredere tur obti- nuit. ita dispotis in itimere ciuū turbis. sub qdaz custodia ad ciuitatem vsq; deducit. pauci tamen et nonnulli ex ipsis qui ad cōstitueudū antistitem fuerant euocati impie repugnabāt. dicentes sc; cō- temptibilem eē p̄sonam. indignū eē ep̄atu. homi- nē vultu despicabilē. veste sordidū. crīme deformē. Ita a populo snie sanioris ibecilloz irrisa demētia est. qui illustrem vīz dū vitupare cupiunt p̄dica- bant. Iam vō sumpto ep̄atu. idē constācissime p̄se- uerabat q; p̄us fuerat. eadē in corpe ei? humilitas eadem ī vestitu ei? vilitas fuit. atq; ita plen? au- ctōritatis & gratie implebat ep̄i dignitatem. vt non tamē p̄positū monachi virtutēq; desereret. Aliquādiu ergo adherenti ad ecclēsiā? cellula vsq; est. Deinde cū ineq̄tudinē frequentantiū ferre nō posset. duob; fere extra ciuitatē miliarib; mona- steriū cōstruxit. Qui loc? secret? & remot? vna tū eademq; arca ad modū via adiri poterat. ipse q; ex lignis p̄textā cellulā habebat. Multi quidem e fratrib; i eundē modū pleriq; saxi supicēti mon- tis cauato receptacula sibi fecerāt. Discipuli vero erāt. lxxx. qui ad exemplū beati magistri istituebā- tur. Nemo ibi quidq; p̄p̄riū habebat. omnia ī ne- diū oferebant. Vinū nemo nouerat. nisi quē infir- mitas coegiss; pleriq; cameloz setis uestiebātur. & mollior habit? p̄ crimie erat. pluresq; ex his postea ep̄os vidim;. Que em̄ eēt ciuitas aut eccle- sia. que nō de se martini monasterio cupet habere sacerdotē. Erat haud longe ab opido p̄ximus mo- nasterij locus. quem falsa opinio hoīm velut con- sepultis ibi martiribus sacrauerat. Nam & altare ibi a supioribus ep̄is cōstitūtū habebat. sed mar- tinus non temere adhibens incertis fidem ad locū p̄git. deinde sup sepulchri ipm̄ astans orauit ad do- minū. vt quis eēt vel cui? meriti esset sepulch? ostē- deret. Tunc p̄uersus ad leuā. vid; p̄pe assistere vnt zā sordidā truncem. Impat nomē meritumq; vt loqrēt. Nomen edicte. de crimine oficē. latro- nem se fuisse ob scelera p̄cussū. errore vulgi celebra-

tū. nichilq; sibi cum martirib; eē dñe. cū illos gl̄ia se pena teneret. Mirū in modū vocē loquentis. qui aderant audiebant. p̄sonā tū nō videbāt. Tūc martinus quid vidisset exposuit. iussitq; ex eo lo- co altare quod ibi fuerat submoueri. itaq; ita po- pulū superstitionis illi? absoluit errore. **CXIII.**

De miracularis eius.

Accidit autē post dū ite ageret. vt gentilis cuiusdā corpore qd ad sepulchri supersticio- so funere oferebat obuiū haberet. Cō- spicatusq; em̄? veniētū ebā. quid nā id eēt igna- r? paululum stetit. Estimās autē p̄phanos rit? agi sacrificōz eleuato ī aduerso signo crucis imperat turbe nō moueri loco. onusq; deponere. Hic vō mirz ī modum videns miseros. p̄mū velut saxa ri- guisse. deinde cum p̄mo mouere se sūmo conamie niterent. vltra accedere nō valētes. ridiculū ī ver- tiginem rotabantur. donec dicti corpis grauitate onus deponunt. attoniti & semet inuicē aspe ctā- tes qd nam sibi accidisset taciti cogitabāt. Sed cū beatus vir ofisset. exequiaz illā eē frequentā non sacroz. eleuata rursus manu dat eis abeūdi et tol- lendi copis potestatē. ita eos cum voluit compu- lit. & cum libuit abire p̄misit. Itēz dū ī vico quo- dam templū antiquissimūz diruiss; & arborē p̄mū q; fano p̄xima esset aggress? excidēt. antistes loci illi?. ceteraq; turba gentiliū cepit obsistere. Et cum iidem illi dum templū euerterēt. impante do- mino q̄uissent. succidi arborē nō paciebant. Ille eos sedulo p̄monere cepit nichil esse religionis in- stipite. deū poti? cui seruiret ipse sequerent. arbo- rē illā excidi oportere. quia esset demoni dedicata tū vnus ex his qui erat audacior ceteris. si habes inquit aliquā de deo tuo quem dicis colere te fidu- ciā. nosmetipsi succidē? hanc arborē: tu ruēz ex- cipe. & si tecū est tuus vt dicis domin? euades. Cūq; ille confusus in dño intrepide se offerret. illi facile arboris sue iacturam habentes. si inimicum sacroz suoz casu illi? obruissent. eo loco vbi p̄- n? accliuus ruitura erat. vinctū martinū stacuit & ipi p̄mū cū gaudio succidunt. psallebant em̄ n? monachi. solam martini mortē expectātes. At ille ofusus arbori iam sup se ruenti manu leuata si- gnū salutis opposuit. & illa eb̄imis mō retroacta diuersam in p̄tem ruit. adeo vt rusticos qui tūto in loco steterant pene p̄strauerit. Tūc ceperūt gē- tiles stupere miraculo monachi flere p̄re gaudio. xp̄i nomen in dñi p̄dicare. nemoq; fere ex imani il- la multitudine gentiliū fuit. q; non impositōe ma- n? desiderata relicto impietatis errore dominum hiesum crediderit. vbi aut phana destruxerat. sta- tim ibi aut ecclēsiā aut monasteria p̄struebat.

CXIII. Item de eodem.

Quoniam in vico quodā phano antiquissimo ac celeberrimo ignem immisiss; in pro- ximā imo inherētem domū agente ven- to. flammaz glob? ferebat q; vbi martinus aduertit rapido cursu tectum dom? scādit. obuiū se adue- nientibus flammis inferens. tum vero mirz ī mo- dū cerneret contrarium venti ignem retorqueri. cū pugnantiū inter se elementoz quidā oflic? vi- detur. ita virtute martini ibi tū ignis est opatus vbi iuss? ē. cū ibi dem templū opulentissimū super- stitione religiōis voluisset euertere. restitit multū- tudo gentiū. adeo vt non absq; iūria sit repuls? Itaq; secessit ad proxima loca. ibiq; p̄ triduum cli- cio tectus & cinere. ieiunans semper atq; orans

precabat dominū. ut quia templum illud euertere humana manu nō potuisset. viret illud diuina di rueret. Tunc subite duo angeli hastati atq; scuta ti instar militie celestis se obrulerūt dicentes mis sos se a domino. ut rusticam multitudinem fuga rent. p̄sidiūq; martino ferrent. Ita regressi ad vi cū inspectantibus gentiliū turbis. & quiescentib; dū p̄phanā edem vsq; ad fundamenta dirueret. aras omnes atq; simulacra redegit i puluerē. Om nes autē fere in doim hiesuz crediderūt Quid etiā in pado eduoz gestum sit referam. vbi dū tēpluz itidem euerteret. furens gentiliū rusticoz in eum irruit multitudo. Cūq; vnus audacior ceteris tra cte eū gladio pete ret. reiecto pallio nudā ceruic em p̄cussori p̄buit. nec cūctā ferire gentilis. sed cum dexteram altius extulisset. resupin; ruit. con sternatusq; diuino metu veniā p̄cabat. Nec dissi mile huic fuit. qd cū eū ydola destruentem cultro qdam ferire voluisset in ipso ictu feruū ei de mani b; excussū non compuit. Curationū vero in eo rā potens gracia fuit. ut nullus fere ad eū egrot; ac cesserit. qui nō otinuo recepit sanitatē

CV.

Adhuc de eodem.

ALiquādo in quodā opido patrifamili as cuiusdam domū ingressus. in ipso li mine restitit dicens. horribile i atrio do m; demoniū se videre Cui cū vt discederet impa ret. quendā e familia qui. interiori pte ediū mora bat arripuit. Seuire dētib; miser cepit. & obuios quoscūq; laniare. Commora ē domus. familia tur bata. popul; in fugam versus. Martin; se fureni obiecit. ac p̄mum stare ei imperauit. sed cū denti bus fremeret. hyantiq; ore morsum minareē. digi tos ei martin; in os intulit dicens Si habes inquit aliquid potestatis hos deuora Tū vō ac si candē ferrum faucibus accepisset. longe reductis denti bus. digitos beati viri vitabat attingere. Et cū fu gere d̄ obfesso corpe penis & cruciatib; cogereē. nec tamen exire ei p̄os liceret. feoa relinquens ve stigia fluxu ventris est eiectus. Interea cum d̄ me tu atq; impetu barbaroz subita ciuitatē fama tur basset. demoniacum ad se exhiberi iubet. imperat vt an ver; esset hic nunci; fatereē Tunc cōfessus est. xvi. demones fuisse. qui rumorem hunc p̄ po pulū disseminassent. vt ob hoc saltē ex illo marti n; opido fugareē. barbarosq; nichil de irruptione cogitare. Apud p̄suum vero dum portam ciuita tis illi; cum alijs tribus foaj; secū euntib; inroi ret. leprosum miserabili facie horrentibus cunctis oscular; est. atq; benedixit. statimq; ab omni ma lo emundat; ē. Sed nec hoc p̄tereundum ē. qd sim brie vestimento ei; cilicioq; detracte. crebras sup infirmantib; egere virtutes Paulin; vero vir ma gni postmodum futur; exempli. cum oculū graui ter dolere cepisset. & iam pupillā ei; crassior nu bes supducta texisset. oculū ei martin; peniculo contigit. p̄istinamq; ei sanitatē sublato omni do loze restituit. Ipe autem cum casu quodam eēt de cenaculo denolut;. & p̄ ofragosos scale grad; de cidens multis vulnerib; eēt affect;. cūq; exanimif iaceret in cellula. & non modicis dolorib; crucia ret. nocte ei angelus visus est vulnera vngere cō cussū corpis mēbra otingere. atq; ita postero die restituet; est sanitati. vt nichil unq; videreē p̄u lisse.

CVI.

De eiusdem constantia & equitate.

QUam autē ad impatorem maximum fero cis ingenij viz. & belloz ciuiliuz victo ria elatum. plures e diuersis p̄ibus ep̄i ofluere. & feoa circa p̄ncipē oim adulatio no tareē. seq; degeneri inconstantia regie clientele. sacerdotalis dignitas subdidisset. in solo martino apostolica auctoritas p̄manebat. nam & si p̄ aliq; b; supplicandum regi fuit. impauit poti; qd roga uit. A cōuiuio ei; frequenter rogat; abstinuit di cens. se eius mense p̄cipē eē nō posse. qui impato res vnū regno altez vita p̄uasset. Postremo cum maxim; se non sponte sumpsisse imperiū affirma ret. sed impositam sibi a militib; diuino nutu re gni necessitatem armis defendisset. tandē victus vel ratione vel p̄cib; ad conuiuium venit. & sel lula iuxta regem posita p̄sedit. Ad medium fere conuiuū vt moris est paterā regi m̄mister obtulit. Ille sancto admodum ep̄o poti; dari iubet. expe ctans atq; ambiens vt ab illi; dextera poculū su meret. Sed martin; vbi ebibat pateram p̄sbitero suo tradidit. nullum se; existimans digniorem. qui post se pot biberet. nec integz sibi fore. si aut regē ip; aut eos q̄ a rege erant p̄ximi p̄sbitero p̄tuliss; Quod factū imperator. omnesq; qui tūc aderāt ita admirati sunt. vt hoc p̄m eis in quo p̄cepti fue rant placeret. Constat autē etiam angelos ad eum plerūq; missos. ita vt conferto inuicem apud eum s̄mone loquerēt. Dyabolum vero tam conspicabi lem & subiectū oculis habebat. vt siue se in p̄p̄ia substantia otineret. siue i diuersas figuras sp̄itua les nequicias transtuliss;. q̄libet ab eo sub imagine videreē. Quod cum dyabol; sciret se effugere nō posse. quicūq; eū frequentē vgebat. q̄a m̄siois fal lere non posset.

CVII.

De demonum insidias & p̄sens & absens pro spiciebat.

QUODAM autē tpe cornu bouis in manu cruentum tenens. cū ingenti fremitu cel lulā eius irrupit. cruetarāq; ostentans dextera. & admissio recentē scelere congaudēs. vbi ē inquit martine vire; tua. vnū de tuis modo mē feci. Tunc ille conuocatis fratrib; : refert qd dya bolus indicasset. sollicitos esse iubet p̄ cellulas sin guloz. quis nā hoc casu fuisset affect;. Neminē quidē desse de monachis. sed vnū rusticū merce de aductū. vt vehiculo ligna deferret esse ad siluā nūciāt. Iubet igitē aliquos ire ei obuiā. Itaq; haud longe a monasterio iam pene exanimis inuenitur. extremum tamen sp̄itum trahens. indicat fratri bus casum mortis & vulneris. inuitis scilicet bo b; dū dissoluta arti; loza constringēt bouē. sibi ex cusso capite iter iguuiā cornu inieisse. Nec mul to post vitā reddidit. Videris quo iudicio dī dya bolo data fuit hec potestas. In martino mira bile illd̄ erat. qd & hec & multa huiusmodi si quo tiēs accidisset. longe ante p̄uidebat. & sibi nūciata fratrib; indicabat. Frequēt autē dyabolus dū mille nocēdi artib; sanctū virū conabat illudē. visibilē ei se formis diuersissimis ingerebat. adūsus quem semp̄ interit; se signo crucis & oratōis auxilio p̄ tegebat. Testabanē etiam aliqui d̄ fratrib; audis se demonē p̄teruis martinum vocib; increpanē cur inera monasteriū aliquos ex fratrib; qui cū ba ptismi gratiam diuersis errorib; p̄didisset. cōuer sos postea recipisset exponentē crimina singuloz martinum dyabolo repugnantem respondisse con stanter. antiqua delicta melioris vite p̄uersatione

purgari. & p misericordiam domini absoluendos esse peccatis. q peccare desierint. & tradente dyabolo non primere ad venia criminosos. & semel lapsis nulla a dno pstrari clemetia. Tūc in hac voce ferē exclamasse martinū. Si tu ipse o miserabilis ab hominū insectatōe desisteres. & te factorū tuorū vel hoc tempore cū dies iudicij in pximo est peniteret. ego tibi vere pfusus in domino xpi misericordiam pollicerer.

CXVIII.

Qualiter dyabolū sibi purpuratam apparentē repulit.

Quodā die dyabolus luce purpurea circumdatus. induit veste rega dyademate. & ex gemis auroq; redimit. calceis auro illitis. sereno ore. leta facie. oranti martino in cella assistit. q cū pmo aspectu eius fuisset ebetatus. diu multūq; ambo silentiū tenuerūt. Tū pōz dyabolus. Agnosce inquit martine quē cernis. xpus ego sū descendens. ad terras. p me manifestare tibi volui. Adhuc cū martinū taceret. nec quicquid responsi referret. iterare ausus est dyabolus. pfectionis audaciam. Martine quid dubitas credere: cū videas. xps ego sū. Cum ille reuelante sibi spiritu. ut intelligeret dyabolū eē nō deū. nō se inquit dominū. ibus purpuratū & dyademate renitente venturū eē pdixit. ego xpm nūi i eo habitu formaq; qua passus est. nisi crucis stigmata pferentē videro. venisse non credam. Ad hāc vocē ille statim sum? euauit. & cellulā tanto fetore cōpleuit. ut iōbia idicia reliqueret dyabolū se fuisse. Hoc itaq; gestum ut sup retulim? ex ipi? martini ore cognouim?. ne quis forte existimet fabulosū. Nā cum olim audita fide ei? vita atq; virtutib?. estuarem? desiderio illi? gratam nobis ad eundē vidēdum pegrinatōz suscepim?. simulq; iā ardebat animus vitā illius scribere. pīm ab ipō inq̄ntū ille interrogari potuit sciscitaci sumus. pīm ab his qui interfuerāt vel sciebant cognouim?. Quo quidē tpe credi non potest. qua me humilitate. qua benignitate suscepit. & gratulatur plurimū & gauisus in vno quo tāti eēt habit? a nobis quē pegrinatio nē suscepta expetissem?. Misere me. pene non audeo confiteri. cū me sancto diuino suo dignat? est adhiberi aquas manib? nostris ipse obtulit. ad vesperam pedes lauit.

CXIX.

Qualiter in incendio temptatōz passus est.

Quam ad dyocesium quādam p solenni cōsuetudie sicut episcopis visitare ecclesias suas moris est. media fere martinus hyeme venisset māsioz ei i secretario ecclesie. clerici pauert. multūq; ignē scabro iam ptenūi subdiderūt. lectum ei plurimō stramine extruxerūt. De inde cū se martinū cubicum collocass?. isuetā molliciem strati male blandientis horrescit quippe qui nudā humū vno tm alicio sup lecto accubare cōsueuerat. itaq; qst accepta p mot? iniuria. strametum omē picit. & casu sup fo maculā ptez palee illi? quaz remouerat aggressit. ipse autē ut erat moris nuda humo lassitudine icemeris vrgente requieuit. Ad mediam fere noctem. p interruptū pauimētū ignis estuans. arefcentes paleas apprehēdit Martinū somno excitat. re inopinata ancipiti periculo. & maxime ut referebat dyabolo insidiante atq; vrgente puenit. tardū? q debuit ad oratōis confugit auxiliū. Nam erūpere foras cupiēs. cū pessulo qd ostio obdiderat diu multūq; luctatus grauisimū circa se sensit incendiū. adeo ut veste

qua indut? erat ignis assumpserit. Tandē in se reclusus. non in fuga. sed i dno eē p̄sidiū. scutū fidei & orationis arziptens medijs flamis tot? ad dominū conūsus incubuit. Tū vō diuinit? igne submoto innoxio sibi orbe flamarū orabat. Monachi autē q p̄fobiz? erant. crepitante & colluctate incendio sono. obseratas infrīgūt fores. emotoq; igne medijs flamis martinū auferūt. cū iā penit? eē assumpser? tam diuturno incendio putaret. Ceterū ut verbis meis dominū ē testis. michi ipse referebat. & nō sine gemitu fatebat se i dyaboli arte receptū. ut excussus a somno p̄siliū non haberet. quo p fidē & orationem piculo repugnaret. deniq; tandiū circa se fuisse ignē. quādiu erūpē p hostiū turbatus mente temptauit. vbi vero auxiliū crucis. & oratōis arma repetisset. medias cessisse flamas. seq; nō scisse oratē. q̄s fugiēs male eēt exptus ventis. Vnde itelligat quisquis hoc legerit. nō tantū temptatū quidē illo martinum piculo sed p̄batū.

CXX.

De vita sancti maurilij andegauensis.

Hic sancto viro orempane? fuit i maurilij andegauensis epus. Hic em medio lanensis opidi idigena existit. parentib? splēdi dissimilis. & ab ipis pene cunabulis a beato martino qui illis epib? mediolani sibi monasteriū collocauerat. sacris literis & liberalib? studijs instruit. Sed beato martino arianorū p̄fida de ciuitate illa expulsus sanct? iam maurilij tā amore q magnorū p̄ceptis pentum. q martinū p̄ sequi occupierant. ibi demoratus ē. quousq; a beato ambrosio ipius ciuitatis episcopo officii lectoris accepit. Interea patre eius qui nobilitate ac virib? totam pene regebat hesperia defūcto. relicta matre. omniūq; rez suarum cupiditate habendi sub iuliano tūc cesare martinū q turonicaz i gallia iā regebat metropolim iā expetijt. & sacerdotij gratiam eo cogente suscepit. Deinde turonis egress? q solitaria si posset sibi vitā eligeret. andegauorū urbem aggressus est. & audiens non longe a fluuio i villa cui calomna nomē erat fanū eē antiquissimū. diuersisq; ydolorum culturis dedicatū illuc aduenit vidēsq; illud. eo q dignitatē loci tenebat humana non posse manu dirui. dominū ut illud destrueret exorauit. Mox vō diuinit? ignis de celo dimissus. qd quid simulacroz & imūdicie ibidem regit. sub momentū hora assumpsit. Eliminata igit omni spurcicia. xpo honorabilem ecclesiam ibi fūdauit. & ut dedicaret a beato martio obtinuit. ibiq; bis senos degēs p annos. multis se ieiunijs & orationib? sedule domino mancipauit. magnasq; & mirabiles virtutes p eū fecit. Dū pastores i illa regione vigilarēt. vnusquisq; eorū noctu pecora custodiret. contigit ut morderet a vipa. cui? vir? se repere p om̄s pueri venas se ifudit. & totū hominē in tumorē vūit. de quo cū nichil aliud p̄stolaret nisi iteret? ceteri pastores fide cōmoniti euz p̄fctie deferūt p̄fessoris. q vniūsa pueri membra si gnauit. & oculos ad celū erigēs. in ipō vulneris loco p quod vipa vir? iflixerat. de p̄pria salua signū crucis imp̄ssit. statimq; venenū ex omnib? corpib? p̄tib? reuocatū. cucurrit ad ipm p quem se imerferat locū. & puer integre sanitati mox redditus. ad domini sui quē reliquerat cucurrit feruiciū.

CXXI.

De quibusdam ei? miraculis.

Non lōge vero a p̄scripto vico calomne cui vir beatus p̄erat. quemq; sedulus

incolebat. erat quidam collis nomine p̄stiac? diuisis ydoloꝝ titulis decorat? unde maurili? animarū p̄ ditionem dolens. adhibitis secū fidelib? viris prexit ad locū vt illud euerteret. quo cum puenisset: demonia ibi latentia clamauerunt dicentia. Quid nos etiam hic maurili? p̄sequeris in his regionib? nullus ē loc? quo te euadere valeam? Ilico in aduerse signo sancte crucis opposito demonia repēte eleuato magno mugitu. non sine imenso fetore fugerūt. Ille aut̄ omnium ydoloꝝ simulacra coadunari p̄cepit. & ignib? cōcremans in fauillā redēgit mūdānsq; diligentib? locum. ibidem honorabile monasterium statuit. Pretereuntibus aut̄ mercatorib? sedem ei? vn? eoz qui vendēd? ducebātur. magno p̄siliens impetu ecclesiā ingressus est & puolutis cū lacrimis p̄fessoris pedibus. orabat vt suis p̄cibus aut̄ p̄cijs. sese p̄ amoꝝe dei redimeret: secūq; retineret. quia furtim p̄p̄ia captiuabātur patria. vendēd? ducebātur in alienā. Cui? verbis & fletibus suū patrioticum recognoscēs. cōmor? pia mente sacerdos. nec moꝝa. p̄ captiuo ip̄o dominiū supplicatur? egrediē. humiliter sibi supplicabat vt sibi venderet. quatin? a se seruitio absolut? liber ad patriam reuertere. Sed cū dominus ip̄i? sūma obstinatōe nequaqm̄ id fieri posse negaret. annuit suis vt ip̄m de ecclesia velociter detraherent. Cedentibus aut̄ ministris. vimq; facientibus ac dñi sui p̄cepta exequentib?. immensis voci b? captiu? clamare cepit. Miserere & succurre s̄ue dei. quē deuote & liberand? expetij. Sacerdos vero flens solo paululū positis genibus. rursusq; eleuatis ad celū manib? inquit. Domine deus omnipotens q̄ i angustia p̄stitutus; & de tua misericordia vere confitētib?. celeri pietate succurre. s̄bue ni huic captiuo p̄ quo te supplex exoro. Ad hāc sacerdotis vocem. tanta vis febriū dñm ip̄ius arripuit. vt anq̄m penitere succurreret. sp̄m exalaret. Tunc tanta formidōe ceteri p̄cellunē. metuentes ne sese viuos terra absorberet. q̄ vnanimis expeiebāt. sacerdotē flebiliter postulantes. quatin? et sibi indulgentiā & defuncto suis meritis acquirere vitam. Vir vō beat? nimium metuēs. ne ip̄e occasio illi? esset p̄ditōis. p̄strat? terze imēsis planctib? & crebris singultibus inuocat xpm̄. vt defuncto redderet animā. Nec ante surzexit a solo. donec et defuncto vitā & captiuo libertatē acquireret. Negociatores deniq; vt sibi retroacta p̄sumptō idolugere. multis donarijs ipsuz honorauerūt & locū que p̄pere omnia in vsus pauperū deputauit.

XXXII Idem de eodem.

Nimirū preterea vt necessitudo cōpellit humana. argis haud modica mercib? referta per ligim̄ vehebatur. Que dū contra calōnā ascēderet. subito cū ebato flamie p̄oto nauis in vertiginem rotabātur. frangiē antemna. & nūc p̄ra surzigē eleuata fluctibus. nunc pupis d̄ p̄miē inter vndaz hyat? Victi ergo naute. tante q; tempestatis timore p̄teriti. de p̄nti iā desperantes salute. omnia nauis armamēta cēcerūt solum p̄stolantes interitum. tū repente imensis clamare vocibus ceperunt. dicētes. Miserere vir xpī maurili. nrō succurre naufragio. potes ei hoc obtinere cū christo. q̄ post fun? vitam acquisisti defuncto. Ad quoz voces exurgēs ab oratōne maurili?; festime cucurrit ad lit? & eleuato ex aduerso crucis signo. impat p̄celle ne seuiret. Cedūt mox depositō rigore spiramina. tumescētes vertuē vnde i

e quoꝝa subsequit q; tranquilla serenitas. Erat aut̄ familiare beato viro. vt nunc ecclesias nunc infirmos sedule circūiret. & ne vltra modum fatigat? corpe defecisset. habebat humilis sessor asellū quo sepi? utebat. Quem nocturnis latro temporib? apprehensū. furari nō metuit. sed infelix dū furat̄ asellū arripit a demonio. & sic demens p̄ noctē totā vagabund? illudic. Mane aut̄ reddito. ante fores beati viri affuit ip̄e p̄ter cum asello. crimē qd̄ commiserat inuit? ostēdē. deinde arrept? a demonio fugere nitē ne curare. sed beat? vir furiosū p̄ exorcismi grām. pus a demonio liberauit. & p̄ modum ab omi crimie recepto asino mirat? absoluit. Verūtamē p̄pter nocturnā quā p̄pessus ē latro iniuriā. ne voto p̄ozi p̄uareē ex toto. q̄ necessitate cepat violare n̄ vicio. tres illi sacerdos aureos dedit. sicq; liberū abire pmisit.

XXXIII

De p̄motōe eius ad episcopatum.

Necrea cū talibus vir beatus in p̄edio calōne flozere meritis & v̄rutib?. v̄bz andegaua p̄p̄io pastore viduat. & collectis v̄ndiq; sacerdotibus cū in vnū non valeret venire decretū. alijs alios preferentib?. subito nūciat̄ archiepiscopū sanctum turonice sedis adesse martinū. Cui? dū pene om̄s sententiā p̄stolarenē ait. Viri fratres audite & attendite v̄silū bonuz qui a deo ē elect? erit pontifex vester. maurili? calōnensis p̄sbyter ecclesie. Qui pari voto puenientes in sniam. iam em̄ eiusdem viri v̄rutes & merita nouerant. Accepto archiepiscopi p̄cepto celerime p̄gunt. eūq; de p̄p̄ia raptū ecclesia. martini p̄sentie nolentē sistunt. Qui dū cum beato martino iā ecclesiam egredere. statim ad declaranda tanti sacerdotis merita. niueo colore columba diuinit? elapsa sup caput ei? descēdit ac sedi t. M̄ti etiā videre meruerūt. quia quotienscūq; beat? martin? ad sacram p̄secrandi antistitis benedictōne sup caput ei? extendisset manum. semp ei p̄fata aditū dabat colūba. Tali igiē miraclo andegauensi ecclesie maurilio pontifice substituto. & beato martino ad p̄p̄iam sedem reuerso. idem martin? referre sepi? solit? erat. q̄ ad benedictōnē maurilium antistitē non solum in specie columbe sp̄s sanct? sed etiam affuerat angeloz exercit?. Or nato itaq; in pontificali cathedra ad pastoralis cure ministerium et custodiā xpī ouium maurilio p̄tifice. tanta in eo gratia domini rutilabat. vt non miora p̄ eum. q̄ dudū p̄ apostolos signa & miracula fierent. Nam verbis tm̄ demones effugabat. egrotos vero sola oratōne curabat. sed & cecis iposito crucis signo visum reddebat.

XXXIII

De spontaneo eius exilio pro puero mortuo sine baptismo.

Eo in beati petri apostoli basilica sancta solennia celebrante. aduenit cum moriente puero matrona. cui quondā sterili eūdem vt nasceret. ante ep̄atum apud dominū suis meritis obtinuerat. postulās filio suo quē dño habendum obtulerat. vt manuum suaz impositione sp̄itum sanctū daret anteq̄ obiret sed remorāte in sancta corpis ac sanguis xpī consecratōne paululum p̄esule. puer excessit. Beatissimis igiē maurili? expleto sancto solennitatis capitello. obitu q; pueri qui absq; crismatis dono excesserat p̄ognito. totum id sue diffinitōi deputauit. lacrimis multo tempore irremedialib? sue culpam lugens iobediētie. Cui cū nec ista sufficerent. diu mltūq;

qđ ageret secum animo colluctate. tandem reperit qđ inter conciuēs tante negligentie piaculū plene expiare nequirit. nisi singularis elapsus. patriam p̄p̄riam ciuesq; relinqueret. Tali igit̄ repto consilio occulte exinde semetip̄m eripuit. ex sanctorū reliquijs quib; sancta andegauensis mater ecclesia decorabat̄ secum clauēs exporans. Cū autem puenisset ad mare. diuina omnipotentis dei p̄uidēte clementia. q̄ manebat in litore diem transitus sui exarauit i lapide. sicq; accersita pupi. inchoati itineris cepit maturator existere. Cūq; p̄cessisset in alcum. & reliquiaz clauēs q̄re secum detulerit cogitaret. insidiante humani generis inimico. ut dolorem sup̄ dolorem sancto viro imponeret. repente clauēs de manib; elapse submergūt̄ i equore. Tunc cū lacrimis id ferē exclamasse maurilius qđ postea rei p̄bauit euentus. Nisi inquit has iterum clauēs vidē meruero. patriā & urbē nūq̄m repetā quā effugio. Transmisso igit̄ mari. quo quis esset abscondere potuisset. mutato habitu vni regionis principū adhesit. p̄fessus se ortulanū fore quatin; corp; quod vigilijs ieiunijs & oratōib; castigare decreuerat. ne ex toto deficeret proprio labore pauisset. Qui cū tali p̄ficeret misterio. tā tam copiam ei; meritis domini; olerib; dabat. ut etiam omnib; quiquibuscunq; necesse fuerat. ex eisdem sufficienter tribueret. & tñ nūq̄m olera defecerūt. vnde plibus placebat. & pene ab omnib; amabatur.

XXXV.

Qualiter vsquequaq; quesit; & inuent;. Nterea plebe andegauoz celic; sibi quōdam electo viduata pastore. pauore nimio pcellit. crebrisq; visionib; minatur p sepe etiam admonet. ut p̄p̄riū pastorez circūq; qđ p̄quireret. nisiq; maurili; inuentus sue redderet ecclesie. urbem andegauā fore celer; subuertē dā. Vnde eiusdem regionis non solū tota nobilitas. sed & vulgaris imensitas collatione facta i vnū venere decretū. eligentib; ex ciuilibus. m̄j. diffuse virtutis ac fidei viros. quib; q̄ necessaria ad tāti itineris erant supplenda uegocia sumptib; ex toto collatis. p̄cipiant ne vnq̄m reuertentē donec p̄p̄riū inuenissent prōnum. Qui functi legatōne & duo eius iussa exequētes. vrbes omnes opidaq; v̄l vi cos p̄tereūt. Omnēq; fere europam circūiū ambiunt. Septimo tandē in pres gallie reuertētes āno & minime quem q̄rebant iuento diuino ductu ad portū oceani maris. q̄ in britannia manet minorī cursu auido puenerūt. quatin; cis mare quē inuenire non poterant. trans mare querere niterentur. Prestolātes igit̄ nauem. cū qua ceptū explere valerent obsequiū. dū residerent in litore. scriptum quod sup̄ dixim; inuenerūt in silice. Hic transit maurili; andegauoz ep̄us. De tā euidenti igit̄ alacres effecti indicio transpontū abiere securi. haud longe autē adhuc acta pupis erat a litore. cū leui flatu. & pendulo velo. ac mari tranquillo. iam medios sali fluct; sulcare secura cepisset. repente imanis emerit e gurgite piscis p̄siliit in argi. De quo cum deo gratias retulissent. ip̄mq; piscē exenterare cepissent. reliq; clauēs quas maurilius in mari p̄iderat. in piscis iecore repiūt. Quas recognoscentes nimirūq; mirantes turbabant̄ attonitū metuentes ne cum ip̄is maurili; naufragiū passus hominem exisset. Demissis igit̄ nauis ancoris in b̄ stantes ut de mari reuertentē. asserētib; nauis mauriliū esse defunctū. dū singuli seq̄nti nocte

vnū eundēq; visum domino tribuente viderunt. nolite inquit metuere. nec reuertamini d̄ itimere. ceptū maturate negociū. p̄cul dubio diu quesitū & vsq; huc dilatū. vestrum inuenietis desideriū. Mane autē reddito. quid singuli viderant inuicez referēbāt. Vnde factū ē vt āgelico ductu ad domū principis cū quo maurili; habitabat. recto itinere ducerent. Ingressi autē ilico vocari mauriliuz vt cum olerib; quibus rex vti p̄sueuerat accurret audierūt. Oculoz igit̄ aciem i p̄tē q̄ illum audierūt inclamare dirigētes nec mora. cum clerib; accurrere mauriliū p̄spexerunt. Quē cum recognouissent. p̄strati pedib; illius. cum magno fletu rogabāt vt p̄p̄rie subueniret ecclesie; atq; ciuitati. q̄ ei; absentia nichil iā aliud nisi sup̄mum p̄stolare exitium. Ad quoz fletum cū se negare n̄ posset obstupefactus. cū lacrimis repugnare cepit obnix; dicēs. Voto me ac iuramēto p̄strixi. nūq̄m me ad patriā reuisur; nisi clauēs videre merear itez qual amisi. Quib; statim exhibitis. qđ quid in mari visū rant & p̄ulerant ex ordine referēbant.

XXXVI.

Qualiter ad urbem suā redijt & p̄fatum p̄tēz suscitauit. Nterea istius modi circūquaq; negocij fama puolitat. ip̄mq; sollicitat regē. Mirant̄ cuncti. & quē vt ortulanum habuerāt. nūc vt sanctissimū p̄salem venerātes adorāt multis euz munerib; & donarijs honorare quāto ei; ocerātes vt qui quasi paup̄ & p̄grin; ad eos venerat. felix & diues reuertere ad p̄p̄ria. Tunc maurili; tot p̄cib; vt regredere & miraculis v̄l tūc sollicitoz de reuisione cūctare & vigilijs ac oratōibus infomnem ducere sequētē disponere noctē. tandē fatigat; ieiunio paululū obdormiēs vidit angelum dicētem sibi. Surge maurili; & populoz te q̄rentiū exequere votū. ecce cū tuis p̄cib; atq; meritis. tibi omillas seruauit domi; oues p̄ q̄bus rogasti. & insup reddidit tibi p̄uez. que; diuiti; p̄lozāz quesisti. Quid multis. Reddito mane. occurrentib; undiq; populis. cum honore magno dducit ad nauē. & traducto p̄to cū nec minorī gloria ad p̄p̄riā excipit patriā. Taliter q; p̄p̄riam regressus ad urbē. nimirū spectantib; ēbis de domini p̄missione. securus venit ad tumulum p̄ueri. quē r̄ astris discooptū. inuocat planctibus diuissime x̄pm. Tandē expleta cum lacrimis oratione v̄lq; consurgūt. maurilius de oratōne. & p̄uez de morte. Quo septiformis sp̄s gratia cōsecrato. ex euentu vocauit eū renatū. Qui diuis cultib; ilico mancipatus. & a beato maurilio diligētius eruditus tantis promeruit florere v̄tutibus. vt post mauriliū pontificalem ecclesie cathedram & posthum; sortiret̄ & heres.

XXXVII.

Quod ceteris ei; miraculis. Ar quidam auar;. omniū maloz radice instigat; cupiditate. temerario ordine arcepta securi. die dominico auid; operatoz extiterat. Quem securis manubrio manib; ad h̄so. vltio diuina statim damnauit. Idē tñ cogētib; dolorib;. post menses quinq; sanctū mauriliū expetens. sue ordinē culpe flebiliter p̄fitebat̄. Cui; vir beat; cū penitudinē vidisset. commotus sp̄ cepit dolere. s; cū manib; sanctis manubriuz tetigiss; securis. ilico laxatis neruis. & directis digitis. omni fugato dolore man; integre reformatur. Cūq; aliqñ ad portū ludi fluminis puenisset. nullam ibi nauē repperit. sed omnes ex p̄te flumis

tenebant altera. nec etiam nauta appebat. qui nauigiū adduxisset. Quā dū p̄stolare. & nemo esset q̄ traduceret. repente om̄s carine diuina iussione semote a litore. ad obsequiū in p̄tem alterā deducunt. Vnde cū omnipotentī deo gr̄as retulissent ingressis nauib? deo solo gubernatoze ac remige. abiq? humanoz nauitaz am̄iculo transferūt. Verūtāmē nauit̄s q̄ accurrerant quasi se eoz labore transtulissent. naulū non expectitus rei fidelis debitoz dari p̄cepit. Villam quādam giracū nomie. ad alimentū captiuoz. viduaz atq? pupilloz. nec non subsidia clericoz ac paupezz p̄futuram. vir beatus ex rebus ecclesie compauerat. quam dū q̄dam die vt ibidē q̄dam operis ageret cum fratribus circūiret. repente cornupetēs uitula. istictu demonis acta cū ingenti mugitu velut taur? furibunda lumib? in eū rotati cum magno ipetu curzebat. contra quā cum beatus ep̄us signū crucis opponeret. mox dyabolus de capite ei? ī specie corui egrediens euolauit. & subito velut fum? euanuit. multi enim fidelīū q̄ comitabant. oculis hoc corporeis videre meruerūt. bubula vō gregi suo statim mitōz oue se imiscuit. & deinceps neminez lesit. Idem vir sanct? semp victū paupē & aquā breuem aut supelectilē habet vilem. Sane cū sancte quadragētime dies aduenirent. p̄ om̄e temp? afflictionis erat ei vt dictū est arid? & respem? die terciā cib? aqua tepida. & modicū salis ac panis ordeaceus. quem tamen ip̄e excutiens molebat sibiq? causa obedientie p̄parabat. hoc vero p̄summa mollicie. sūmisq? vtebatur delicijs. pedem non p̄ferbat eis dē dieb? in publicū cilicio semp interi us tect? & cūere. Verūtamen nō ideo macie coz poris torpebat. nō palloz in vultu appebat. robustus semp in corpe. facies eius ut rosa rubebat. Obijt aut anno etatis sue. xc. & ep̄at? .xx. ydib? septēbris. cui? corpe? sanctū cū die altera portaretur ad tumulū. gemi ex vtero matris sue ceci. vt sancti corpusculi loculum tangere potuerūt. lumī qd nūqm̄ habuerunt ad declaranda defuncti antistitis merita. ilico meruerūt accipe.

XXXVIII. De inuentioe coz pozum geruasij & p̄basij martirum.

Anno theodosij secundo corpeza sancto rū geruasij & p̄basij martirū mediolā ab ambrosio repta sunt. Ambrosius in dieb? inquit transacte nup quadragētime. euz dñs michi donasset. vt ieiunantium & oratiū faceret me esse p̄cipem. in oratōe posito ita michi sō n? irrepit. vt nec vigilās apte. nec dormiens ite gre. viderē aptis oculis duos iuuenes ephēbos vt stibus candidissimis. id est. cellobio & pallio iduotos. caligulis calceatos. manib? extensis orantes. nullam quidem grauedinem patiēs. loqui cū eis n̄ poterā. Sed quia vt dixi pars in me somni incumbebat. que me ad eoz interrogatōz verbū p̄ferre non sinebat. plene aut me euigilante. visio eoz ab oculis meis elapsa ē. Vnde factū est vt rogarem domini misericordiā. vt si ludificatō demonū esset abscederet. si vō veritas ess? pleni? appareret. Ad impetrandū vō q̄ poscebā a dño. augmentaui ieiuniū. simili qz modo & canente gallo orantes mecum iuuenes appuerunt. Tercia vero nocte d̄fecto ieiunijs corpore. nō dormien. sed stupenti cum quedā michi terciā apperet p̄sona. que similis ess? beato paulo. cui? vultū me pictura docuerat factum ē vt ip̄e mecum illis tacentib? loqueretur

dicēs. Isti sūt q̄ monita mea secuta. respuentes p̄edia & diuitias secuti sūt domi nostri hiesu xp̄i pia vestigia. nilqz terrenū. nilqz carnale cōcupiscēs. in media hac mediolanensi vrbē p̄ decem ānos in dei vuitio p̄durantes. ad hoc pertingē meruerūt vt xp̄i martires fierēt. Quoz corpeza eo loco inuenies. in quo stas & oras. xii. pedum altitudie terra coopertā arcam inuenies. quā superi? exaltabis. & in noie eoz ecclesiā fabricabis. Cūqz ab eorū nomina req̄rerem. dixit michi ad caput eoz lū b? scriptum inuenies. in quo & orz? eoz & sm̄is script? est. Inuenim? ergo mite magnitudinis. ij. viros vt p̄isca etas ferebat. ossa integra. sāguis plurimuz. ante cancellos sanctoz felicitis & naboris. ingēs ocursus populoz p̄ totum illud biduū. cōdidim? ossa integra. & ad ordmē trāstulim? respere iā incūbēte ad basilicā fauste ibi vigilie tota nocte & man? ipositio. Sequēti die transtulim? eam in basilicam ambrosianaz. & dū trāfferemus cec? sanatus ē. **Actoz** Quoniā aut hi martires sub dyacleciano passi sunt. p̄fatum libellum quem inuenit ambrosius eoz gesta q̄ simul & pentū eorum sez vitalis & valerie p̄mentem. superi? i loco suo inseruim?.

XXXIX.

De vita & agone sancte agnetis.

Scripsit aut ambrosi? vitā sancte agnetis: quam nos adbreuiatā hic posuimus in hunc modum. Ambrosi? de sacris v̄ginib? Sancta virgo agnes genere nobilis. xij. etatis sue anno mortem perdidit. & vitā inuenit. quia solū vite dilexit actozem. Corpore quidē iu uencula. sed animo cana. pulera facie. s? pulcrioz fide. dum a scolis reuertit. a p̄fecti vrbis filio adamatur. Detulit secū preciosissima ornāmēta. que ab ea velut stercoza sunt recusata. Cepit p̄ se. per amicos. om̄s diuitias p̄mittere. ad quē illa tale fertur responsum dedisse. Discede a me famēs peccati nutrimentū facinoris. pabulum mortis. quia iam ab alio amatoze p̄uenta sum. qui michi satis meliora te obtulit ornāmēta. & anulo fidei sue subarrauit me. lōgior melior te genere & nobilitate. cui? generositas celsior. possibilitas fortior. aspectus pulcrioz. amor suauoz. & omni gratia elegantior. Iam mel & lac ex ore ei? suscepi. iā corpe? eius corpi meo sociatū est. & sanguis eius ornauit genas meas. Cui? mater virgo est. cui? pater femina nescit. cui angeli seruiūt. cui? pulentudinē sol & luna mirant? c? odore reuiuiscūt mortui. cui? tactu sanant infirmi. cui? opes nūquā deficiūt. ipi soli seruo fide. quē cū amauro casta sū. cum tetigero munda sū. cū accepero virgo sū. Audiēs hec insana? iuuenis. amozeco corpiē. & inter āgustias anime & corpis lecto p̄sternit. & p̄ alta suspiria amor a medicis aperit. Tūc pater eius cepit vehemēter inquirere. quis ess? spons? de cui? se agnes potestate iactaret. Exticic qui dicerz eā esse xp̄iā nā. & ita magis artib? occupatā. vt diceret xp̄m sponsum suū eē. Audiēs hec p̄fect? let? efficitur & suis tribunalib? p̄ntatā. p̄mo quidē blandis eā secreti? puocat. deinde terrozib? pulsac. Sed v̄go christi terrentez sicut & blandientē animo deridebat. Videns p̄fect? simphozimi? ei? ostantiā. parētes ei? alloqui cepit. & quia nobiles erant. et vim eis publice īferre nō potuit. titulū eis xp̄ianitatis opposuit. Virgini aut sibi p̄ntate dixit. Ad vane rabilē deaz vestā te p̄parare necesse ē. vt cui p̄seuerancia virginitatis placet. ei? sacrificijs īstas.

Que respondit. quia te ad hoc quod impetrare non potes; video tendere. quidquid tibi videtur in tormentis exercere. **At ille.** Aut cum virgibus de veste sacrificabis. aut cum meretricibus in lupanari scortaberis. **Virgo respondit.** Noui virtutem domini nostri ihesu christi credens quod necque sacrificare ydolis tuis. necque polluere sordibus alienis. mecum enim habeo angelum domini. **Tunc iussit eam spoliari.** & sub voce preconata nuda a d. lupanari duci. **Statim autem** ut spoliata est crine resoluta tantam densitatem capillis eius gratia diuina contulit. ut melius eorum similitudinem quam vestibus tecta videret. **Ingressa autem** turpitudinis locum angelum domini illic parum iuenit. quod eam circumparet in menso lumine. ita quod nullus posset eam perspicere nec contingere. **Cumque** se in oratione prostratus. apparuit ante oculos eius stola corpori eius apta. & nimio candore perspicua. & apprehendens eam iouit. deoque quod sibi eam per angelum propareuerat. gratias egit. **Intra lupanari locus orationis efficitur.** in quo omnes qui ingressi fuissent pro nimio splendore adorarent. & darent honorem deo.

CXXX. **De morte filii perfecti & eius suscitatioe & martirio virginis.**

D **Refecti autem filii** veniens ad locum cum sordalibus suis. quasi exultaturus de virgine cum qua libidine sua se posse credebat. exercebat. **Ingressus misit** ante pueros turpiter seuites. cum nimia autem veneratone & ingenti admiratone egressos cepit arguere. & molles ac miseros iudicare. **Et audacter ingressus** ubi virgo orabat iruens in ipsum lumen. postquam eam contingeret cecidit. & profocatus a dyabolo expirauit. **Videntes autem socii eius** quod moras innecteret. putabant eum obscenibus operibus occupatum. **Et ingrediens vnus** quod ei familiarior erat mortuum eum inueniens exclamauit. pijsissimi romani succurrite. magicis artibus ista meretrix perfecti filium interfecit. **Fecit repente** populorum concursus & clamor. **Audientes quoque perfectus** cum ingenti clamore venit ad theatrum. & ingressus locum ait. **Crudelissima femina** ad filium meum voluisti apodixen tue magicis demonstrare. **Et cum talia verba inecteret.** & causam mortis ab ea vehementer inquireret. illa respondit. **Ille cuius** voluntatem perficere voluit. in eum potestatem accepit. **Cur autem omnes** qui ad me ingressi sunt sani sunt. nisi quia omnes honorem deo dederunt. **Videntes enim splendore angelicum adorabant.** & illesi ascendebar. **Hic autem impudens statim** ut ingressus est seuire. cepit & fremere. **Perfectus ait.** In hoc apparebit quod magicis artibus non hec fecisti. si deprecata fueris angelum. ut restituat michi filium meum vnicum. **Que respondit.** Licet hoc fides vestra non mereat. tamen quia tempus est ut virtus domini manifestetur. egredimini foras. **Omnibusque egressis.** prosternens se in pavemento orauit dominum. **Tunc angelus domini ei apparuit.** quod eam silentem deuauit. & iuuenem suscitauit. **Qui egressus foras cepit publice clamare.** **Vnus est deus in celo & in terra deus christiano.** **Omnia templa vana sunt.** nec sibi nec alijs auxiliari possunt. **Tunc omnes auruspices.** & templo pontifices conturbati clamabant. **Tolle magam.** tolle maleficam. que mentes mutat. animos alienat. **Perfectus autem obstupuit.** sed ne contra templo pontifices ageret. vicarium suum iudicem dereliquit. & ipse tristis abscessit. quod eam liberare non potuit. **Vicarius aspiciens** populi seditionem non ferens. iussit ignem copiosum accendi. & eam in medium iactari. **Quo facto flammam hinc & illinc** seditiosos populos exurebant.

& ipsam penitentem in nullo attingebat incendiū. **Tunc illa extendens manum in medio igne orauit dicens.** **Benedico te pater.** quia pro filio tuo minas hominum euasi. & spurcias dyaboli impolluto calle transiui. ecce iam quod credidi video. quod speravi teneo. quod concupiui amplector. te labijs & corde confiteor. **Cumque orationem compleisset.** ignis extinguitur. & ut nec tepor quidam incendiū remaneret. **Tunc iussit aspici.** & vrbis rome vicariis. gladium in eius gutturo demergi. **Sicque sanguine suo profusam christus sibi martirez & sponsam** dedicauit. **Parentes vero eius** cum gaudio tulerunt corpus eius. & posuerunt in predio suo via numantina. ubi cum omnes christiani concurrerent. insidias a paganis pressi fugerunt. quidam etiam in stabulis lesi euaserunt.

CXXXI. **De his que circa sepulchrum illius gesta & visa sunt.**

U **vero emerenciana eius** collectanea. quod ibidem orabat. constans & immobilis stetit. & exprobrans illis miseris quod pro defensione lapidum innocentes homines iugulassent. lapidata est ab eis. **Eadem hora factus est** terremotus uehementissimus. et cum nimia esset celi serenitas. tanta conturbatōnes et fulgura et tonitrua extiterunt. ut pars maxima populi insani expiraret. **Dum autem pentes sancte agnetis cum pluribus alijs ad sepulchrum eius vigilaret.** in medio noctis silentio viderunt exercitum virginum. omnes indutas ciclades auro textas. cum ingenti lumine pergere. et beatam agnetam agnūque ad dexteram eius stantem inue candidiorem que rogatis virginibus. ut parump gradus figerent stans pentibus suis dixit. **Videte ne me quasi mortuam lugeatis.** sed congratulamini michi. quia cum his omnibus lucidas sedes accepi. et illi in celis iuncta sum. que in terra posita deuotōne dilexi tota. **Hec visio publice** qui ab omnibus qui viderunt divulgata est. **Vnde post aliquot annos** ostantia filia constantini augusti cum esset a capite usque ad pedes ex omni parte vulneribus obsessa. nocte veniens ad sepulchrum virginis et martiris. licet pagana tamen credula intentione precibus effudit. et repente somno correpta vidit per visum beatam agnetam sibi dicentem. **Constante age filia constantia.** et crede christum filium dei esse saluatorem tuum. pro quem modo sanitate consequeris. **Ad hanc vocem euigilauit** ita sana ut nec signum alicuius vulneris in membris suis remaneret. **Reuertens igitur ad palatium patrem et fratres rogauit.** ut basilicam beate agnetis construeret. et sibi illic manserolum extruerent. **Perseuerauit autem ipsa constantia in** virginitate. pro quibus multe virgines et mediocres et nobiles. sacra velamina susceperunt. **Acto.** **Hanc huius virginis passionem hic inferere** volumus. quia sub quo imperatore passa sit nunquam legimus.

CXXXII. **De ceteris scriptis sancti ambrosij.**

D **eter illa vero beati ambrosij opuscula.** quem iam superius ad breuiata posuimus. videlicet inuentōnem corporum sanctorum. geruasii et petri martiris. et passionem sanctarum agnetis et emerenciane virginum. scripsit etiam ambrosius et alia multa ecclesie vtilia. videlicet. **De padis** libro. **De vnica penitentia** libros. ii. **De fuga** sculi. li. i. **De dignitate ad gracianum.** li. v. **De spiritu sancto.** li. ni. **De incarnatione christi.** li. i. **De mysterijs** li. i. **De sacramentis.** li. vi. **De cura pastorali** li. i. **De officiis ministroz.** li. ni. **De excessu** satiri fratris sui. li. ii. **De consolatione** valentiniani. li. i. **De eligendo pontifice ad vercellenses.** li. i.

In exameron li. vi. De archa noe li. j. De sancto abrahā. li. ij. De ysaac & anima. li. j. De beno moztis. li. j. De iacob & vita beata. li. ij. De factio ioseph. li. i. De benedictioib? patriarchaz. li. j. De sancto dauid apologia. li. i. De helia & ieiunio. li. i. De sancto thobia. li. i. De sancta virginitate. li. nj. De naboth. li. i. Sup xi. psalmos tractatus xi. Super beati immaculati. li. i. Sup lucam. li. x. Super xij. epistolas pauli. li. xij. De traditōne basilice tractatus. ii. De obitu theodosij tractatus i. De simbolo ad neophitū. li. i. De iudiciis. li. i. De interpellationib? & infirmitate homis. li. mj. Epistolas breues ad diūfos. lxxvii. Sermōes quoq; declamatorios. lxxv. Ex his igit oib? hec pauca que secunē excerpta. sub quadā continuatione p diuersa capitula. certis materieb? distincta. hic breuiter in hunc modū inserui. **XXXIII.**

Flores eiusdem de moribus episcopi. Ambrosius in pastorali

Qui collatam sibi diuini muneris gratia cunctis amunicabilem fecerit copiosius progādo securi? possidebit. No mē epi conueniat actioni. & actio respondeat nomi. ne sit nomē inane. & crimē inane honor sublimis & vita peliuis. tētica pfectio. & illicita actio: religiosus amictus. & irreligiosus pfect? grad? excelsus & deformis excessus. cathedra sublimior & conscientia humilior. locutō columbina & mēs canina. Sicut nichil esse dicimus episcopo excellē? sic nichil miserabili? si de vita sancta piclitate. & in crimine teneat. quia quanto grad? ep̄alis altior tāto ruina grauior. Et ideo magna sublimitas magnam debz habere cautelam. quia cui pl? creditur plus ab eo exiget. sicut scriptum est. quia optis p mixta sunt pessima. & potentes potēnt tormēta patientur. Oportz episcopum esse vni? vxoris virum. Iuxta lrām p̄hibet ep̄m bigamū ordinari. Si vero ad altiozem sensum conscendi m? ihbz ep̄m duas vsurpare ecclesias. Si ocul? inq̄m tu? neq̄m fuerit &c. Quid ergo facient membra. quib? lux oculoz est adempta. id est. quid secularis multitudo factura est. cuz voluptatib? illicitis & actio nibus uctitis ad similem facimoz voraginem ep̄is multitudinem populi puocauit. v t nulli iam iāq; illicitum eē videat. qd ab ep̄o quasi licitum p̄peteratur. sed magis credant homines eē laudabile. qd quid ep̄s habuerit delectabile. nec quisquā quod agere pontifex non dubitat. se dubitanter agere dicat. **XXXIII.**

De modestia & verecundia. Idem de officijs libro primo.

Homines discunt p? qd doceat. ego autē a tribunalibus rapz ad sacerdotiū docere cepi. qd ip̄e non didici. itaq; discendū michi simul & docendum est: quoniam discere ante non vacauit. Quid autē p ceteris debemus discere. qd tacere vt possimus loqui. plures in peccatum vidi incidisse loquendo vix quēq; tacendo. Si p ocioso verbo ratio poscit. quanto magis p sermone impietatis pena exoluē? Deinde si p ocioso sermone ratio reddem? videamus ne pro ocioso silentio reddamus. Est em̄ & negociosum silentiuz vt susanne. que plus egit tacendo. qd fecissz loquendo. Tacendo em̄ apud homines locuta ē deo nec vllum magis inuenit sue castitatis iudiciuz qd silentiū. Conscientia loquebat. vbi vox non audiebat. nec querebat p se hominū iudiciū qd habe

bat domini testimoniū. Lingua menti subdita sit & frenos habeat. quib? possit reuocari ad mensuram. sermōes pferat libza exanimatos iusticie. vt sit in sensu grauitas. in smone pond? atq; in verbis modus. Tunc em̄ maxime insidiat dyabolus. quando in nobis videt passiones aliquas verecundie generari. Tūc em̄ fomites mouet. laqueos parat. & inserit aculeos suos. vt femina iurgioz excitet. Qui vero bene sibi consci? ē. falsis nō debet moueri. nec estimare plus ponderis esse i alieno cōuicio. qd in suo testimonio. Ego quidem non m m? diligo quos genui in euangelio. qd si eos suscepissem coniugio. nichil enim vehementior est natura ad diligendum qd gratia. Illi degeneres frequē nascuntur. & necessitate diligunt. q non satis ydonea est ad p̄p̄tuitatez diligendi magistra. Isti autē iudicio. Sicut autē in senibus grauitas. i iuuenib? alacritas. ita in adolescentib? verecundia velut qdam dote commendatur nature. Est in ip̄o motu gestu. & incessu. tenenda verecundia. habitus em̄ mentis in corporis statu cernit. & vox quēdā est animi corporis motus. Sunt qui sensim ambulādo hystzionicos habitus imitant. & quasi quēdā ferula pompaz. & statuarum motus imitantū. vt quotienscunq; gradum transferūt. modulos quosdam seruare videant. Nec cursim ambulare honestum arbitroz. nisi cum causa exigat alicui? piculi. aut iuste necessitatis. Siquid sane in natura viciū est ars emendet. Non solum nichil indecorz loqui sed nec aurem quidem p̄bere debem? dictis hui? modi. quoniam quem au dire non delectat. alium ad loquendum puocat. Verecundia quoq; in ip̄o corporis decore plus eminet. ita tamen vt ipsum decus non sit effectum. sed naturale. simplex neglectum magis qd expetitum. non p̄ciosus & albetū? vestimentis adiutum. sed commūibus. vt honesti v? necessitati nichil desit. nichil accedat nitōri. Vox ip̄a n̄ remissa. n̄ fracta. nichil femineū sonās quales multi grauitatis specie simulare censuerūt sed formam quandam & regulam. ac fucum vniū referuans. Sicut molliculum. aut infra ctuz vocis sonum. aut gestum corporis non p̄bo. ita nec agrestem ac rusticam naturam imitari volo. Conuenire quidem arbitroz ecclesiasticis maxime ministro rum officijs extraneoz declinare conuiuia. vel vt ipsi hospitaes sint p̄grinatib?. vel vt null? sit op̄p̄rio locus. Viduaz ac v̄ginum domos iuniores adire non opus est n̄ v̄stādi gratia. & hoc cum senioribus. id est. cum episcopo. vel si grauior est causa cum p̄soteris. Cur non o clerice tempora illa qbus ab ecclesia vacas lectiōi ipendis. cur non xpm reuisis. christum alloqueris. christum audis illum em̄ alloquimur cum oramus. illum autē audis v̄im? cum diuina oracula legimus. Licet autē iter dum honesta ioca suauiā sint. tamen ab ecclesiastica abhorrent regula. nec solum p̄fufos. sed etiam omnes iocos arbitroz esse declinandos. **XXXV.**

De iusticia & beneficentia.

Normam iusticie putauerunt qdam. vt quis cōmunia. id est publica p publicis habeat. puata p suis. sed hoc qdem secū dum naturam non est. natura em̄ omia omib? i cōmune pfudit. sic ei generari iussit deus omia. vt past? omib? cōmunis esset. & terza. Natura igit ius cōmune generauit. vsurpatio ius puatu? fecit. Nō autem p̄bat largitas. si qd alteri largitē alteri quis extorqat. Nec illa p̄fecta est libertas. si

iactantia causa magis quam misericordie largiatis. Affectus tuus nomen ponit operi tuo. quomodo a te perficitur sic estimat. Vides quod moralem iudicem habeas. te ipsum consuluit. mentem tuam interrogat. quomodo opus tuum suscipiat. Nesciat iquit sinistra tua. Grandis culpa est si sciente te fidelis egeat. nam & si omnibus debet misericordia. iusto tamen amplius. ubi vero causa manifestatur. persona cognoscitur. tempus urget. largi se profunde misericordia debet. Non est autem avarus ut plurimum gratia nec vult simul opes effici sed dispensari. Est etiam illa probanda liberalitas. ut proximos seminis tui non despicias si egere cognoscas. melius est enim ut ipse subvenias tuis. quibus pudor est despicere sumptum ab alijs. non tamen ut illi velint eo fieri ditiores. quod tu in opibus conferre potes. Nemine vero perdere debet. si ex diuitem pauper fiat dum largitur pauperi. quia ipse pauper factus est. cum diues esset ut omnes inopia sua dicaret. Qui mulcum iquit habuit non habet. Qui plurimum auri possidet. non abundat. quia nihil quidem in seculo est. Et qui exiguum habet non minorat. quia nihil est quod amittit. Res enim sine dispendio est. quod tota suspendium est. Potest etiam sic intelligi. Qui plurimum habet & non dat non abundat. quia quantumvis acquirat semper eget qui plus concupiscit. & qui parum habet non minuit quia mulcum est quod pauperem pascit. Consideranda etiam est in largiendo etas atque debilitas. non nunquam etiam verecundia quod ingenuos natales prode ut senibus & debilibus plus largiatis. quod sibi laborare & victum querere nequeunt. Pulchrum est quoque prope siorem illius habere rationem. quod tibi aut beneficium aliquot aut munus otulit. si in necessitate ipse indiget. Quid enim tam contra officium. quam non reddere quod acceperis. Non dare cuiquam vix licet. nisi reddere non licet. nec mensura pari sed veriorum reddendum arbitror. & vsum pensare beneficij. quia qui pro contulit tempe. pro est & humanitate humanitatis exemplum & ipsa quoque tercia suggerit. quod & fructus ministrat quos non seueris. & multiplicatum reddere quod acceperit. Magna vero beniuolentia est quod etiam si nihil conferat plus exhibet. **XXXVI.**

De fortitudine & prudentia.

Fortitudo sine iusticia iniquitatis materia est. Nunquam david non laesit nec nisi puer osulco domino bellum intulit. prudentia est in plerisque comitem fortitudinis habuit. id est in omnibus plerisque usque ad senectutem summam manu prope victor extitit. Qui vero a socio si potest iusticia non repellit. tanto est in vicio quam ille qui facit. Illa reuera iure fortitudo vocatur. quia unusquisque se ipsum vincit. ira continet. nullis illecebris emollicur non aduersus perturbat. nec secundis extollit. nec uariarum rerum mutatione quasi vento quodam circumferat. In duobus generibus animi fortitudo expectat. Prima vis eius est. ut externa corporis pro minimis habeat. & quasi supflua despicienda magis quam expectanda ducat. Secunda ut ea quod summa sunt. & omnia in quibus honestas (& illud propter cernit) proclara animi intentione usque ad effectum persequatur. illis quoque mentem ita intendat ut quidquid acciderit quo fragili homines solent. quasi superior non sentiat. Fortis igitur & diligetis animi est. ante oculos locare quod possit accidere. & quid agere debeat si ita acciderit desistere. Unusquisque autem ingenium suum nouerit. & ob id se applicet quod sibi aptum elegerit. Nam alii lectioni aptiores. alii psalmo gratiores. alius sacra-

oportunitate. Hec omnia sacerdos spectet. & quid cuique congruat. id officij deputet. neque vero adulantem se. ne quis adulantem se cuiquam exhibeat. Alter enim calliditas est. alter vanitatis. nec despicat quid se unusquisque & maxime vir optimus sentiat. sic enim discit bonis deferre reuerentiam. nam negligere bonorum iudicia. vel arrogantie. vel dissolutio est. Boni vero speculatus est. animo attendere. ut appetit. neque rationem procurrat. nec deserat ne procurrere eam prebet & excludat. vel deserere desit. Officium quidem est depositum seruare & reddere. sed interdum commutatio fit. aut tpe aut necessitate. ut non sit officium reddere quod accepit. ut si quis contra patriam opem barbaris ferens. peccuniam propter hostes repetat. aut si cui reddas cum assit qui extorquet. vel si furenti restituas cum seruare non queat. si insipienti gladium depositum non neges quo se ipse interimat. nonne soluisse contra officium est. Si furto quaesita sciens suscipias. ut fraudem qui amiserat. nonne contra officium est. Est etiam contra officium nonnumquam promissum soluere. sacramentum custodire. ut in herode quod necem iohannis proficit. ne promissum negaret. **XXXVII.**

De bonitate & liberalitate

Idem in libro secundo.

Bonus & honestatis splendor. ut vitam beatam efficiat tranquillitas conscientie & securitas innocentie. beata plane que non iudicij alicuius estimatur. sed domesticis sensibus percipit tanquam sui iudex. neque populares opinioniones pro mercede aliqua requirit. nec pro supplicio pauca. popularis & grata est omnibus bonitas. nichilque est quod tam facile humanis sensibus illa habeat. Quis autem eius consilio se committat. quem non putat plus sapere quam ipse sapiat. vel quod potes eum iudicare consilio superiorum. quem videas moribus inferiorem. super me debet esse cui me paro dimittere. An vero putabo ydoneum eum. qui michi det consilium quod sibi non dedit. & michi eum vacare ereptum. qui sibi non vacet. cuius animus voluptates occupent libido deumcat. auaricia subiugit. cupiditas perturbet. metus quatit quomodo hic locus consilij. ubi nullus quieti. Summa liberalitas est captos redimere. ex hostium manibus eripere. subtrahere homines neci. & maxime feminas turpitudini. Est autem duplex liberalitas. una quod subsidio rei adiuuat. id est usu pecunie. Altera que impendit operam collatione. vel consilio exhibetione. multo splendidior ut frequenter. multoque clarior. facile enim pecunia consumit. consilia exhauriri nesciunt. sed usu augent. Pecunia minuit. & cito deficit. atque ipsam benignitatem destituit. ut quo pluribus largiri uolueris. pauciores adiuueris. et sepe tibi desit. quod alij contuleris. consilij autem operisque collatio. quo in plures refudit. eo redundantior manet. & in fontem suum recurrit. In se enim refluit libertas prudentie. & quo pluribus fluxerit. eo exercitatus sit omne quod remanet. Liberalitatis autem modus tenendus est. & calcare plurimum videtur adhibendum. Modus ideo quod benefacis id quotidie facias. ne subtrahas necessitati quod induleris effusioni. Calcare aures idcirco. quia melius operatur pecunia in pauperis cibo quam in diuitis sacco. Caue ergo ne intra oculos tuos includas salutem inopum. & tanquam in tumulis sepelias vitam pauperum. Poterat quidem ioseph totas opes egypti dare. thesauros regias effundere sed maluit frumenta vendere. quam esurientibus dare

quia si paucis dedisset. pluribus defuisset. eaq; liberalitate pbavit q; abundaret. De suo vo iure virum bonu aliquid relaxare. no solu liberalitatis e. sed plurimuq; etiā cōmoditatis. Prīmū ei dispendio litis carere. non mediocre lucy est. Deinde auget amicitia. que plures habet cōmoditates. Nichil autem simulatū & fictū vere virtutis eē certum est. q;netiam diuturnū esse non solet. quod in principio vernet. in processu tanquā flosculi dissipat & soluit. Quod autē verū est. & certū ac sincerum. alta radice fundat. Nūquid vero diues idcirco honestior est. quia habet id quo plurimū honestas amittit. quia habet quod custodiat magis q; qd possideat. Illud enim possidemus quo vtimur. quod autem ultra vsū est. non vtiq; habet possessionis fructum. sed custodie piculum. Contemptus itaq; pecunie. forma est iusticie. Qui sine auro apostolos misit. sine auro ecclesias congregavit. Aurum habet ecclesia non vt seruet. sed vt eroget. O sacerdos nonne diciturus est dominū tibi. cur passus es tot pauperes fame mori. & certe auz i vasis ecclesie habebas. nec paupibus alimoniam ministrabas. meli? fuerat vt vasa viuientium custodires q; metalloz. Quid dicitur es. Timui ne templo dei ornatus deesset. Respondet tibi. Aurū sacramenta non querūt. neq; auro placent. q; auro nō emittit. Ornat? sacramentoz est redemptō captiuoz. Ille verū domini thesauri? e. qui operat quod sanguis ei? opat? est. Tunc vas domici sanguis agnosco. cum in utroq; redemptōem video. ut calix ab hoste redimat. quos sanguis redemit a peccato. Op? tamen est vt de ecclesia mistici poculi forma non exeat. ne ad vsus nepharios sacri calicis misterii transferat. Sane si in sua aliquis hec deriuat emolimēta. crimē e. sin vero paupi erogat vel captiuū redimit. misericordia est. & i huiōi vasa ecclesie etiam sacrata confringere. conflare ac vendere licet. Illud sane diligenter est intueudum vt deposita viduaz intemerata maneāt. & sine vlla offensione seruent. nec solum viduaz. sed omnium. fides em exhibenda est omnib; sed maior est causa viduaz & pupilloz. **CXXXVIII.**

De ocio fructuoso & de pietate. Idem in libro tercio.

Non p̄mus scipio sciait solus non eē. cum solus esset. sciait an̄ ip̄m moyses. qui cuz taceret clamabat. cum ociosus staret plia bat. & ociosis manib; de hostib; triumphabat. In silentio ergo loquebat. & in ocio opabatur. cuius autem maiora negocia. q; hui? ocia. Quādo vero iust? solus est. qui cū eo semp est. Quando autē feriat a negotio. qui nūqm feriat a merito quo negociū p̄sumat. Quibus autem locis circūscribitur cui totus mundus diuitiaz est possessio. Querūt aliqui. si aliqs sapiens in naufragio posit? inspicit i naufragio tabulam extorquere possit. vtz debeat. Michi quidem & si p̄stabili? communi videat vsui. sapientē de naufragio q; insipientē euadere tñ n̄ videt q; vir xp̄ian? iust? & sapiens querere sibi vitam aliena morte debeat. vt pote qui etiā si in latronem armatum incadat. ferientē referre nō possit. nedum salutem defendit. pietatem cōtaminet. De hoc em̄ in euangelio apta & euidentis snia est. Reconde gladiū tuū. omnis em̄ qui gladiū accepit gladio peribit. Quis latro detestabilior. q; christi persecutor. Et tamen noluit christus persecutorū defendi uulnere. qui uenerat uulnera no-

stra suo uulnere sanare. Cur autem se potiozem altero iudicet. cum viri xp̄iani sit sibi altez p̄ferre. nichil sibi arrogare. nec meriti sui p̄ciū vendicare. Qui frumenta recondis. cur nature indulgentiaz ad fraudem cōuertis. Quid inuides visibus hominū publicos ptus. Cur populis minuis abundantiā cur affectas inopiam. De fame publica negociaris ambis frumentoꝝ indigentiam. alimentoꝝ penuriam. vberes soli p̄tes ingemis. exploras qn sterlioz puent? sit. & tunc messem tuā venisse letaris tūc tibi d̄ miseria omnū opes ageris. et hoc tu notas quod est cōmentuz nequicie. latrocinū hoc an fenus appellem. Captanē tanqm̄ latrocinij tēpora qbus in viscera hominū tanquā dur? insidiator obrepas. Auge? p̄ciū tanquā forte fenozis cumulatū & lucy tuū in damnū publicū e. Ioseph fact? omnibus. sed p̄henne subsidium collocauit. nichil sibi acquisiuit. sed quē ad modum fames etiā i posterum vinceret. p̄uida ordinarōe disposuit. Can ea ante mensam impastos esse non patimur. & homines excludimus. **CXXXIX.**

De fidelitate & amicitia.

Sancti viri affectu suo ceteros estimāt & quia ip̄is amica est veritas. inētiri nēminem putant. fallere quid sit ignorant nec suspectū hēre p̄nt qd non sunt. Hinc salomō ait. Innocens credit omni verbo. Hoc est innocens esse ignorare quod noceat. & si circūscribitur ab aliquo. de omnibus tamen bene iudicat. q; fidez esse in omnibus arbitrat. Vnusquisq; simplicē b̄monem p̄ferat. nec fratrem circūscriptōne verborū inducat. nichil inhonestum pmittat. ac si promiserit. tolerabili? est pmissum non facere. q; face re quod turpe sit. sepe pleriq; constringūt se iuris iurandi sacramento. Et cum ip̄i cognouerint promittendum non fuisse. sacramento tamen p̄temptatione faciūt qd sponderūt. sicut herodes q; salatrici p̄mum turpiter pmisit. crudeliter p̄soluit. Quanto tolerabili? fuisset tali sacramento piurū si tamen piurum dici possit. quod ebri? inter vma iurauerat. quod euirat? in saltantiū choros pmiserat. Inferē disco caput p̄phete. & hoc estimatū est fidei esse. quod fuit amentie. Nec vnquā inducar ut credam non incaute pmisisse iēpte. ut imolaret deo quidquid sibi reuertenti itra limē dom? sue occurreret. cuz & ip̄m voti sui pentuerit. post qm̄ filia sibi occurrit. Dura pmissio. acerbior solutio. quā necesse habuit lugere. etiam ip̄e q; fecit. Non possum accusare vtz. qui necesse habuit implere quod vouerat. sed tamen miserabilis necessitas q; soluit paricidio. Non potest homini eē amicus. q; deo fuerit infidus. Pietatis custos amicitia est. & equitatis magistra. vt superior inferiori se eq̄lem exhibeat. & inferiori superiori. inter dispares em̄ mores amicitia esse non potest. Quid est em̄ amicus. nisi amozis cōsoz ad quem animū tuū adiungas atz applies. & ita misceas vt vnum fieri velis e duobus. cui te tanquā alteri tibi omittas. a quo nichil timeas. nichil inhonestum petas. Non e em̄ vectigalis amicitia. sed plena decoris gratie & virtutis. Deniq; meliores sunt amicitie inopuz plerūq; q; diuitum. et frequenter diuites sine amicis sunt. qbus abundant paupes. Nō e enim vera amicitia. vbi est fallax adulatio. diuitib; autē pleriq; assentatorie gratificanē erga paupem nemo simuloz est. verū est quidquid deferē paupibus. hui? amicitia inuidia vacat. vos inqt amici mei estis si

se. q. p. n. Dedit nobis formā amicitie qm sequimur
salicū vt amici voluntatē faciā? vt apiam? ami
co secreta nostra qcuq; in pectore habem? et illi?
archana nō ignorem? nichil em occultat amie? si
verus est. **CXL.** De iniurijs illatis ambrosio
& de gestis eiusdem. Prosper in cronicis

Hanno quoq; pnotato sez theodosij sedo
iustina mater valētiniani arzianis fauēs
i ambrosiū et omnē mediolanēsem eccliaz
diuersa iniuriarū genera congestit. **CXL.** Paulinus.
Mortua aut iustina. cū quidam aruspex in malifici
orum causa a iudice torq̄ret. aliud qm uterogare
tur fateri cepit. clamabat ei ab angelo sibi maiora
tormenta adhiberi. qui custodiebat ambrosiū. eo
q̄ temporibus iustine ad excitanda in euz odia po
pulozum. cacumē tecti ecclēsie cōscendens medio
noctis sacrificauerit. misisse etiam se demones qui
illū necarēt. fatabat demonesq; renūciasse se nō so
lum ad illū appm̄re nō posse. verū etiā nec ad fo
res dom? in qua manebat. eo q̄ ignis insupabilis
edificiū illud cōmuniret ita etiam vt longe positi
virentur. Alius etiā gladiū ferens ad cubiculum
vsq; sacerdotis. vt eū interficeret puenit. sed cum
eleuasset manū districto gladio dextera obrigescē
te remansit. Per idem epus vir illustris probus cū
suū puerū notariū a demonio vexatū direxisset ad
epm̄. egressum vrbem dimisit dyabolus timēs ad
sacētū virū adducē. ita puer quādiu mediolani apd
epm̄ fuit. nulla in eo cōminatio dyaboli apparuit.
Sed vbi mediolanū egressus. ppe vrbem puenit. idē
spūs cepit eū vexare. Qui iterogatus ab exorcistis
cur mediolani nō vexasset. confessus est se ambro
sium timuisse. & ideo ad temp? recessisse. & reū a
eētē puero vas qd deseruerat repetisse. In p̄tib?
ozietis i quodā castello sinagoga iudozū a xp̄ianis cō
cremata. eo q̄ iudei monachis xp̄ianis insulcarēt.
De hoc facto comes orientis ad theodosium tunc
imperatorē relatōz direxit. Qua accepta p̄cepit
impator ut synagoga reedificaret ab epō. cui? p̄
cepti tenor cum ad aures sancti ambrosij p̄uenisset
direxit ad eū epistolam i qua illū ouenit vt statu
tum reuocaret. Qd si dignus nō eēt q ab eo audi
rēt. dignus etiā nō eēt qui pro illo audiret. vl? cui
p̄ces a vota sua cōmitteret. patuz etiā eē se asserēs
p tali negotio mortē subire. ne dissimulatōne sui
p̄uicatore impatorē faceret. q̄ tā iniusta cōtra
ecclēsiā p̄cepisset. Postea vō d aquileia vbi tūc erat
mediolanū reuersus. impatore i ecclēsia posito de
eadē causa tractauit i populo. In quo tractatu in
troduxit psonā domini loquētis impatori. Ego te
ex vltimo impatorēz feci. ego tibi exercitū inimici
tūi tradidi. ego de semie tuo sup solū regū cōstiti
tui. & tu de inimicis meis donas triūphos. Cui de
scendenti ab exedra. iperatoz ait. Cōtra nos hodie
episcopo p̄posuisti. At ille respōdit nō se vtra ip̄z
sed p ipō fuisse locutū. Itaq; obtinuit vt statutū
reuocaret. nec p̄us ad altare accedere voluit. nisi
fide sua iperatoz illud agere se debere te stare. q̄
sponhōe fide sua iterata. pegit sacerdos diuina mi
nisteria. **CXLI.**

Adhuc de gestis eiusdē:
Ouiusdaz clarissimi viri filij p̄sophilus
ad modū puul? cū imundo spū labora
ret. frequenti oratōne & man? imposi
tōe sacerdotis sanatus ē. dein de subita infirmitate
corrept? exalauit spm̄. Cui? mater fide plena tol
lens eum in loco sacerdotis ipō absente cōposuit

Quem cū reuertēs sacerdos in lectulo inuenisset
miseratus matrem. & exemplat? ei? fidez. heliseo
similis sup infantis corp? se composuit. & quem
mortuū inuenerat. orando viuū reddere meruit.
Ad quem etiā infanculū libellū p̄scripsit. vt quod
etatis ifantia scire nō potuerat. legendo cognosce
ret. Dara ē aliqñ copia. missis militib? a stulicone
comite. vt cresconiz quidā de ecclēsia rapeēt. Quē
p̄fugientē ad altare dñi sanct? ep̄s cum clericis de
fendendo circūdedit. Sed multitudo militū q̄ du
ces suos de pfidia arzianoz habebat. adūsus pau
col p̄ualuit. ablatozq; cresconio ad amphiteatrum
reduēt exultantes. ecclēsie luctū nō modicū relin
quentes. sacerdote p̄strato & flente diu ante alta
re domini. Cūq; reuersi renūciassent. his a quibus
missi fuerant. dimissi leopardi saltu celerū ad locū
in quo sedebant qui de ecclēsia triūphauerāt ascen
dentes. graūiter laniatos reliquerūt. Quod vidēs
stulico penitentiā mor? est. ita vt p multos dies sa
cerdoti satisfaceret. & ille sum quidez illū q̄ abla
tus fuerat dimisit. Sed quia grauissimoz crimimū
reus erat. & taliter emendari nō poterat. ad exili
um destinauit. nō multo post indulgentiā p̄sequē
te. Per idē tpus cum ad palatiū p̄geret. eūq; pro
loco officij nostri sequeremur. theodolo tūc nota
rio q̄ postea sūma cū gratia vtinensē rexit ecclē
siā. cum casu quidā pede laps? esset. atq; p̄strat? in
terra iaceret ridenti ait sacerdos. Et tu q̄ stas vi
de ne cadas. Quo dicto statim ille qui alienum la
psū riserat. suū doluit. **CXLII.**

De vita sancti iohannis crisostomi. & libris
ei?. **A**ctor.

Eo tempore floruit sanct? iohannes. qui
p̄mo fuit p̄sbiter antiochenus. postea
vero fuer? constantinopolitanus archi
ep̄s cognomento crisostomus. doctrine fama cla
rissim? cui? gesta maxime triplicia hystoria diligē
ter p̄sequit. **C** De gestis ei?. Hic iohannes filij
fuit secundi. & anebuse nobiliū p̄sonaz. disciplinā
libani? sophiste. & auditoz andragati p̄bi. Cui? di
scipuli fuerūt apud libaniū. theodoz? postea mo
suestenus episcopus. & maxim? ep̄s seleucie y. au
rie. Cum aut esset iohānes soci? basilij capadocis
lector fact? ē in antiochia. in quo gradu posit?
libz fecit cōtra iudeos. Post paucum temp? fact?
ē dyaconus a melicio. & tunc fecit libz de sacerdo
tio. & alios plurimos. Ab euagrio vō successore
paulini p̄sbiter factus ē. Erat aut tunc p̄pter zelū
castitatis senerior. et furozi magis q̄ reuerentie se
p̄bebat. Et p̄pter vice rectitudinem incaut? erat
p̄spicere de futuris. Propter simplicitatē vō ozis
libertate p̄fusus. apud colloquētes a nescientib?
arrogans putabat. **H**ieronimus de illustrib? vi
ris. iohānes antiochene ecclēie p̄sbiter. eusebij emis
sini. dyadoziq; sectatoz multa cōponere dicē. de
quibus pererij perisines tm̄ legi. **A**ctor. De scri
ptis hui? iohānis hoc tm̄ reperit. de hoc q̄ nemo
ledit. nisi a semetipō libz vnum. De repatōe lapsi
li. j. De compunctōne cordis. li. ii. Sup matheuz
in modū omentariōz. li. ij. De his tamen dubito
an sint iohānis illius crisostomi. licet ei ascribant
an forte alteri? iohānis nescio cui? nam & inueni
unt alias omelie iohānis crisostomi sup matheum
xc. que tamen raro inueniunt omēs simul. sed tātū
xxv. que apud nos sunt. Item sup iohannē omel.
lxxxviij. Super epistolam pauli ad hebreos omel.
xxxij. De laudibus pauli omel. vij. Sermones

diuos. xxx. De his omnibus pauca que sequuntur
excerpsimus.

CXLIII.
Sententia eiusdem de hoc qd veru hominis bonum nullu auferre potest. diuitie vero vane sunt.
CXLIV. Iohannes crisostomus d hoc qd nemo ledit nisi a seipso.

Quid est virtus animi. Recte de deo sentire. & recte inter homines agere. hoc solum est qd nullus auferre potest. Nam libertas & sanitas corporis. & diuitie & huiusmodi auferri possunt. quia nec proprie bona hominis sunt sed sola virtus animi. Vnde patz qd nemo ledi potest. quia virtus q sola hominis bonu est. ei auferri non potest. Nec dico qd nemo ledit aliu. sed quia nemo ledit ab alio. Nam & ioseph fratres sui lesunt. & inique egerunt in eu. sed ipse lesus non est. Vez & amplius aliquid dica. quia illi soli ledunt qui ledunt. & nulli alij nocet noxa qua alijs inferunt. Si quis ab alio verberat. v. afflicto. verbu blasphemu & impiu ptulerit. lesus quidem est in hoc. non tamen ab alio. sed a se p impatientia scilicet suam. Ignis quidem auaricie diuitijs acceditur & diuitijs pascit. Et cum eis q manus ei dederint gladios acuat quotidie. foueas & picipia parat. milleq; scopulis et naufragijs elidat. volutari tam tanqm sues i ceno ei delectant. & vt cantari steracus eius euoluere. Dic queso ob quam causam videant expetende diuitie. que virtutibus animi nichil conferunt. sed nec hominem meliorem secundu virtutu titulu reddunt. imo etia bona si qua iuenerint subruunt. & vicia p virtutibus introducunt. Veram qui ptes agunt luxurie. nichil aduersus eam paciunt audire. Conferam? mensaz diuitis & mediocris. & virosq; conuiuas discutiunt. q magis puram & vera mente capiunt voluptatem. illi toto die attritis & laessentibus cubitis recubunt. & cenas pzan dijs iungunt. ventris distentione rupunt. ac ciboz suoz oppssione pmunt. In quoz corpe vino inundato velut naufragij cuiusdam fluctibus ania obruta necat. vbi nec oculi. nec lingua. nec pes p prius deseruiunt officiis. sed omnia membra corporis vinculis iacent uicta grauius q cathenis. vbi nec sopor eis ad quietem dat. sed exterriti somnia insipientibus deterioribus fiunt. & quali sponte demones anime sue sugducunt. Nunquid in talibus conuiuiis est magis voluptas. an in eis vbi tantu est cibibus & potibus. quatus fame & sitim depellat. i quo etiam sanitas adest. & ratio pmaet. & honestas cum sobrietate p durat. Hunc modum vite natura docuit. illu corruptela libidinis inuenit. Hic etiam q delicias & luxuria ducunt vitam. resoluta corpora & omni cera molliora circuferunt. & quodaz in firmitatum examine repleta. eisq; semp vita cum medicis & medicamentis. sensu aut ipsi tardi & graues atq; obtusi. & quodammodo sepulti. Quis hec iocunda dicat. & gra atq; voluptuosa. Voluptas ei ee dicit. euz desiderijs suis fruit. sic a pzdoteibus diffinit. vbi vero de desiderijs frui non potest. v. egritudo non sinit. vel satietas ipa desiderari non facit ea que onerosa abundantia efficit. & iocunditas in eis & voluptas perit. Simplicior igit vicit & mensa mediocris. plurimum habet iocunditatis. & voluptatis. ecotra vero mensa diuitum execrabilis & horride. ac morboz cotaminatons plene. & sicut ait quidam in quibus molesta sunt etiam q vident delectabilia. Sicut aut pleriq; meretricis vult cum ebrius ac sedus sit p natura. fusc & co-

loribus pigmentatus. pstituit ad decipientes eos qui ignorant que feditas sub velamine fuci illi cogat. ita & diuitie faciunt. cum adulatione honorem videri volunt. Neq; em voces ille populi q bus diuitibus vel iudicibus acclamat. ex veritate pferunt. sed eis nomen honoris depingit. Nam si conscientias acclamantium tibi interrogas inuenies apud vnuquemq; eoz metu d capitis accusari. Deniq; vbi potestatis metus cessauerit. et publice pompe scena fuit resoluta. tunc videbis quatinus oblatrantes et insimulantes. etiam ex his qui tibi acclama bat. et imensis te laudibus extollebant. Certu est itaq; q nisi qui semetipm lesunt ab alijs ledi non valet. etiam si contra eum orb coniuert. Nec lapsus et ruine hominis causa temptatio est. s; instabilitas ani et ignauia. que etiam sine temptate interdum sponte dicit. sicut et ipa fabrica q sup arenam fundata est etia si flumina et venti non vigeat. paulatim tamen effluens illa instabilis a ena edificij crepidinem subruit et subuertit. Tu quidem si facias omnia que i te sunt. sperare debes ex ea q a deo sunt. adent nam q; et tibi si tuipe pus non defueris tibi.

CXLIII. Inuectio contra illos q euangelii documenta non seruant. **CXLIV.** Idem de punctione libro pmo.

Qui dixit fratri suo fatue re? erit g. hene ignis. Hoc quide xpus ait. Nos aut plus q infideles hac legere calcant. et quotidie inumeris iniuriis fratres afficim. S; siue fatuu quis dixerit. siue vanu. siue latrone. siue quolibz alio nomie iniuriar vel maledictu fratri igesse rit. ex quolibet hoz vocabulo sub maledicti titulo gehene p demnatur supplicio. At vbi amicitia pmanet nihil facile recipit. qd discidiu possit operari. Si vero inimicitie semel animos occupauerit omnia que fiunt. que dicunt. que audiunt. ita accipiunt. vt ad inimicitias maiores pficiant. si qd ei boni de inimico dicit non credit. si quid mali hoc solum credit. & pfirmit. Xpus ozare nos pro calumniatibus iubz. nos insidias etia & dolos amicis ocinamus xpus maledicentibus bndicti iubz. nos econtrario aut p ozes maledicti. aut maledictis alteri multiplicata maledicta restituum. Taus qz homibus diuinoz pceptoz e contemp. vt etiam si quid ex eis facere videantur. nec ipm quide deo q mandauit impendant. sed vane glorie cosecrent. ita vt in utroq; modo pari damno feriant. & cu vident facere que mandata sunt. et tñ oino non faciunt. Nonnulli etia pedibus sancta calcant. et ple no sordibus pectore hauriunt diuine sciencie poculu. Ceterum artam viam iussus es ambulare. vt quid de reque. de abundantia pccotaris. p angustam ianuam iussus es introire. vt quid amplos requiris ingressus. Celum paras ascendere. et regnu dei iudere. et interrogas neq; tibi in itinere difficultas occurrat. ne quid tibi in via asperu accidat. aut la bouosum. et non erubescis. nec pudore oppressus subterram temetipz defodis. Non video carissime q aliquis uostrum vera et pfecta cupidine teneatur celestium. aliquin omnia que videtur esse gratia. umbras putaremus et risum. Verus xpi amator totum se illuc transfert. quo euz amoris sui ducit intent. illaq; delectatio ac suauitas quam p spm puet. omnem delectatoz hui; visibilis suauitatis obscurat. intantum em succensus est. et ardor amore xpi. vt ei etia si flamas imortales adhibeas nesciat. non sentiat. n. v. multo naq; vehemencior

est ignis xpi quo vrie p amozes et beato desiderio
 pstrictus ita fert omnia vt ex his que patit ple
 ni solatia magis amozis sui capiat qm dolozes coz
 portis sentiat. Hic amatiu mos est: vt amozem suu
 silentio tegere nequeat. & flamas suas itra peccat
 cobibere no valeant sed frequerit enarrat. ut ipa
 assiduitate narrandi amozis sui solatiu capiant.
 & refrigeria imensi ardozis assumant. Nuc n tam
 loquamur opunctoiez cozdis qm patiamur. quia do
 cere & non facere no solum nichil lucr. sed etiaz
 damnū plurimū pfert. grandis em condemnatio ē
 sermone suū opponenti. & vitam suā negligēti.

XLV. De vera cozdis opunctioe
 qualie haberi potest. Idem in libro quinto.

Quomō fieri potest vt aia infirma & fri
 gida compunctōis pariat verba. Nolo
 putes qm mōtes vel deserta. vel auia
 possint anime conferre silentiū: pcurbatōesqz eius
 pmerere. vt ignis ille quem in ea xpus accendit. Re
 quirenda sunt itaqz silentia & qes. non solū loco
 rum. sed & animi ac ppositi. si em ppositum qeris
 ania gerat. nec in urbis habitatioe turbabit. Sicut
 autē impossibile est vt in aqua inflamaē ignis. ita
 ipossibile ē opunctioem cozdis vigere in deliciis.
 Vera cozdis compunctio est magna agē. & humi
 lia loqui. iuste agē. & sup peccatozes timē ac tre
 mere. De peccatis nostis q multa sunt & grauia
 no dico non cogitam? aut ingemiscimus. sed nec
 mentōem qdem facim? Sicubi vero paz aliquo
 boni opis agere videmur. hoc sine intermissione
 & dici volum? & audiri. nec desinimus donec p
 iactatiā euacuet et pereat. Vere ignorat homo qn
 tū boni sit placē deo. si ei scires. nūqm aliqd aliud
 extrinsecus mercedis expectares. Frequenter qui
 dem nosmetipos peccatozes pnuciare videmur
 sed ex eo arguimur. quia si hocipm ab alio audia
 m? qd de nobis pnuciare videmur. statū indigna
 mur & irascimur. & nos iniuriam passos qqueri
 mur. sic ficta nobis sunt omia. ne publicanū illum
 possim? imitari. qui cum peccata sua audiret ex p
 brari ab alio. no solū patietur tulie. sz etiā ofessioz
 suā addidit. & ob hoc ab illo iustificatus discessit.
 Dum autē de pteritis dolor est null? facili? super
 uenientib? malis locū damus. Idem de repara
 tione lapsi. Sic p morte cōmuni philosophicū est
 a lacrimis tempore. ita in morte anime insipies &
 irreligiosum dico ofolatōnem recipere. Nichil autē
 crede michi boni opis. quāuis sit exiguū. despiciē
 tur apud iustū iudicē. si em peccata eum tanta ex
 aminatōne discutienda sunt. ut etiā verboz et co
 gitatōnū vnusquisqz pferat penas. quanto magis
 bene gesta et magna recompensabunt in iudicio.
 etiam pua Nonnulli quidem impioz sibi satis eē
 credunt. et opabile videri. si gehenna tmō care
 ant. ego autē muleo grauiores gehēna dico esse cru
 ciat. ab illa glēzia remoueri. et arceri a pfectib?
 xpi. Ignis autē inextinguibilis dicit. no solū qd no
 extinguit. sz quia nec eos quos suscipit extinguit
 aut pmit. et sicut naturā no habz consumendi. ita
 nec illuminādi. sz ignis obscur? est. et flama tene
 brosa. Peccare ergo humanū est. pmanere autē in
 peccato dyabolicū est.

XLVI. De origine sancti augustini et errozib? adole
 scētie ei?

Eo tempe augustin? cū ess? maniche? p
 ambrosiū ad rectam fidem pueritur.
 Sigibere? de gestis eius. Augustin?

hic ex pūntia affricana. ciuitate carthaginēsi. de
 numero curialiū. honestissimis pentib? oriundus
 in scolarū missus: ad plenu est erudit? grecas lite
 ras quib? docebat ederat. latinas satis diligebat.
 Hortate ei? beata mrē moica ut baptizaret. renue
 te patre gentili patricio. baptismū ei? dilatu est.
 Excesserūt autē caput ipi? eo pubescente libidmūz
 vepres. et nulla erat eradicās man? multū ei fata
 gebat pater ei? no qualis deo cresceret. vel qm ca
 stus. sed vt disertissim? Interea puenit in librum
 quēdam ciceronis. qui exhortatōem pmet ad phi
 losophiā. et vocat horrensi? liber ille mutauit ei?
 affectum. et ad ipsum dominum pces et vota
 mutauit et dōderia ei? alia fecit. erat autē tūc. xix.
 annoz defuncto iam patre an bienniū. viluic ei re
 pēte omis vana spes. et immortalitatē sapiētie cō
 cupiscebat estu cozdis incredibili. et surgere cepat
 vt ad deū rediret. Hoc autē solum in tanta flagrā
 tia restringebat. qm in illa exhortatōe nomē xpi no
 erat. qd in ipō adhuc lacte matris tēnez coz eius
 pie bit erat. et alte retinebat. et qui dōd sine hoc
 nomine fuissz. quāuis et expolitum et veridicū no
 eū totum rapiebat. Interea vsqz ad eas pductus ē
 nugas. vt crederet ficum plozare cū decerpit. et
 mrez ei? arborē lacris lacteis. necnē et manichei se
 ctā aliqntulū sapiebat. Proinde multuz p eo fleuit
 ad dominū mater eius. et vidit somniū se cū filio
 viuere. et habere secum eandē mensā i domo. qm
 illa iam nolebat cu filio suo habere mensam. dere
 stās blasphemias eius errozis. viditqz stantē in q
 dā lignea regula. et veniētem ad se iuuenē splēdi
 dum hilarē atqz ardentē sibi. Cui tristicie causas
 iquirētū rōdit. Perditeoz filij mei augustini plan
 go. Tūc ille iussit vt secura essz. admonuitqz vt ar
 tēderet. videret vbi ipa eēt. ibi esse et filiū suum
 Quod vbi illa attendit. vidit eū iuxta se in eadem
 regula stantē. Quod vbi filio narrauit visu. et ille
 ad id trahere conaret. vt illa post se no desperaz
 futurā eē quod ipse erat. Non inquit michi dictuz
 ē vbi est fili? tuu? ibi eris et tu. sz ubi tu. ibi et il
 le. Nouē deinde ani secuti sunt. quib? ille in illo li
 mo pfundi tinctus ē. Cum tamē illa vidua casta.
 sobria et pia qles de? amat. iā quidē spe alacrioz
 sed fletu et gemitu no segnior. no desineret omni
 bus horis oratōnum suaz de filio plāgere ad deū
 et intrabant in pfectu dei pces ei? qui dedit alte
 rum responsū p quendā magnū epm. Quē cū maē
 rogassz vt dignaret cū filio ei? colloqui. et reselle
 re errozes ei? noluit. sz respondit adhuc illum eē
 imdocilē. eo qm inflatus essz nouitate illi? heresis.
 Sine inquit achuc illū. roga tantū p illo deuz. ipse
 legendo recipiet quis ille sic erroz. et quanta ipie
 tas. Quod cū ille dixissz. nolebat illa acquiescere
 sed magis instabat depcādo. et vbertim flēdo vt
 illū videret et cū eo conferret vl differeret. Tūc
 ille substo mochās tedio dixit ei. Vade inquit a me
 ita viuas fieri no potest vt fili? istaz lacrimarum
 pererit. Quod vbi ita illa accepit. ac si de celo so
 nuissz.

XLVII. De studijs eius et doctrina seculari.

In illis annis vnā habebat non legitimo
 coniugio cognitaz. cui tamē seruabat tho
 rificōe. docebatqz eo tempore artem re
 thoricā. Volebat habē discipulos bonos. et eos si
 ne dolo docebat dolos. Erat autē ei amic? p quem
 compauerat societate studioz. nimis cazz coeuuz
 sibi. et flore adolēscētie conflozētē. Hunc et

a fide verā quā tenebat in superstitiosas fabellas augustini? deflexerat. ppter quas eū mater plāgebat. S; cū ille laboraret febrib; & desperat; eēt baptizatus est augustino non curante. postea re-creatus est & sanatus. sed postea febribus repetitus est defunctus. Quo dolore contenebratum est cor augustini. & quiddā aspiciēbat mors erat. & erat illi patria supplicii. & quidquid euz illo cōmunicauerat. & sine illo i cruciatum inanez inuenterat. Scripsit preterea libros tres de pulcro & apto. pulcrum diffiniens quod p seipm. aptū autē quod ad aliquid accommodatū deceret. ad pulcrū mū romane vrbis oratozem quē non nouerat facie sed amabat hominem ex doctrīne fama. Erat tūc ānoz. xxvj. ā xxvij. cū illa volumīa scripsit. Om̄s eēt liberos liberabiliū artiū quoscunq; legē poterat intelligebat. Qd autē legerat de arte loquendi vel differendi. de dimensionib; figuraz. & de musicis & de numeris. sine magna difficultate nullo hominū tradēte intellexit. Anno etatis eiz. xxix. venerat carthaginem quidam manicheoz epus faust; no mīne. magn; laqueus dyaboli. disciplinis liber alibus erudit;. Et quia augustinus multus philoso-phoz legerat. cum diēlis manicheis cōferebat. q̄ de pluribus rebus multa scripserat copiosissime d̄ lirans. & non ei ratō occurtebat. libri quippe eoz pleni sunt fabulis. de celo & siderib;. & sole & luna. Que tamē vbi discutiēda augustinus p̄tulit. ille nec ausus ē subire faumā. sciebat em̄ ista non eēt nec eum p̄dicit cōfiteri. & ita supatus abscessit. Post hoc ignozante matre ascendēs augustini? nauē nocte clanculo romam adiit. ibiq; artem rethoricam docuit. Post hoc missum est a mediolano romā ad p̄fectum vrbis. vt magistr; artis rethorice p̄videret. & mediolanū dirigeret. Tunc simach; p̄fect; augustinū p̄batū mgrm̄ misit. & venit mediolanū ad ambrosiū ep̄m i optimis notū orbi terraz. Qui eum paterne suscepit. & pegrinationem eiz satis ep̄aliter dilexit. & cepit eū amare augustinus. vbiq; eiz suspendebat intētus. & delectabā suauitate sermonis illi;. Inter hec venit ad eū mater pietate fortis. terza mariq; eum sequēs. & in piculis om̄ib; de deo secura. Indicauit ei ille q̄ iam non esset manicheus. sed nec catholic; xp̄ian;. Tunc illa cōfidens ait. Credo in thristo q̄ p̄sqm̄ de hac vita uigrē. visura sum eum ch̄istianū fide lē. Etā fundebat p̄ces & lacrimas p̄ eo ad deum Diligebatq; & ip̄a sanctū ambrosiū. sicut angelū dei. eo q̄ p̄ illum agnouerat filiū suum ad illam accipitē fluctuatōem iā eēt p̄ductū. Om̄i quippe die dominico audiebat eum augustini? verbum dei populo differētē. & colloquebat cū carissimis sibi amicis alippio & nebridio multas questioēs.

CLXVIII. De compunctiōe & lacrimis eius.

Quoz alippi; ex eodē quo ip̄e erat ortus municipio. pentibus p̄matib; mūcipalibus. natu minor augustino. hunc augustin; romē muenērat. & illi adheferat. & cum illo mediolanū p̄fect; fuerat. Nebridi; quoq; relicta patria vicina carthagī. mediolanū abierat querēs augustinum. Quo inuēto erant piter hi tres in cōsilio nutantes. quis nam eēt tenend; vice modus. Cūq; essent augustinus & alippi; in domo. & absens ess; nebridius. venit ad eos poncianus q̄daz cuius affer. Quo narzate ortus est sermo d̄ anthonio & egiptio monacho. cuius nomē excellētē cla-

rebat apud seruos dei. Stupebant autē illi audientes tam recentī memoria. & ppe suis temporibus tāta mirabilia. Deinde volutus ē sermo eiz ad monasterioz greges & mores. quoz illi nichil sciebāt. Cūq; poncian; talia loquerēt. ingemiscebat augustini? & confundebar pudore horribili. Terminato autē sermōe. & causa qua venerat. abijt ille. Augustini? aūt cepit flagellare anīam suam. & vultu ēbatus exclamauit ad alippiū & dixit Quid patimur. Quid ē hoc quod audisti. Surgit in docti & celū rapiūt. & nos cū doctrinis nostris in fernū demergimur. Et cū hec dixiss; intendebat i eū attonitus alippi;. Nō em̄ solita sonabat verba plusq; alloq̄banē aim eiz. frons. gene. oculi. color mod; vocis q̄ vba q̄ p̄mebat. Itaq; fremebat spiritu. & erat turbulentissimus. & accusabat semet ip̄m. Alippius vero affix; lateri eius. & icitus eum dolens p̄siderabat. Inter vba accusantis se aborta est pcella ingēs. ferens ingentē imbrē lacrimarum & vbi se iā cohibere n̄ poterat. surrexit ab alippio velociē. q̄ solitudo illi ad negociū flēdi aptior videbat. & secessit remoti;. Alippi; vero māsit vbi sederat p̄us nimis stupēs. Augustinus sub quadā fici arboze strauit se nescio quomō. & dimisit habenas lacrimis. & prupunt flumīa oculoꝝ eiz. acceptabile sacrificiū deo. et nō quidē his verbis. s; in hac sententiā multa locut;. Et tu domine vsq; quo. vsq; quo domie irasceris in finem. Ne memofueris iniquitatū nostraz. & iactabat voces miserabiles. et plorabat amarissima oratione cordis sui. Et repēte audiuit vocē cū cātu dicens. et crebro repetentis q̄si pueri. Tolle lege. tolle lege. Statimq; mutato vultu incētissimus cogitare cepit. nichil aliud interpretās diuinit; sibi iuberi nisi vt ap̄iret codicē. et legeret quod p̄mum caput inueniret. Appuit et legit i silentio capitulū. quo p̄mū coniecti sunt oculi eiz. Non in comestariis. et ebrietatibus. non in tu. zc. **CLXIX.**

De studio eius in sacris libris. et eiusdem baptismo.

Statim euz sine hui; snie quasi luce securitatis infusa cordi eius. omnes dubitationis tenebre diffugerūt. et p̄fect; in villam cum suis omnib; gaudēs legebat psalmos dauid cathecumini? cū alippio cathecumino. matre semp adherente sibi muliebz habitu. virili fide. anili securitate. materna caritate. xp̄iana pietate. legebat et ardebat adūsus literas de melle celi melleas et de lumine dei luminosas. Reuerberauit enī de infirmitatē aspectu eius radiās in eum vehementer. et iuenit lōge se eē a deo i regiōe dissilitudis. tāqm̄ audiret vocē eiz de excelso. Cib; sum gran dium. cresce et manducabis me. ec tu me mutabis in te sicut cibum carnis tue. sed tu mutaberis i me. Sensit igit; et exptus est non eēt miz; q̄ palato nō sano pena ē panis. q̄ sano suauis est. et ocul; egris odiosa lux. q̄ puris ē amabilis. Et q̄rebat viam roboris compandi quid ess; ydoneum ad fruendum deo. nec inueniebat donec amplectarēt mediatorē dei et hominū. hominem xp̄m hiesum. q̄ ē sup omīa de; b̄ndictus in secula vocantē et dicētē. Ego sum via veritas et vita. Inde vbi tempus aduenit quo se nomen dare oporteret. relicto rure mediolanum remeauit. Placuit et alippio renasci in xp̄o piter euz ip̄o. Adiunxerūt etiā sibi puez; a deo datum ex augustino natum carnaliter. annoꝝ em̄ xv. erat. et igenio p̄ueniebat multos doctos viros

et erat patri horrozi ingeniū ei? s; cito de mundo abstulit eum deus: Et baptisari sunt a sancto ambrosio. et fugit ab eis sollicitudo vite p̄terite. Nec faciabant illis diebus dulcedine mirabili cōsiderare altitudinem diuini oslij sup salutē generis humāi

L. De libris quos an̄ baptisū suū scripsit

Actoz. **C**risp̄it autē augustinus ante cōuersionē suam vt dictuz est de pulcro & apto. li. iij. quos nūq̄m repperit. Post cōuersionē vero suam adhuc cathecumini? libros solilo quioz ij. De immortalitate anīe. li. i. De beata vita li. i. De ordine. li. ij. De academiā. li. n̄. De disciplinis liberalibz. li. i. De omibz his hec pauca excerp̄si. **A**ugustin? in solilo quijs suis libro primo. Deus p̄ quem omnia q̄ sine te nichil essent cōdunt adesse. De? qui nec id qd se inuicem p̄dit p̄ire p̄mittit. Deus qui malum nō facit. & facit esse ne pessimum fiat. De? q̄ paucis ad id qd vere ē refugientibz ostendis malum nichil eē. Deus p̄ quem vniūitas etiā cum sinistra pte p̄fecta est. Deus a quo dissonantia vsq; in extremū nulla est. cum de ter ioza melioribus cōmunt. Deus quē amat omne quod amare potest. siue sciens siue nesciens. De? i quo sunt omnia. cui tamē vniūse creaturē nec malicia nocet. nec error errat. De? de cuius regno lex etiā i ista igna describit. De? a quo exire mori. in quem redire reuiuiscere. in quo habitare viuere ē. De? quem nemo amittit nisi decept? quem nemo querit nisi admonit? quē nemo inuenit nisi purgatus. De? cui nos fides excitat. spes erigit. caritas iungit. Deus p̄ quem bñ seruim? & bene domina mur. De? p̄ quē minime res non nos minuūt. De? q̄ nos eo qd non est exuis. & eo qd ē in diuis. De? qui nos vnīs. De? cui? legibz in eua stantibz mortus instabilis rez mutabiliū prurbar? esse non sinē. fretū q; arcuēciū seculorū semp ad similitudinē stabilitatis reuocat. Cui? legibus arbitrium anime libez est. bonisq; p̄mia. & malis pene fixis p̄ omia necessitatibus distributa sunt. Qui fecisti hominem ad ymaginē & si. t. quē q̄ se nouit agnoscit. Exaudi me de? meus. pater meus. rex meus. causa mea. spes mea. res mea. domus mea. patria mea. sal? mea. lux mea. vita mea. Exaudi more tuo illo paucis notissimo. tibi soli seruire patus sum. quia tu sol? iuste dominaris. Recipe oro fugitiuū tuū satis fuerim fallaciaz ludibriū. Iā satis penas dederi. satis inimicis tuis seruiē. tui iuris eē cupio. accipe me ab istis fugientē famulū tuū. q̄a & isti me qn̄ a te fugiebam acceperūt alienū. Vmōi ta me ab errore querentē te. nichil michi aliud occurrit p̄ te. si nichil aliud desidero q̄ te. Si autē ē i me supflui alicui? petitō. tuipe mūda me & fac ydoneum ad videndū te. Ceterz de salute corpis mei quādiu nescio quid michi vile sit. tibi cōmitto. Tantū hoc oro vt me penit? conuertas ad te. nichilq; michi repugnare facias tendētī ad te. **I**dem in secūdo libro. De? semp idem nouerī me. nouerim te rē oratō est. **LI.**

De p̄motōne eius in ecclesia yponenti. Ex gestis eius.

Hno igiē vite sue. xxx. p̄ mērita & orationes matris sue. & p̄ p̄dicationez sancti ambrosij ab heresi purgat? & baptisat? p̄tin? in fide catholica cōfirmatus. sp̄ omnem quaz habebat in seculo dereliquit. & scolis renūciāns q̄s regebat. Huic se cōsociāuit enodi?

iuuenis ex ei? municipio. qui & ip̄e tñ p̄or cōuersus & baptisatus erat. Querebant quis eos locus haberet vtilius ad seruiendū deo. simulq; remeabant ad affricaz. Sed cū essēt apud hostia tybina pia mater eius defuncta est. q̄ vni? viri fuit vxoz & ip̄m etiā vixiā in extremo vite lucrata est deo. Post mortem igiē matris nauigantes. reuēsi sūt ad agros p̄rios. Eratq; cū amicis in affrica. medicās in lege domi die ac nocte scribēs libros & docēs infcios. Et cū iam terminū in ieiuniis & oratōibz transgisset. a sancto valerio yponenti ep̄o. licet inuit? ordinē sacerdotis suscepit. Qui statim monasteriū clericorū instituit. & cepit viuere secūdū regulam sub sanctis apostolis cōstitutā. Sanctus autē valeri? ordinator eius exultabat vberit? hominem sibi datū talem diuinit? qui in doctrina sana ecclesiā edificare ess; ydone? Vnde & ip̄e valeri? quia grecus erat. videns se in latina lingua & literis mm? doctū. beato augustino potestātē dedit. contra vsū orientalis ecclesie corā se in ecclia p̄dicare. Vñ cū ei multi ep̄i derogarēt. ille ligas obrectantiū nō curabat. dūmodo p̄ eū fieret qd a seip̄o iplēri plenarie non valebat. Interea fact? valeri? metuēs ne ab alia ecclesia sacerdote p̄uata in ep̄m angustin? q̄reret. & sibi auferret. sciens se iam corpe & etate infirmū a carthaganiensibus p̄ literas ip̄etrauit. vt yponenti ecclesie augustinū licz modis omnibus renitentē p̄moueri p̄mitteret pastorem. Quo facto cum tanta instantia omnes hereticos libris & epistolis & disputatōibus debellabat. q̄ se victos erubescētes. & augmētis ecclesie iudentes. grauissimas & intolerabiles p̄secutōes vnitati ecclesie inferebāt. & aliquotiens vias beati viri insidijs obidentes. semp dei p̄uidētia itineris errore seductum inuenire n̄ poterant.

LI. Qualiter vixit in episcopali dignitate.

Uestes et calciamēta & lectualia ei? ex moderato et op̄etēti habitu erāt. nec nimīū nitida. nec abiecta plurimūq; quia plerūq; vt dicebat. vel iactare se insolenter solēt homies. vel abijcere ex vtroq; non q̄ hiesu xp̄i: s; q̄ sua sunt q̄rentes. Ille vō mediū tenens in regula canonicorū dixit. fateor. de p̄ciosa veste erubesco. Et ideo cum datē michi vendo eā. q̄a vestis nō potest esse cōmunis. p̄ciū sit omune. Mensa frugali et p̄ca vsus est. et inter olera et legumina carnes etiam p̄pter infirmos et hospites habebat. In mensa semp lectiōnē aut disputatōz diligens. contra pestes detractōis in ea ita scriptū habebat. Quis quis amat dictis absentū rodere vitam. Hāc mensam indignā nouerit esse sibi vel sui. Vnde si forte aliquando detractio emergeret. dicebat q̄ si nō taerēt. aut versus illos ip̄e deleret aut a mensa recederet. Erga paupes tam pi? et misericors erat. q̄ cum ecclesie sue pecunia deess; . hoc ip̄m populo denunciabat. n̄ se habere qd egētibus erogaret. Nā et de vasis dominicis p̄pter captiuos et indigentes frangi et d̄lari iubebat. et indigentibus dispensari. Quod etiā beatus ambrosius i talibus necessitatibus idubitanter esse faciendū dixit et scripsit. Fe minaz nulla itera domum eius mansit. nec etiā germana soroz. sed nec fratris sui filie. q̄ deo pariter seruiebant. Dicebat ei. quia et si de sorore et nep̄tibus nulla poss; nasci mala suspitio. tamē quia tales p̄sone sine alijs necessarijs secūq; manētibz eē non possent. et ad eas etiam alie a d̄uētaret. ex illis

possent infirmiores aut temptatōibus humanis
pire. aut certe malis hominū suspitōibus ifamari.
Ecce forte eum aliqua feminarum ad se vidēdum
vzgeret. nauqm̄ solus cum sola loquebat̄. nisi se
cretum aliquid inereff. Hic itaq; sapientie lumē
p̄fulgidum. ppugnaculū veritatis. & fidi tutamen
tum. oīs ecclie doctores. tam ingenio q̄ sciētia vi
cie. icompabiliē florens. tam exēplis vtutum q̄ af
fluētia doctrinaz. Etenim tāta scripsit vt non soluz
ab aliquo toto vite sue tempore scribi. s; nec pos
sint lectōne pcurri. huius em̄ libroz tractatū &
eplaz numer? plusqm̄ ad mille triginta extēditur
vt merito ei dictum illud oueniat mentiē. q̄ te to
tum legisse fateē. **Sigibere?** Eo tēpore maxim?
tyrann? ab ambrosio ex cōmunicatus. quia corri
gi noluit a theodosio aquileie ī bello p̄mīe. & va
lētian? impio restituit. Alia hystoria dicit maxi
mum rome ab inimicis graciā eē interfectū.

**CLIII. De facinore theodosij in thessaloni
censes commissio p̄ quo excōmunicatus est ab am
brosio.**

Hno iperij sui q̄nto theodosius ip̄ator
imane facinus qd̄ omisit quando thessa
lonice. vij. milia ciuiū fecit occidi. in vl
tione iudiciū ī seditione occisoz. ī mitabili publi ce
pnie exēplo diluit. ab ambrosio ecclia expulsus. & hu
mili satisfactōne reconciliat. **Hugo floziacensis**
libro quinto. Thessalonica ciuitas ē grandis & po
pulosa. ī qua dū fuiss; orta seditio. quidā iudices
lapidati sunt a populo atq; trucidati. vñ indigna
tus theodosi? iracūdie nō refrenauit infirmitates
sed iussit omnes p̄ter interimi. nō secernens nocē
tes ab innocentibus. Igit̄ sic ī messibus incisi sunt
nō p̄cedente iudicio fere v. milia hominū. Hāc cla
dem audiens vir virtutis ambrosius cū princeps
mediolanū venisset. & templum intrare voluisset
occurrit ad ianuā. & his sermonib? a sacris limi
bus p̄hibuit eum dicens. Nescis ip̄ator p̄petrata a
te. cur post causam tanti furoris nō agnoscis mo
lem tue p̄sumptōis. Sed forte recognōdem pecca
ti p̄hibet potestas iperij. decz tamen vt vincat ra
tio potestate. Scienda quippe natura ē eiusq; mor
talitas. atq; resolutio & puluis p̄genitoruz. & ex
quo facti & ad quem reuigendi finem sum? vt n̄
floze purpureo p̄sidentes infirmitate opti corpis.
ignoremus nos coequales hominū. princeps es o
ip̄ator. s; p̄seruoz. vnus ē em̄ oīm domin? rex at
q; creator. Quibus oculis aspicias cōmunis dñi
tēplum. quib? calcabis pedib? sanctū pauimentū
Quō man? extendes de qb? adhuc sanguis stillat
iniust? quomō huiusmōi manib? suscipies sanctū
corp? domi. qua p̄suptōe ore tuo poculū sāguis
e? p̄ciosi p̄cipies. cū furore sermonū tuoz tant? ī
iuste sit sanguis effusus. Recede igit̄ recede. ne se
cundo peccato p̄ozem nequiciā augere cōtendas.
Suscipe vinculū quo oīm te domin? ligat. est em̄
maxima medicina sanitatis. **CLIII.**

**De cōpunctōe eius & humili postulātōne ab
solutionis. & de correctōne edicti. & absolutōne
theodosij.**

His sermonib? ip̄ator obediēs. erat em̄
diuinis eruditionib? enutrit? & aperte
sciens q̄ sunt pp̄ia sacerdotū. & q̄ regū
gemens & deslēs ad regalia remeauit. Cūq; vnj.
mensū continuū transiss; spaciū. pp̄inquauit nr̄i
saluatoris natiuitas. Ip̄ator aut̄ lamentationib?
assiduis ī palatio residēs lacrimas incessabiliter ex

p̄debat. Ingressus ē aut̄ rufin? milicū magister.
singularem apud eū fiducia habens. & vidēs prin
cipem lamentationib? p̄stratū. accessit vt lacrimaz
inqueret causas. At ille igemiscens amarissime. &
vehementi? lacrimas fundēs. tu inquit rufine non
sentis mea mala. ego aut̄ lamētoz & gemo calami
tatem meā. quia seruis quidē & mendicātib? apra
tate tēpla dei. & pp̄riū domini locū ingredientes
licent̄ exorāt. michi vero ingress? ad eū nō ē. s; ī
sup etiā celi sunt clausi. Et hec dicens verba singula
singulib? irrūpebat. Tunc rufin? Currā iquit si
tibi placz. & pontifici p̄suadeo vt soluat vinculū
quo te ligauit. Ad quem ip̄ator. Non iquit per
suadebis ambrosio. noui em̄ decretum illius eē ius
stū. neq; reuerētib? imperialē potentiā. vt legē pos
sit p̄uaricare diuinā. Sed cum rufin? v̄bis plurib?
vteret̄. & p̄mitteret ambrosiū eē flectendū. impa
tor eū p̄gere cum festinatōne p̄cepit. Ip̄e etiā spe
data p? paululum est secutus. credēs rufini p̄mis
sionib?. Porro vñ mirand? ambrosius mox vt vi
dit rufinum ait. Impudentiā canū es secut? o ru
fine. tate videlicz necis autor existens. & nō puo
rē ex fronte detergens. non erubescis nec metuis
cōtra maiestātē latrare diuinā. Cūq; rufin? supli
casset. et diceret statim imperatorem esse v̄turū
supno zelo accensus ambrosius ait. Ego inquit ru
fine tibi p̄dico quoniā eum ingredi sacra limina p̄
hibebo. si vō imperium ī tyrannidē mutauerit ne
cem libenter suscipio. Quod audiēs rufin? nunci
auit imperatori votuz antistitis. monens vt pala
tium remearet. Ip̄ator aut̄ hoc ī media platea
cognoscēs p̄gam iquit. & iustas ī faciem suscipiā
p̄tumelias. Tunc ad sacra limina perueniēs. ī sacra
non est ausus intrare basilicā. s; accedens ad antisti
tem inuenit eum ī saluatorio residentē. Quem
ilico rogare cepit. vt solueret ei? vinculū. Episco
p? aut̄ tyrannicā dicebat esse ei? p̄ntiam. & cōtra
deum īmanire. eiusq; legem calcare. Ad hec impe
rator. Non inquit īsurgo cōtra ecclesiasticas san
ctōnes. neq; inique ingredi sacra limina contēdo.
sed te soluere mea vincula deposco. precor deniq;
vt & omnis domi p̄ me exozes clementiā. & ne
michi claudas ianuam. quam cūclis p̄ penitentiā
dñs noster aperuit. Tunc antistes. Quā inquit pe
nitentiā ostendisti post tantas iniquitates. quib?
medicaminib? post tanta vulnera plagas curasti.
Ad hec ip̄ator. Tuum iquit op? est. & docē &
medicamina tempore. meum est oblata suscipere.
Tunc sanct? ambrosius. Quoniā furorū iquit tu
um iudiciū omisit. & non ratio p̄tulit sniam. s;
poti? iracundia. scribe legem que decreta furorū
euacuet. Scribe iqm̄ legem vt intra dies. xxx. snia
necis atq; p̄scriptōis ī literis em̄ scripta p̄maneat
& iudiciū rationis expectet. quib? transactis ira
cessante ratio causam examiet. ac demum qd̄ apd̄
semetip̄az cognouerit sub veritate disponat. Itaq;
itra hoz diez numeruz aiaduerti poterit. an iusta
sit quam p̄tuleris. an iusta sententiā. Et si quidēz
ratio p̄bauerit iniusta q̄ sunt plata. distri p̄pet. si
vero iusta firmabit. porro diez numerus ad hec
īuestiganda sufficiet. Quam admonitōem discre
ti & sapientissimi viri ip̄ator anio libenti su
scipiens. & optimam esse cōsiderans. legem repē
te conscribi p̄cepit. & pp̄ria manu confirmauit.
Quo facto vinculū eius dissoluit ep̄us. Sicq; de
mum ip̄ator ingredi limina p̄sumpsit ecclesie. et
adherens pauimento. manib? capillos euellēs. cū

lacrimis a dño veniã impetrare poscebat. Verum
 euz tempus affuisset quo munus ad altare offerre
 solebat. su:gens cū lacrimis est ingressus. Cūq;
 obtulisset sicut solitus erat. intra cancellos stetit.
 Rursus aut ambrosius nō quieuit. sed differentiã
 locoz edocuit. Et p̄mo q̄dem req̄siuit quid ibidez
 expectaret. Impatore dicente sustinere se sacro:ũ
 p̄ceptõnem misterioz. per archidiaconem remãda
 nit et archiep̄us. O impator interiora loca sacerdo
 tibus tm̄ sunt collata. q̄ ceteris nec ingredi. nec cõ
 tingere p̄mittit. egredere igit̄ & cum ceteris hãc
 expectationẽ communez habe. purpura nãq; ipa
 tores non sacerdotes facit. Tunc imperator fide
 lissimus hanc etiã traditionẽ animo gratanti sulci
 piens. remandauit dicens Non audacie causa itra
 cancellos mansi. sed i stantimopolitana vrbe hãc
 s̄uetudinem esse cognoui. sed ago gratias p̄ huius
 modi medicina. Tali ergo tantaq; & p̄sul & impe
 rator: vtute clarebat. & tantum p̄dest increpatio
 a viro virtutis plata.

CLV.

Qz placella imperatrix intendebat paupib; su
 stentandis. ipe vero theodosij ydolis euerendis

UXor vero theodosij nomie placella. clau
 doz atq; debiliũ maximã habebat curã.
 non seruis. nō alijs vtens ministris ad
 hec officia pagenda. sed p̄ semetipsam hec agēs ad
 eoz habitacula veniebat. vnicuiq; qd̄ opus erat
 p̄bēs. & p̄ ecclesiaz xenodochia discurrēt. suis ma
 nib; infirmis ministrabat. ollas eoz extergēs ius
 gustans. offerens codearia. panẽ frangens. cibos
 ministrãs. calices diluens. & alia cuncta faciēs q̄
 seruis. & ministris mos ē solenniter opari. His aut̄
 qui eã de rebus nitebant talib; p̄hibere. dicebat
 Aux distribvere iperij ē op; ego aut̄ pro ip̄o im
 perio. hoc op; offero bona michi tribuēt. Sed et
 viro suo sepe dicebat. Oportet te marite semp co
 gitare quid dudum fueris & quid modo sis. nã si
 semp hec cogitaueris. ingratus benefactori n̄ eris
 sed impium quod eo largiente suscepisti legaliter
 gubernabis. Ita his & similibus sermonib; optiã
 mulier proficere virum suũ i virtutib; sedule hoz
 tabat. Deniq; fidelissim; imperator contra errozẽ
 gentiliũ insurgens. eũ fundit; euertere destinauit
 Lege igit̄ data p̄cepit ydoloruz templa solotenus
 eueri. Ante eũ em̄ imperator maxim; constantin;
 qui p̄m; pietate moz ornauit imperiũ. sacrificare
 demonib; interdixit. non tamen eoz templa euer
 tit. sed inaccessibilia esse p̄cepit. cui; filij paterna
 vestigia sunt secuti. Iulianus aut̄ eis succedens. i
 pietatẽ renouauit. & flamam veteris impietatis re
 accendit. Iouinian; vero interempto iuliano ipe
 niũ assecut;. rursus imolationes p̄hibuit ydoloruz
 Valens deniq; omnib; imperij romani gentibus
 concessit. vt religiones suas colerent sicut vellent
 solimodo illos ipugnans q̄ ariana dogmata non
 suscipiebant. Itaq; vsq; ad tempa h; magni theo
 dosij. & ad ydoloruz aras ignis accendebat. & liba
 mina atq; sacrificia offerebant. sed et publicas festi
 uitates populi p̄ plateas agebant. & orgia dyoni
 sij celebrabant. & cū sacris currebãt. canes euisce
 rantes & furentes atq; bachantes. et agebãt omia
 q̄ nequicia erroz; pprii insinuat. Sed hec omnia
 theodosij catholic; imperator extirpare radicit;
 iperavit. & euulsit. corripuit & odēnauit. **U**ti
 perita hystoria. Erat ab initio rome dom; magne
 in qbus panis fiebat. qui vniuersẽ ciuitati mistra
 bat. Haz manicipes procedente tempe pistria pu

blica. fecerũt latrocimia puata. Cum em̄ essent mo
 le in locis subterraneis substitute. p̄ singula caruz
 domuz latera tabernas ibi s̄stituẽtes. meretrices
 ibi p̄stare faciebant. vt p̄ eas plurimos decipent
 alios q̄ pro pane. alios qui p̄ libidine veniebant.
 Arte nãq; mechanica in molã de taberna cadet. at
 & maxime peregrini. & ibi laborãtes vsq; ad sene
 ctutem putabant mortui. Ibi fortis ceciderat qui
 dã miles theodosij. q̄ dũ exire nō p̄mitteret. extra
 xit gladiũ. & p̄hibentes occidit. Alij vero territi
 eum dimiserũt. qui exiens dolum narrauit ipatorũ
 Moxq; impator manicipes interemit. & pistria
 fundit; euerit. Item mos erat rome vt mulier in
 adulterio dephensa nō puniret. sed ad augmentũ
 peccati in angusto prostibulo icludebat. & admis
 sis qui cū ea fornicarent. hora q̄ turpiter comisce
 bant. tintimabula percutiebant. vt sono illo iuria
 fieret manifesta. Hec prostibula theodosij iussit de
 strui. & alijs penis adulterã puniri. **CLVI.**

De subũsione templi iouis apud apamiam.

DRim; igit̄ alioz marcell; eps lege prim
 cipis pro armis vsus pprie ciuitatis tẽ
 pla destruxit. de fiducia diuina nō de ho
 minũ virtute confidens. qd̄ op; dignum memoria
 narrare non sileã Defũcto iohanne apamie ciuita
 tis ep̄o. marcellus vir sanctissim; ordinatus ē fer
 uens spũ secundum apostolũ. Inter hec venit p̄fe
 ctus orientis apamiã. duos millenarios cū subie
 ctis habens. quo facto popul; militari timore per
 territus est. Vbi dũ esset templũ iouis valde p̄ci
 puũ. & ornamentis plurimis variatũ p̄fect; id de
 struere nitebat. Videns aut̄ forte nimis edificium
 ac robustũ. impossibile iudicauit homib; lapiduz
 iũcturas & omissiones posse dissoluere. Erãt em̄
 ingentes & alterutris illigati. insup & ferro plũ
 boq; iuncti. Porro macellus pusillamimitatẽ p̄fe
 cti videns eũ quidẽ misit ad alias ciuitates. Ipe ve
 ro supplicabat deo vt templo destruendi p̄beret oc
 casionem. Inter hec venit quidam sponte dilucu
 lo. non struoz. non lapidum sector. neq; alteri;
 cuiuscunq; p̄tus artis. sed lapides ferre & ligna
 in humeros s̄uetus. Is ergo accedens promisit fa
 cile templũ esse soluendũ. qui tantũmõ mercedem
 accipe poscebat artificum. Cũq; hoc sanctus p̄ti
 fex promississet hoc ille machinat; est. Coherebat
 templo in altitudine s̄tituto ex quatuor laterib;
 porticus. erantq; colũne ingentes. & altitudinem
 templo habentes equalem. Singulaz vero circũs
 columnaz erat. xvj. cubitoz. Porro natura petre
 fortissima. que non facile quibuslibet ferramẽtozũ
 generib; rũperet. Has itaq; p̄ circũituz subfodiẽs
 & sub eaz basib; fortia ligna supponēs imisit ignẽ
 quo facto nō poterat ligna naturaliter ignis accẽ
 dere. demon etenim quidã deterrim; apparuit q̄
 flamã vires suas prohibebat opari. Cũq; frequẽ
 ter hoc facerent & molitionẽ suam explere nō pos
 sent. nunciauerunt hoc pontifici meridie dormiẽti
 At ille repente ad ecclesiam occurrens. & aqua i va
 sculo portari p̄cipiens a quam posuit sub altare.
 Ipe vero in pauimento posita fronte. clementi do
 mino supplicabat. ne ampli; tyrannidem demonis
 vllam pateret habere fiducia. sed vt infirmitatem
 illius euaderet. & signũ pprie virtutis ostenderet
 ne magis ex hoc infidelibus exultatõis occasio na
 sceret. hec cum dixisset facto signaculo crucis in
 aqua. quendã dyaconum suum equitũ fide & zelo
 municum. sumere iussit aquam. & velociter currẽ

& confidenter pgerere. igneque supponere. Quod dum fuisset factum. fugit demon non ferens aque virtutem. ignis autem velut oleum habuit illi aquam naturam. comprehensaque ligna sunt repetere sumpta. columnae vero suffulturae solatio nudate. & ipse ceciderunt. & alias xij. vna traxerunt. Tunc latius quod coherebat templo violenta ruina depositum est. Sonus autem totam civitatem concutens. cunctos fecit hic concurrere. Et dum inimici demonis aperte cognovissent fugam. in divinis laudibus ora soluebant. Sic enim & alia templa sacratissimi pontifex ille destruxit. qui & victoribus scribebat martiribus. et rescripta suscipiebat. & novissimo etiam martirio ipse coronatus est.

CLVII.

De subversione Serapis in alexandria. Rufinus undecimo libro.

Eo tempore apud alexandriam erat basilica quaedam publici operis vetusta. & admodum neglecta. quam ostentant impator hereticus donasse episcopi perfidiam suam predicantibus ferebant que longa intima nichil validum propter pietas habebat. Visum est theophilo episcopo hac ab impatore reposita. ut crescentibus fidelium populis. orationum quoque crescerent domus. Quam cum acceptam velle extollere. reperta sunt intra quedam latetia. & terre defossa latrocinij & sceleribus magis quam ceremonijs apta. Igitur gentiles qui redigi criminum suorum latebras. & flagitiorum suorum cauernas videbant. non ferentes opera tot scelerum mala & tenebris oblecta referari. velut scaconum calice potato insanire omnes ac palam furere ceperunt. & crebros conflictus manu & ferro agere in plateis. Nostri autem numero & potentia multo plures. sed modestia religionis minus feroces erant. ex quo frequentius nostrorum plurimis vulneratis. aliquantibus etiam interfectis. ad templum serapis quasi ad arcem quandam refugiebant. Quo nonnullos ex christianis secum adductes. accensis aris imolare cogebant. renitentes novis & exquisitis supplicijs excruciatos necabant. alios patibulis affigentes. alios fractis cruribus in speluncas precipitantes. Templum autem serapis locum erat non natura. sed manu & constructione per centum aut eo amplius gradum in sublime suspensas. quadratis & ingentibus spacijs ex omni parte distentus. mirum opere constructus. In hoc serapis simulacrum ita erat vastum. ut dextera vnum parietem alterum leua pringeret. Quod monstrum ex omnibus generibus metallorum signorumque depositum ferebat. Erant etiam quaedam ad stuporem & admirandum videntium dolis & arte composita. Nam fenestra per exigua ab ortu solis ita erat aptata. ut die qua institutum fuerat simulacrum ad serapem salutandum diligenter temporibus obsecuratis. ingrediens simulacro solis radii per eandem fenestram directos. os & labia serapis illustraret. ita ut inspectante populo osculo salutaret serapis videre a sole. Signum autem solis ad hoc ipsum ex ferro subtilissimo manu artificis fuerat fabricatum. ut magnes lapis cuius natura ferum ad se trahit. desuper in laquearibus fixus. cum tempore sub ipso ad libram positum fuisset simulacrum vi innaturali ad se raperet ferrum. sic quod assurrexisset populo simulacrum. & in aere pendere videretur. & ne hoc lapsu proprio periret. misterium fallacie surrexit aiebant. sol valedixit serapi ut discedat ad propria persuasio autem quedam a genibus fuerat dispersa. quod si humana manus simulacrum illud contigisset. terra debiscens ilico solueretur in chaos. celumque repente rueret.

in preceptis. Que res stuporem quandam paululum populi dabat. cum ecce vnus ex militibus fide quam armis magis munitus. correpta bipennem insurgens maxille eius illidit. clamor atcolle utroque populo. neque tamen aut celum ruit. nec terra debiscit. In iterum atque iterum repetens putris ligni fumosum genuum cecidit. Post hoc reuulsum ceruicibus caput trahit & pedes atque membra cesa securibus. & raptim funibus distrahit ac per singula loca membratim in conspectu cultricis alexandrie senex veteranos exurit. **Theodoricus.** Cum autem caput serapis abstulissent. greges sozicum inde cucurrerunt. Erat enim habitatio sozicorum egiptiorum deus. **Rufinus.** Post hoc capite ipso ydolatrie delecto. studijs vigilantissimi sacerdotis theopholi. quecumque fuerant per totam alexandriam potentia potius quam simulacra. pari exitu & simili dedecore publicae. Quot ibi capita infantium defecta in auratis labijs inuenta sunt. Quot pauli vi necati. Quot ibi vise sunt despicite obstray inspectione.

CLVIII.

De flagitijs tyranni sacerdotis in templo dolo commissis.

Taq; sacerdos erat apud eos in templo saturni tyrannus nomine. hic quasi ex ritu so numinis. adorantibus in templo nobilibus quibuscumque & primarijs viris. quorum sibi matrone ad libidinem placuissent. dicebat saturnum sibi percipisse. ut vxor sua procrearet in templo. Cum is qui audierat gaudens. quod vxor sua dignitate numinis vocaret. exornatam comperit insuper & donarijs onustam. ne se vacua repudiaret diuget mittebat ad templum. In conspectu omnium clausa intrinsecus matrona. tyrannus clausis ianuis & traditis clauibus descendebat. Deinde facta silentio. per oculos & subterzaneos aditus intra ipsum saturni simulacrum quod erat a tergo exesum. & pietati diligenter annexum. patulis erumpebat cauernis. ardentibus intra eodem luminibus. intente supplicantiq; mulieri. vocem subito per simulacrum oris decaui proferebat ita. ut pauore simul & gaudio infelix mulier trepidaret. quod digna se tanti numinis putaret alloquio. Postea vero quod quod libitum fuit. vel ad osternatorem maiorem vel ad libidinis incitamentum disseruisset. numem in purum arte quadam limetolis obductis repente lumina extinguerebant vniusa. Tunc descendens obstupenti muliercule osternateque adulterii fucum prophanis ornamentationibus inferebat. Hec cum per omnes miserorum matronas multo tempore gererent. accidit quaedam pudice mentis feminam facinorosam horruisse. & attentius designantem cognouisse vocem tyranni. Que domum regressa. viro fraude sceleris indicauit. Ille iniuria diugis imo potius sua in scriptum tyrannum ad tormenta perducit. Quo uincto atque offeso. pudor omnis & dedecus. paganorum quasie domos. adulteris miribus. incertis patribus. liberis spuris comprehensis. Quibus diuulgatis & cognitis. rapti cum simulacris & edibus excidebant et crimina.

CLIX. De simulacro simie et inundatione nisi contra paganorum opinionem.

Unc quidem apud alexandriam relictum est ex industria vnum simulacrum simie. ne pagani postea negaret se etiam tales deos adorasse. Quam rem grauius ferebant philosophi. Inuenta sunt autem ibi in templo litere in lapidibus. isculptaque indicabant templum serapis terminum habiturum. quoniam apparuisset character crucis. quod interpretatur vita superuentura. **Rufinus.** Moyses erat in egipto. ut

mensura ascendens nili fluminis ad templū sera
pis deferret. velut ad incrementū aquarū & inunda
tōis auctorem. subuerso autē ei? simulacri o. igniqz
succenso. omnes pagani negabant serapim iur. e
merore aquas vltra & affluentia solitam largitu
rum. Sed vt oñderet deus non serapim qui multo
erat nilo posterior. sed se esse qui aqs flumis tpi
bus suis iubet excrescere. tanta ex eo et deinceps
fuit inundatō. quanta p̄us nulla etas meminerat.

Sozomenus. Eo tempore fertur nilus solito nō
excreuisse. seuientibus ergo egiptiis. quia sacrificia
re non sinebant. audiens hec impator dixit. nūq̄ n
currat ille flui? si magicis artib? & fluxu sāgu
nis pollunde sunt vnde sacre padisi. Post paulu
lum vero alti? q̄ solebat. excurrat. clamantib? pa
ganis i theatro q̄ velut senex dīraret n. l? Quo
facto plēs ad xpianitatē sūt conuersi. **Sigibert?**
Eo tempore claudiam? gētilis poeta rome claruit.

Actoz. Hui? duo volumina metricē composita
inueniunt. vnū maius. altez minus. **CLX.**
De dispersione ossium beati iohannis baptiste.
& reuelatōe capitis eius. Sigibertus.

ANno theodosij sexto. caput iohānis ba
ptiste a theodosio imperatore ostinopo
lim est translātū. Quod cū valens impa
rator olim illuc voluisset transferre. vehiculuz in
quo sanctū caput ferebat nullo modo moueri po
tuit. Ex hystoria inuentionis sancti iohannis?
Narraz iosephus vincitū fuisse iohannē in castello
machonta. ibiqz caput ei? trūcatū. Quod herodi
as a saltatrice susceptū. non est passa cum reliquo
corpore sepiliri. metuens ne integz sancti corpus
cum omni facilitate resurgeret. hoc autē fieri pos
se non putauit. si caput cū corpore vni non trade
ret sepulture. ideo illud intra septa palatij i fossū
occulca sollicitudine pcurauit custodiri. corp? autē
apud sebastem que quondā samaria dicta est legi
tur humatū. & a barbaris vsqz ad iulianū aposta
tam intactū. Tunc vero pagani sepulcz eius inua
dunt. ossa dispergūt. eadez rursus collecta & cre
mata laci? dispunt. Sed dei puidētia affuerunt
quidā ex hierosolimā monachi. q̄ mixti cum alijs
colligentib? queqz potuerūt. ablata ad philippum
hierosolimozum epim ptulerūt. Qui sup se esse di
cēs tm̄ thesaurz seruare. misit ea ad arthanasū. maxi
mum tunc alexandrie epim. Que ille suscepta pau
cis arbitris sub cauato sacranj pariete iclusa refer
uauit. ppheticō spiritu credens generatōi future
pfitura. Postmodū vero caput reuelatū est duo
b? monachis. q̄ causa oratōnis in hierusalem vene
rant qb? i visione angelica dictū ē. Ite ad palatiū
herodis quondā principis. & vbi fumum e terra
ascendere videritis. ibi caput iohannis baptiste in
uenietis. Qui ita facientes. cū magno honore clan
culo secum illud hierosolimā deportauerūt. Et n̄
multo post a latronib? raptū est. q̄ mittētes illud
in quoddā specu. ibi dē dimiserūt. donec idem io
hannes cuidā heremite reuelauit dicēs. Accipe ca
put meū. quod in hoc specu depositū est. & da il
lud iozanno epō. q̄ p̄st alexandrie vbi reliq̄e coz
poris mei requiescūt. qui & ita fecit. **CLXI.**
**De translatione eiusdem ab alexandria i aqui
taniam.**

Dost aliquot autē ānos cuidā monacho
nomie felicio. q̄ oratōis gratia hierusalē
adierat. angelica visione dictū est vt p
geret alexandriam. ibiqz in quadam ecclesia beati

iohannis caput ei? cū trib? p̄tul's innocentū recō
ditū accipiens. transfra. t in p̄ces galliaz in regio
nē aquitanie. Qui iussa cōplens. thesaurz sibi a dō
destiatū vni? sportelle odulū i hui? recepit. statiqz
iuctis sibi socijs ascendit nauē. Cunqz i mare iter
agere cepisset felici? eleuans oculos & palmas ad
celū. orauit dominū hiesum vt mitteret eis ange
lū suū ducem itineris ad locū destinatū. vbi collo
caret quē portabat reliquiaz thesaurū. Hec autez
eo orante. ecce nubes valida descendit sup nauim
& de medio nubis egressa est colūba. adinstar ni
uis alba. & sup pupim immobilis stetit. taz in die
q̄ in nocte. vsqz dum in p̄tib? acquitanie ad litus
oceani p̄tgeret. In portu autē agolimenli exierūt
ad terrā. & mouentes inde quasi duo miliaria iue
nerunt corpa mortuoz scz regem vandolorz cum
omni exereritu suo. vt opimoz vigintimiliū viro
rum. Egressus em̄ fuerat idē popul? crassa cerui
ce de vagia sua. p mare cū classe magna. & vne?
vehemēs trāsuexerat eos i p̄dictū portū agolimen
sem. Nunciaturqz erat pipinio regi acquitanie. qz
gens vandolica regnum eius inuaderet. qui cum
eis cum omni multitudine armatoz occurreret om
nem illoz exercitum exercitu suo interfecit. ita vt
null? ex tanta multitudine illesus euaderet. de suo
autē exercitu nō nisi. xx. viri minuerent. quos tam
ipe p̄ ceteris diligebat. Cūqz ab hac cede letus p
victoria rediret. quodā in loco p̄ssus somno stra
tum suū in papilionib? pari iubet. Et p lassitudi
ne somno p̄e ingruente vox diuina ad eum allata
ē. Cur piger somn? te ita p̄sit noueris magni pro
phete plusquā pphete. & mundi lucerne caput ex
transamarinis p̄tibus huc afferrī. cū tribus puulis
inocentib? & p̄pter ei? nomē in hoc plio diuinit?
victoriam tibi a domino esse collatam. Ecce post
tergū tuū sequūt viri fratres habitu pegrino. &
q̄ p̄st ceteris felici? vocat. Vade in occurū eozū
& eos humilē suscipe. ac pacifice tecū coneris de
ducere. & videbis magnalia dei. qui & ita fecit.
Cunct? quoqz exercitus qui i castris erat. audito
aduentu eoz. q̄li vir vn? eis obuiam p̄cesserunt.
trigita milia viroz. corpa mortuoz q̄ i p̄elio cor
ruerant secū deferentes. apprehēdentesqz sportel
lam qua factū corp? portabat singulis feretris ap
ponentes. miro modo mox vita p̄ mortuū mortu
is reddita est. Sed & alia plura p̄ eum mirabilia
fctā sūt. Rex autē pipini? i honore ei? basilicā edifi
cauit. vbi reliquias cōcluse. eāqz ex p̄dij. ac p̄s
fessionibus suis dotauit. omniaqz necessariā mona
chis deo seruientib? ordinauit. **CLXII.**

**De prudencio poeta & quibusdam actis hiero
nimi. Sigibert?**

Pempe quoqz theodosij in hispania pru
denti? poeta liricus claruit. **Actoz.**
Hic prudencius libzū metricum de cōfli
ctu viciozum & virtutum eleganter composuit.
Gennadius. Hic prudenti? vir secularibus lris
eruditus extitit. qui composuit trocheū. de toto
veteri & nouo testamento p̄sonis exceptis omē
tat? est. & i mozem grecoz exameron de mūdī fa
brica vsqz ad cōditōem p̄mi homis. & p̄uaricatōz
eius. Composuit & libellos quos greca appellatō
ne p̄titulauit apothēsis sy chomachia. amartige
nia. id ē. d̄ diuinitate. de cōpugnancia animi. d̄ ori
gine peccatoz. fecit & in laude martirum sub ali
quoz nominibus inuitatozium ad martirum libzū
vnum. & himnoz altez. speciali ta men intentōne

ad usum simachum ydolatriam defendente ex quo
rum lectione agnosceat palatium simul fuisse. **S**i-
gibertus. Eo quoque tempore gregori? nazanzenus ep?ps
obiit. Terribile signum in celo colūne p omnia li-
mile apparuit. Libz viroz illustriū hic finit hiero-
nim? gennadius autem ab hinc incipit. **H**iero-
nimus. in vita de illustrib? viris dicit. Hieroni-
m? nat? prē eusebio. opido stridōis. qd a gothis
euersum. dalmacie quondā pannonicq? confinium
fuit vsqz ad pntem annū. id est. theodosij princi-
pis. xij. hec scripsi. vitā pauli monachi. epistola
rū ad diuersos libz vnū &c. **A**ctor. Hec de se
hieronim? in p?fati libri fine commemorat. Ceterūqz
de scriptis ei? que & tūc iam eviderat. & postmo-
dū editar? erat pleni? iam supradixim?. **S**igi-
bert?. Eo tpe fact? patrici? scot? i hibernia cū suis
forozib? vendit. vbi cum esset regis portarius. an-
geli sepe alloquio fruitur. Hieronimo sacras scri-
pturas veteris testamēti. de hebraica veritate in
latīnam linguam vterente. editio. lxx. interpretum q
tenebatur a cunctis & grecis & latinis cepit in
secundis haberi. Quod cum contra inueteratum
usum ecclesie fieri quāuis facti & docti viri egre
ferrent. pualuit tamē auctoritas hebraice veritatis
p?qm patuit qntū ab ea discreparēt. lxx. iter ptes
CLXIII. **D**e gestis & dictis sancti am-
broij abbatis.

Eo tempore arseni? rome claret. q vsqz
ad quadagesimū etatis annum in aula
imperatoz gloriose militans. ex senato-
re fit mōachus. & p annos. lv. in heremo sanctita-
tis exemplo omib? mirabilis enituit. **E**x vitas
patz. Abbas arseni? cū adhuc esset i palatio. ora-
uit dominū vt eū dirigeret ad salutem. Et facta ē
vox dicens. Arseni fuge homies. & salua beas. Ipe
etiam descendēs ad vitam monachalem orauit ite-
rum sicut p?us. Et itez audiuit. Arseni. fuge tace
quiesce. hec em sunt radices non peccandi. Cum q
dam frater ad beatum arseniū aduenisset. volens
eū videre pulsauit hostiū ei?. At ille sperās suam
esse discipulū appuit ei. Sed postq m altez cōspe-
xit esse. mox se in terrā picit in faciem. Illo autez
vt surgeret postulante. respondit arseni? dicens.
Non hinc exurgam nisi discesseris & p aliquot ho-
ras non acquieuit surgere. quousqz discederz ille
Abbas daniel de eo referebat. q die sabbatozum
vespe solem relucentem post dorsuz suū dimitte-
ret. extendensqz man? ad celum nō desinebat ora-
re. nisi sequenti die sol iterum oculos ei?. surgens
implet. Ceteras aut noctes puigiles ducebat. et
ppe diluculū cū vellet parū p nature fragilitate
quiescere dicebat somno. Veni male fue. & mox
claudens oculos surripiebat paz somni sedendo.
& statim surgebat. Itez ait arseni?. Nos qui mun-
dane eruditōis disciplinis intenti sumus nichil ha-
bemus. hi aut rustici egiptij. & pprijs laboribus
virtutes acquisierūt. Quidam e fratrib? dixit bea-
to arsenio. Ecce patē meditari festino de sacris scri-
pturis que didici. & non sentio compunctōnem
in corde. quia non intelligo virtutē scripture. Re-
spondit. Illi qui serpentes solent incantare. nō in-
telligunt verba que legūt. sed serpētes au dientes
intelligunt virtutes vboz. & acquiescunt & sub-
dnnē eis. Ita ergo & nos faciam?. quāuis em non
valeamus intelligere diuinaz scripturaz virtutē
tamen demones terrenē. & effugati discedūt a no-
bis. n̄ sustinētes eloquia spūsancti. Quodā vō ma-

trona mandauit arsenio se velle eū videre. Qui cū
negass; illa ait. Credo i deū. quia videbo eū. Que
cum ad cellā ei? puenisset. virum dei inuenit extra
cellā. & pstravit se ad pedes ei?. Ille aut leuēs eā
cum indignatōe. & intuens eam ait. Si faciē meam
videre vis. ecce vice. Illa autē p verecundia nō cō-
siderauit faciē ei?. Et ille ait. Nescis quia mulier
es. & p mulieres seducitē pfecti viri. Nūquid suf-
ficiē tibi audisse opa mea. At illa. Nolo inquit vi-
dere faciē tuā. sed ora p me. Et ille. Oro inquit
deū. vt deleat memoria tui de corde meo. Illa vō
ingemiscens recessit. **E**x gestis eius. Hic cū tem-
p? obitus eius appinquaret. dicentibus discipul?
quid faciē? pater. quia nescim? hominem sepeli-
re. ille respondit. Nūquid nescitis fanem i pedib?
meis mittere. & ita ad montē trahere. Dum ergo
moreret cepit flere. Et cum fratres illū requisisset
dicentes. Quid fles pater. nūquid & tu times. Il-
le respondit. in veritate timeo. Et iste timor qui
nūc meū ē. semp i me fuit ex quo fact? sū mona-
ch?. Cum aut vidisset abbas pemen. quia transijt
dixit. Beatus es abbas arseni. quia te tantum
in hoc seculo plaxisti. Qui em hic se non plaxerit.
illic in ppetuum lugebit. **CLXIII.**
De puero nato gemello & libro heraclidis de
pariso. **S**igibertus.

Eo tempore in castello iudee em. aus. na-
tus est puer pfect?. ab umbilico & sur-
sum diuisus. ita vt haberet duo pecto-
ra. & duo capita. & vnusquisqz pprios sensus. &
vn? edebat & bibebat. & alter non edebat. vnus
dormiebat. & alter vigilabat. nōnūqm isimul dor-
miebant. insimul iudebant & alterutrū. & flebat
vterqz. & pcutiebant se ad inuicem. Pozro vix-
erunt annis duob?. & vn? ex eis mortu? ē. alter ve-
ro supuixit diebus quattuoz. Floruit etiā his tem-
porib? vt ex ipso volumie patet sanct? heraclides
vir religiosissimus. qui & ipse descripsit ad lausuz
ep? i vno volumie vitas factoz patz. quos ipse vi-
derat. & quos alijs deferentib? nouerat cum qui-
bus etiā deserta penetrauerat egipti. libie. chebay-
dis. syrene. circa fines quoqz mesopotamie. syrie.
palestine. & sub occidentalib? regionib? roma at-
qz campania. Qui liber merito paradisi vocat.
quia in eo sanctoz virtutes & puerlationes. tāqz
lignoz paradisi pulcre visui species describuntur.
De quo hec pauca que sequunt breuiter excerpti.
Heraclides in libro qui dicit paradisi. Suedeo
tibi serue dei lause. vt omī virtute mētis diffugas
eoz pfectum atqz colloquiū: quoz contrarium
est bone vite ppositū. qm & si nulla eoz lesione
maculeris moruz pbitate munice. certe vel leuic
aut resoluēris vt seuior. aut erigeris vt melior.
& iridebis vel vituperabis tales. qd non sine tua
noxā fecisse cognosces. Sanctoz aut sectare ppe-
ct? vt tanqm codicem scriptū possis diligēter in-
spicere. & ex ipsa comparōne vel diligentia. vl ne-
gligentia tuam curiosi? approbare. **CLXV.**
Narratō ei? de sancto ysidoro alexandrimo p-
sbitero.

Quoniam itaqz pimum alexandrie vrbem atci-
gi secūdo i theodosij ipatozis senioris
psulatu repperi sanctū ysidorū psbiterū
susceptorem ac puirorem paupū fratuz. lxx. ānoz
etatis. qui nec limbeo vtebat nec carnib? uesceba-
tur nec pane satiebat. p gratiam tñ spiritualis ali-
monie tam lautī corpulculi erat vt omnis q vitaz

eius nescirent epulacionibus ac voluptatibus hoc i
putarent. tam humilis tamque pacificus. ut etiam mi
nici umbram eius erubescerent. **T**antam quoque di
uini dogmatis ferre habuisse noticiam. ut etiam inter
fratrum conuiuia subito obstupesceret mente mutata
sestibusque spiritualiter occupatis. **N**oui etiam eum dum
cibum sumeret lacrimas fuisse. meque admirante
cur fleret. erubescere inquit irrationabilem cibum su
mens. qui rationalis factus a domino deberem
in paradisi voluptate versari. ciboque diuino sa
tiari. propter eam quam christus nobis tribuit potestatem
Retulit autem michi presbyter ysidorus de uirgine que
dicitur ancilla. quam dominus suus frequenter variis pro
missionibus temptans. stuprare non potuit. et ob
hoc eam alexandrie presbytero christiano persecutori tradi
dit: **Q**ui inter diuisa supplicia vas etiam ereum pice re
pletum incendens ait. **A**ut uade obtempa domino
tuo. aut scias te hic esse mittendam. **Q**ue respondit
Nunquam sit alter cognitor talis qui adijci iu
beat libidini castitatem. **P**er caput inquit impato
ris tui quod ueris obtestor. ut si me his tormentis
necare stauisti. non simul totam. sed paulatim iubeas
imitari. ut uideal quantum michi patientiam dederit
ignotus tibi christus. **Q**ue per unius horum spacium in ene
um candens demissa defecit. ubi primo pice ebulliens
ad eius colla puenit.

CLXVI.

De sancto dorotheo thebano.

Iscum ad eum iuuenis uenisset. et peterem
ut me instrueret ad uitam. moresque mona
chorum. cui non tantum necessaria esset do
ctrina uerborum. quantum iugis labor et fatigatio cor
poris. **Q**uasi bonus equorum domitor productum me
ad solitum dimis loca. dorotheo cuidam thebano mo
nacho. lx. annu in spelunca agenti commendauit. qui
erat uite durissime. quotidie naque in ardoze maxi
mo circa litora maris lapides colligebat. et singu
lis annis cellulam ostruens. his qui fabricare non po
terant ferebant. **M**e uero dicente. cur pater tam
senex interficis corpusculum tuum seuis ardozibus
Respondit. **O**ccidit me occido illud. **E**debat au
tem modicum panis et oleris uilissimi. parum etiam aque
bibens. **N**unquam eum uidi pedes extendisse. nunquam
in lecto uel in lecto quieuisse. sed per totam noctem
sedens funem ex ardoze dactyloz intexebat. cuius
pado uesci solebat. et ut ab alijs eius discipulis agno
ui. sic a prima etate uiuebat. **N**unquam uero sponte dor
miebat. nisi aut ope fatigatus. aut cibo utrens. fre
quenter enim edendo nimia uis soni capite nutabat
panisque ex eius labijs cadebat. **E**t cum a me coge
ret. ut uel ad momentum super matram iaceret aiebat
Si angelis persuadere potueris ut descant. persuade
et ei que deo placere festinat. **Q**uidam die ad pute
um ab eo missus. ut cadum implem. cum aspidem
in imo uisam phorrem. uas uacuum reportauit.
causaque timoris exposuit. **A**t ille subridens ait. **S**i
placuerit dyabolo per omnes se puteos serpentem
facere nunquid poteris esse sine potu. **M**ox egressus
aquam de puteo traxit. at prior ipse signataque dugu
stas ait. **U**bi crux adest ibi sathane malignitas ni
chil ualeat.

CLXVII.

De didimo alexandrino et eius narrationibus.

Dures autem sancti uiri ac femine tunc in
alexandria obierunt. in quibus et didimus
qui ut ipse michi retulerat ab anno era
tis sue. m. oculis captus fuerat. sed nec magistris
literarum traditus. nec unquam elementa prima cogno
scens. naturalibus magistrum conscientiam suam habebat

itaque uetus ac nouum testamentum uerbo ad uerbum
interpretatus est. omnesque sectas tam subtiliter ex
positas super eas ratione disseruit. ut omnem ueterum
sciam pietatem transiret. **H**ic quoque michi retulit. **C**um
inquit olim grandi sollicitudine ac tristicia fatiga
tus propter infelicissimam uitam impatoris iuliani. die
quadam usque ad noctem profundam non ederem. acci
dit ut somno residens occupatus reuelationem talez
viderem. m. scilicet equites cum albis equis discurreres
atque clamantes. **D**icite didimo. hodie hora. vij. mo
tuus est iulianus. **S**urge igitur ac cibum sium. et ad domum
athanasij ut ipse quoque hoc agnoscat mitte. die igitur
et horam inquit notaui. et quod audieram probaui sic
esse. **R**etulit michi etiam de quadam puella. cui no
men erat alexandria. que uerbe relicta pederat intra
quoddam sepulchrum per foramen exiguum alimenta neces
saria suscipiens. et nec uiros nec mulieres unquam per
annos. x. uides. **D**e ipsa et beata melania romana di
cebat uultu quidam eius se uidere non potuisse. sed
stantes ad foramen occlusionis eius causam requisisset.
At illa. **C**uiusdam inquit in me animus quondam fu
erat lesus. et ne uiderer eum uel contristari uel pde
re. malui me in sepulchro quoadiu uiuo recludere. quod
nocere anime ad similitudinem dei facte. **Q**ua rur
sus dicente. qualiter potes in tali solitudine contra
accidiam uel cogitationes tam iuge habere certamen.
Illa respondit. **A** principio diei orationi uaco opus faci
ens ex lino. **P**ostea per sanctos patriarchas aposto
los. apostolos. martires cogitationibus discurro. ceteris
horis cibum panis capio. **A**ppropinquante uespera cum
maxima quiete dominum meum glorifico. semperque uite mee
cum spe bona patienter expecto.

CLXVIII. **De sanctis uiris ammonite et pabone.**

Quoniam ergo per triennium in monasterijs circa ale
xandriam moratus fuisset. et optimos illic
uiros usque ad duo milia uidisset. hinc ad
montem uetrie ueni. in quo degebant ut arbitror. quoniam
que milia uiri diuersum tenentes put uellent et pos
sent institutum propositi sui. **I**n quibus erat maior arsi
lius et alii multi senes eiusdem temporis cuius et bea
tus anthoni. **H**ic nobis et beatum amon nicotidense
nosse se retulit. qui puer a pentibus relictus cum ad
annos. xxi. puenisset iuic. ab auunculo suo solenia
nuptiarum sufferre coactus est. **S**ed postquam omnes
a thalamo recesserunt de lectulo surgit. hostium clau
dit. probatum de sinu libellum puelle legit. ei que castita
tis et uirginitatis uersationem exposuit. ita quod illa
in lectu gratia dei repleta. castam uitam libenter am
plecti se dixit. **S**ic igitur in eadem cella sepe lectu
lo. xviii. annis cum ea uixit. et post hoc in solitudine
xxii. alijs. **I**n cuius obitu sanctus anthonius uidit
animam eius que ab angelis ferretur in celum. **H**uius
quoque motus habitator factus pambo fuit. de quo
michi sancta melania retulit quod ipsa ei trecentas ar
genti libras obtulerit. **Q**ui cum sederet et uimem
intexeret hoc tamen ait. **D**et tibi deus mercedem tuam
De idem economo suo dixit. **S**uscipe et in fratres egere
tes diuide. **C**unquam illa stans per munere dato benedi
ctionem aut laudem expectaret. nichilque ulterius
abeo audiret ait. **S**cito domine in hac argentaria tre
centas esse libras. **Q**ui iterum nec sursum quidem
aspiciens respondit. **S**i michi o siula istud offerres ope
tenter hoc diceres. est autem non michi. sed illi quem non
sprenuisset. sed amplius honorasse duos numeros co
gnouim. tace. quiesce. nam que montes lance pensa
uit non oportet habere a te mensuram cognoscere. **P**aulo

post non febre v' aliq' egretudine fatigat? s'z spor-
tellam osuendo vocauit ea. & mox requierit? ait.
Accipe sportellam hanc de manib' meis. quonia' ali-
ud non habeo qd' tibi relinqua' vt memo: mei sis.
Qua' illa corpe sepulto. vsq; ad p'p'iu' sine habuit.

CLXIX. De ammonio & beniamin.

Huius discipulus amoni? i ep'm postula-
tus. & etiā a multitudi'ne ciuū captus. ut
ad benedictū quondā thimothēū addu-
ceret. dicebat acquiescere se oīno non posse vt
exiret de solitudine. Cūq; videret se nō posse eua-
dere. ferro sinistra aurem radicit' cūctis videnti-
b' secuit dicens. vel nunc p'bae nō posse qd' cupi-
tis impleri. q' null' aure p'cisa debet ordinarī. Ad
hoc epus dorothē? rōdit. A iudeis lex ista seruat.
Ego autē si dederitis michi aliq'ue etiam narib' trū-
cum. sed morib' p'bum. nō eū dubito facere ep'm.
Cum ergo vīm quoq; inferre tēptarent rōdit. Si
me vltra coegeritis. etiā linguā meā p'pter quam
michi molesti estis absidā. Tūc dimiserūt eū. De
hoc etiā beat' euagri' ait. Nemine se vidisse q' sic
passiones corporeas supauerit. Itaq; cū carnalis d'
lectatō corp'culū eius sine vlla intermissione ve-
xaret. tandē ferro p'pria mēbra laniabat. vt ex omī
p'te semp' vlcereb' plen' eēt. Fuit in eodē mōte s'c-
tus beniamin q' p' lxxx. annos i abstinentie virtu-
tib' sūmam gratiā p'secut'. siue man' cuiq'm impo-
suiss' siue benedictōz olei dediss'. ab omni languo-
re sanabat. Nunc vidim' tanto corp'is tumore
distentū. vt mīorē digitū man' ei' vtrazūq; ma-
nuū vstrazū digitū diuincti non valerent p'lecti.
Orate inquit nobis filij vt homo me' iterioz isto
languore sit liber. hoc nāq; corp' nec sua me sani-
tate sublimē reddidit. nec dolore deiecit. Itaq; p'
vñ. menses facta est ei cella latissima. i qua in cel-
santer sedebat non valens in lecto quiescere. tam
alios quocūq; languore vexatos sanabat.

CLXX. De machario egiptio.

Verunt & duo macharij. quoz vn' egi-
pti' genere. lx. annos in desertis impleuit. ad q' tri-
cenari' ingressus. contra spūs aereos & in curatō-
nib' hoīm. & i denunciatioibus futuroz diuinam
gratiā meruit. tandē etiā sacerdotis nomē accepit.
Egipti' quidā cum a more vesano aliene vxoris ar-
deret. nec ad effectuz p'cupiscentie puenire posset
eo q' illa virginitatis sue diuē nimis amaret. male-
ficiū p'catus est. vt aut ab ea se amari faceret. aut a
marito p'p'io repudiari. Qui multis illect' mune-
rib' solito sue artis ingenio. fecit illā equā videri.
Itaq; vir ei' turbatus. q' equā suo lectulo iacētes
videret ingemiscens flebat. eo q' illam alloquens
nullū audire responsū poterat. Ad ductis ergo
p'sbiteris quid illa pateret oñdit. & nec sic quidez
calamitatis causaz agnouit. Illigatā igiē eam i mo-
rē iumēti ad desertū deduxit. Cūq; iā celle sancti
macharij p'p'quaret. monachi arguebant cum cur
ad monasteriū cum equa veniret. Vxor iquit mea
hec fuit. s'z in equam conuersa. iā terciā dies est ex
quo cibū non sumpsit. Quod cū sancto machario
cui iā deus hoc ip'm notum fecerat retulissent. vos
inqt equi estis & equoz oculos habetis. Illa nāq;
mulier est. nec i illā naturā transfigurata videtur
nisi i eoz oculis q' prestigi' vanitate fallunt. Mox
aquam ei bñdictam ifundens oratōe completa su-
bito eam omib' videni femina fecit. eāq; refici ius-
sit. & cum viro suo reuertī dicens. Nūq'm a cōmu-
nione sanctoz misterioz. nec ab ecclesie oratōe

discedat hec em' idcirco p'pessa ē. q' p' quinq; septi-
manas misteria diuina nō attigerat. De hoc quoq;
sancto viro in desertis illis fama sicut est vera per-
mansit. q' dum hereticū quondā resurrectōnez cor-
porū futurā negantē docere vellet mortuum susci-
tauerit.

CLXXI. De alio

machario alexandrino

Huius vero machari' alexandrie p'sbiter
fuit. cū quo p' trienniū in cellis vixi. &
quedam miracula sub oculis meis fecit.
Habebat i p'posito vite. vt si quid magnū a quibus-
cūq; sanctis in abstinentia fieri didicisset. hoc fer-
uenter impleret. Itaq; cognito q' tabēnēsiote ni-
hil cocti p' totam q'dragemā edere dicerent. sta-
tuit vt p' vij. ānos nichil coctū igne gustaret. sed
crudo tm' olere oret' eēt. Dicebat autē q' p' xx. ānos
dies aliquando sub diuo p'mnie mansisset. diurnis
estibus flagrans. & nocturnis frigorib' tremens
vt sic somnum vinceret. Quadam die dum in cella
sua matutin' sederet a culice vulneratus in pede.
dolensq; manu sua eum pemit. q' & moriens pluri-
mū cruoris effudit. Reprehendēs igiē se q' iuriā
p'pria vindicasset. ita se condemnauit. vt in p'zatis
sichie nud' p' vj. mēses sederet vbi culices crabro-
nib' similes. ap'ozq; p'forant cutem. Sic ergo to-
t' illic exulcerat' est. vt tubenibus p' omnia ei' mē-
bra turgentib' elephantiosus vilis appareret. P'
hoc ad cellā suā regressus. sola ei' voce patefactū
est q' ip'e esset machari'. Aliquādo desiderauit vt
solebat referre ortū in quo sepulti essent iānes &
mābres magi pharaonis videre. qui longo tēpore
quadzatis lapidib' op' illud extruxerant. vbi &
auz recōderant. & varijs arbutulis locū repleue-
rant. puteū quoq; fecerāt. quia p' obitū illic se tā-
quā in paradiso mansuros esse crederent. Quia vō
machari' viā ignorabat. estimatōne quadz animi
solas celi stellas sequens. sicut a nautis in mari
solet fieri deserta pambulat. fascem quoq; calamo-
rum secū portauerat. vt p' millenos passus singu-
los figeret. quo facili' hec signa cognoscēs remea-
re posset. Per. ix. igiē dies itinere p'fecto p'fatis lo-
cis appropinquauit. Cui ferocissim' demon q'escē-
ti calamos omēs ex p'p'is locis collectos ad caput
posuit. Ipeq; a sōno surgēs quos alibi reliquerat
illic agnouit. Credo q' hoc deo p'mittēte ad exami-
natōez beati viri contigēit. ne spem aliquā habēt
in calamis. sed magis in gratia dei qui in nube p' an-
nos. xl. populo israhel iter p' desertū monstrauit.
Dicebat autē de p'fato orto. lxx. demones ad eius
aduentū p'sillisse clamantes. & circa vultū eius &
oculos coruoz more volitantes ac dicentes. Quid
vis machari'. Quid nostras regiones ingredris.
Tua tibi sollicitudo sufficiat. Quid hāc possessōez
irumpere queris. i quā nunq'm homo postq'm no-
bis a fratribus hic manu nostra sepultis tradita ē
uiuens ingressus est. Sanct' machari' respondit.
Ingrediar tantum vt videam. cōtinuoq; discedam.
Mox demones ab oculis ei' recesserūt. Ingressus
igiē cū locum vidisset. p' xx. dies ad cellam suam
reuersus est. Cui cum aqua quā portauerat cū pa-
nib' deesse cepisset. ac iā penurie molestia pene de-
ficeret. app'uit ei quedā limeo coopta ferēs ampul-
lam aque stillantis vno stadio a se sepata. ita vt eā
quidē assequi se posse putaret. nec tamē valeret.
Itaq; spe bibendi laborem se triū dierum patiēter
sustinuisse dicebat. Multitudo vero bubaloz appa-
ruit. inter quas vna de bubalis subito cum pullo

suo astitit. cui lac ex ubere fluebat in terrā. Subie
ci ergo me inquit. & labia mea ferim vberib? in
os meuz expulsi? apposui. donec ad satietatē refe
ctus sū. Ipā quoq; bestia subsecuta. vbera ei sua p
tebat. nec xpiūm fetū illius sancti contemplatōne
suscepiebat. Alio tempore dū ad requiē monacho
rum puteū faceret. aspidis mortifero dente pcul
sus. correptam eam vtraq; manu ab ore distentaz
scidit mediam dicens ei. Cum te non miserit deus
me? cur ausa es huc venire. **CLXXII.**

Iterum de eodem.

Habebat autē diuersas in diuersis locis cel
lulas. in quib? virtutū opabat insignia
Vna tamē sine fenestris erat. in qua per
totam quozagesimā i tenebris sedere dicebat. Alia
vero angustior in qua pedes suos extendere nō va
leret. Tercia vō latior in qua venientes ad se susci
pere vsueuerat. Hic cum audisset grandem vite cō
uersationē habere thabennensioral sumpto habitu
seculari thebaidē vsq; puenit. Et accedens p̄dicto
rum monasteriū. primū quidē archimandritam pa
chomiū requisit. qui pphetie quidē gratiā habe
bat. sed nichil ei de machario reuelatū fuerat. Cū
q; ab illo peteret vt eum i monachū reciperet. ait
Senilib? annis grauatū iam non potest monach?
esse. nec inter fratres q; labores & abstinentiam ab
adolescētia didicerunt viuere. Alioquin tempta
tiones non ferens animo lesio exhibis. eis q; maledi
cere icipies. quos imitare nō potueris. Noluit igit
tur eū p totam septimanam recipere. Dūq; iugiter i
rogando ieiunus p̄sisteret. tandem ait. Suscipe me
abba. & si me inferiorē eis deprehenderis in ieiu
nio vel i ope. statim de tuo monasterio pelle. Tūc
ille p̄suasit fratribus vt recipere. Est autē illic vniū
mansionis numer? habens vsq; ad .M. cccc. viros
In hanc ingress? macharius. cum supueniente. xl.
videret diuersos vario more viuentes. & alium q
dem vespertinis horis. aliū vō post biduum. alios
etiam post dies .v. gustantes. Aliū quoq; totis no
ctib? stantem. & p diem sedentem ac laborantem
ille in quodā angulo stabat vsq; ad .xl. finē. nō pa
nē. non aquam gustans. nō genua flectens. nō in
terra iacens. sed tm̄ modica cauliculorū folia cru
da dominico die sumens. non alicui quicq; loqns
sed in sūma taciturnitate sistēs. in corde suo iugi
ter orans. palmarū cortices insulos tenens. & id so
lum opis efficiens. Quem cū tam dure & iimitabi
lis vite ceteri p̄siderassent. quasi seditione quadam
contra suū principem p̄moti dixerunt. Vnde nob
istum adduxisti. qui ad oedemnationē omniū nostrū
ita viuic. quasi i carne humana nō sit. Aut igit euz
a nobis tolle. aut scito nos omēs hodie de hoc mo
nasterio egressuros. ipse itaq; deū p̄cat? est. vt ei
quis esset reuelaret. Quo statim facto. arreptum
illū duxit ad oratoriū suū. osculatusq; eum dixit
illi. tu ille macharius es. & michi celare tēptabas
Gratias ago tibi. quia collaphos infantibus nr̄is
dedisti. ne magnum aliquid in p̄uersatōe vite sue
facere se putarent. Reuertere igit ad locū vñ ve
nisti. quia sufficienter omēs nos edificasti. & ora
p nobis. His verbis rogat? ab omnib? inde disces
sit. **CLXXIII.**

Ad huc de eodem.

Idem etiā retulit nobis dicens. Quod
cuiq; gen? vite & abstinentie desidera
ui imitat? sum & p̄fecit. Interim animuz
meū aliquando quedā noue cogitatōis cupiditas

occupauit. vt vellē otinuis dieb? qnq; cordis mei
sēsū isepabilē a deo facere. Clausis igit hostijs vt
null? a me posset responsum accipere. cepi instare a
p̄ncipio septimane dicēs sensui meo. Vide ne ve
lis a celo ad terram descendere. habes illic angelos
primūq; omnium creatorem deum. illic cōuersare
In hoc itaq; duobus diebus et noctibus p̄seuerās
adeo demonem puocasse ac stimulasse me sensi. vt
ille subito cōuersus in flamam ignis omnia que in
tra cellam habere videbat incendere. ipam etiam
mattam sup quam stare cōsueueram. vt totū iam
arsurū me crederem. Deniq; tanto timore p̄cussus
huiusmodi p̄posito tertia die abscessi. & iterū ad
cogitatōnes seculares descendē. ne ex perpetuo di
uinitatis intuitu. aliquod michi genus arrogantię
nascere. Ad hunc machariū ego veniens. aliquā
do reppi p̄sbyterū ante fores ecclesie ipius qui
venerat vt curaretur. habebat enim caput. totam
carchino exesum. vt etiam vertices nudarentur. et
necdum a sancto. m. susceptus fuerat. aut visus. q
michi p̄o illo roganti vt ei miseretur respōdit.
Non est dignus iste curari. hanc enim penam di
uinitus accepit. quia fornicatōne pollutus miste
ria domini violare cōsueuit. p̄suade autē illi vt imp
petuum se suspendat a sancti sacrificij imolatōne
& sic deo iuuante poterit curatōne recipere. Quod
etiam factum est. Eundē machariū aliquādo cogi
tatōnes vane glorie stimulant. p̄tendentes quasi
boni operis speciem. vt a demonijs vexatos cura
turus p̄geret romam. Cūq; fortiter vrgere. pie
cit se subito supra cellule sue limen. ita vt pedes ex
tra cellulam relinqueret & ait. Ducite me demoēs
si potestis & trahite. quoniam ego pedibus meis
non ibo quo vultis. Sicq; diu iacens imobilis. cir
ca vesperam surrexit. Sequenti nocte rursus eum
molestantibus demonibus. sportam arenis impletā
humeris suis iponens p̄ deserta spaciabatur. Cui
theosebius anthiocenus occurrens ait. Abba quid
tantū onus portas. in me poti? quod deuehis trās
fer. At ille respondit. Vexo vexatē me. ocio nāq;
frues. iter aliquod agere me cōpellit. Cū ergo sic
onustus ambulasset diuiti? & illo p̄dere corpus
culum suū cōfecisset. in cellam regressus est. Michi
quoq; aliquando cū tristitia p̄querenti. q; varie co
gitatōnes animū ueū turbarent. dicentes. Vade
hinc. quia nichil agere te cernis. Rōdit. Dic ip̄s
cogitatōnibus tuis. p̄pter xp̄i pietas huius cellule
custodio. Idem etiā hoc michi reculit. Notauit in
quit michi quando sancta misteria fratribus dabā
q; marchio monacho nunq; dedisset. s; semp ei s̄a
cta de altari angelus dabat. solam tanen manum
dantis videbam. Referebat p̄fancius de hoc mar
cho. q; belua quedam hostiū eius capite p̄cussit. &
ingressa catulum suū cecū ante pedes eius piccit.
Quez ille tenens & expuens i oculos ei? & orās
illuminauit. eumq; mater eius abducēs. sequenti
die viro sancto pellem ouis exhibuit. qui eam bea
to athanasio dereliquit a quo postea sancta melania
eandem accepisse dixit. **CLXXIII.** **D**e san
cto moysē ethiope

Moyses ethiops genere niger colore. latro
publicus & homicida fuisse dicebat. Vix
autē aliquando necessitatis cuiusdam pi
culo cōpunctus. ad monasteriū fratru; se cōtulit
ac penitentie vitam vehementer arripuit. pluresq;
etiam ex laronibus exemplo suo cōuertit. Sed vt
ipse referebat demonib? eū vrgētib? vt ad antiq̄m

fornicationē rediret. tot & tantis modis temptat?
est ut pene a proposito recederet. Quas videlicet im-
pugnaciones cū sancto ysidoro referret. ille rōdit.
Noli trīstari. quoniam adhuc p̄ncipia tua hec
sunt. & ideo cogitacōes huiusmōi vehementer in-
surgunt. antiquam consuetudinē requirentes. Si
cut em̄ canis a macello quo vesci assuet? est non re-
cedit. quod cū si clausum fuerit. nec vllus in eo ste-
terit a quo aliqd speret abscedit. Sic & si tu i ab-
stinencia p̄stiteris. castrimargie excludens incoitū
que est fornicatōnis incentiuum. fatigat? demō ac-
vict? cui ciboz fomenta non porrigis. vltari? tū
bi molest? esse cessabit. Ex tunc moyses curam sui
fortit gerens. ante omnia cibo abstinuit. nichil p̄ter
ter panem accipiens. maximo tamen operi incūbes
Hoc modo corpusculū suum cōsumpsit. nec sic tū
circa ip̄m vanitas somnioz cessauit. Rursus alius
p̄batissimū virum sup hoc cōsuluit. Qui respōdit
Idcirco adhuc hec pateris. quia nōdū mentē tuaz
ab huiusmodi cogitacōib? sepasti. Si ergo volue-
ris te paulisp̄ vigilijs occupare. & oratōib? puris
insistere. facile potis liberari. Tunc statuit per to-
tas noctes in medio celle sue stās orare. nec genua
flectere. nec oculos claudere. Qd̄ quidē p̄ vj. an-
nos ibidem impleuit. & nec sic illo malo carē po-
tuit. Aliud itez duoz vite gen? arripuit. Naz
monachorum senum. qui ex longiquis locis aquā
sibi deferebant. totis noctibus habitacula circūfē-
lagenas eoz implebat. nulloḡ sentiente referēbat.
Itaqz demon vltari? ei? certamīa non ferēs. q̄dam
nocte dum aquā p̄n? e puteo tollit. renes eius de
sup graui fuste p̄cussit. eūqz semiuiuū reliq̄t. nec
quid vel a quo passus fuisset sentiente. Postero die
inuent? atqz ad monasteriū exhibitus p̄ totū anū
egritudine tali laborauit. Tunc ait illi sanctus ysi-
dor? Cessa moyses int̄m demones puocare. tanqz
p̄tinaciter contra eos contendere. est em̄ & certus
modus vite monastice. vltra quem non oportz vi-
res nostras exercere. At ille respondit. Ego q̄des
non recedam ab hac intentione p̄positi. donec som-
nia vanaqz cogitacōes a me videam separi. Tunc
ait illi. In nomie hiesu xp̄i iam recesserūt a te. idō
qz ad sanctoz misterioz communionē fidenter ac-
cede. Scias autē q̄ idcirco demon ad temp? fortioz
te esse visus est. ne iactare te posses q̄ tantā tēpta-
tionē facile supasses. Sic igit̄ ad cellam p̄ziā reu-
sus. nichil se huiusmōi p̄pessum vltra fuisse dixit.
ex illa hora qua dei famul? p̄ ip̄o orauit. Tantam
vero gratiam aduersus demones p̄meruit. ut am-
pli? nos a muscis q̄ ille a demonib? terzeret.

**CLXXV. De sancto eulogio monacho
alexandrino & ei? elephantio.**

ORoni? nite p̄sbiter referēbat q̄ eulogi?
quidā scolastic? . immortalitatis desiderio
capt? . huic mundo renunciauit. rebusqz
suis dispersis. pauca tñ quib? (quia p̄ se opari nō
poterat) uteret sibi reliq̄t. Cū igit̄ nec cū mltis pos-
set in monasterio degere nec solitudinē patienter
ferre. reperit quendā in platea iacentē elephantia
co morbo sic repletum. ut sine manib? & pedibus
esse videre. lingua tñ a tantis cruciatib? erat imu-
nis. Tunc eulogi? orans. & quandā cum domino
pactōnem celebrans ait. Dñe deus in no mine tuo
suscipia istum. & vsqz in diem mortis rep̄sabo eū
ut & ego saluari valeā p̄pter ip̄m. Mox eū super
asinum ad hospitium suū transfuebens. p̄ annos xv.
ei solitate seruiebat. ip̄mqz manib? p̄zijs medica-

mentis ac cibis & balneis curabat. & ille grandi
patientia cūcta tolerabat. Sed post hoc instinctu
demonis. beneficioz ip̄i? imemor. cepit ab eo vel
le discedere. multiqz eū iniurijs & obp̄zijs incre-
pare dicens. Fugitiue qui p̄ziam domū deuozasti
furatusqz es alienā substantiā. in me salutis tue oc-
casionez reperisse te credis. Eulogi? autē rogabat
eū dicens. Noli domie mi talia loqui. sed dic poti?
emendabo si quid te trīstauit. At ille cum furore.
Vade inquit. adulatōs tuas istas nolo. p̄ice me i
publicū. refrigeratōe tua n̄ indigeo. Illo itez eum
obsecrāte. egrotus ait. Iam fraudulentēs irrisiōes
tuas nō fero. nec michi hec azida parcaqz vita io-
cūda est. carnib? saturari volo. Quas cum ei exhi-
buisz eulogi? itez clamauit egrotus. Non potes
voluntati mee satisfacere. nec tecū solitarius habi-
tare p̄ualeo. ad publicum ire populūqz videre dsi-
dero. Ego inquit eulogi? multitudinē tibi fratruz
adduco. Rursus ille. Ve inquit michi misero. tuā
faciez videre nolo. & adducis michi cui similes. so-
lius panis deuozatores. concutensqz se ipsum
iquieta voce clamabat. Nolo nolo. sed ad publicū
ire dsihero. o violentia ibi me p̄ice. vñ me sustuli-
sti. Tanta igit̄ erat ei? insania. sensusqz illi? in fe-
rimos clamores demon ouerterat. ut & laq̄o forte
se suspendissz. si manus q̄bus hoc facere posset ha-
buisset. Eulogi? igit̄ p̄pter p̄cedentem cum deo
pactōnē eū p̄icere non audēs. habuit cū vicinis
monachis osiliū. ut eum in nauī p̄duceret ad factū
anthonium. **CLXXVI. De fine vtriusqz.**

TAqz blandis verbis superās. cū ad ha-
bitaculū discipuloz anthoni? sic eū du-
xisset. altera die supuenit illuc anthoni?
Solebat autē illuc venies vocare machariū. & his
vbis interrogare. venerūt huc aliq̄ fratres. Quo-
rōdente venerūt. De egipto inquit sunt. an d̄ hie
rosolima. Hoc em̄ signū dederat. ut si qui nō satis
ei? colloquio digni venissēt. de egipto venisse dice-
rentur. Cūqz dixisset fac eis lenticulā. & comedāte
oratōe ter eis p̄pleta iutebant abscedere. Sp̄uales
autē & sancti viri de hierosolima venisse dicebant
& tota nocte cū eis sedēs saluti eoz p̄ficua loque-
bat. Igit̄ illa nocte cum fratrib? sedēs reuelatōe si-
bi facta d̄ facto eulogij. p̄prio eū nomie ter vo-
cauit. & ut eozam fratrib? aduēt? sui causā expo-
neret iussit. Quod eum fecissz. & elephantiosū eū
cere se voluisse dicerz. anthoni? seuera voce respō-
dit. Tu illum a te p̄icies eulogi. sed ille nō p̄icit
qui se sanctū eē cognoscit. Si p̄icis eū meliorem
te de? iueniet. & eliget qui colligat destitutū. Cū
qz terit? his eulogi? tacuisset. egrū quoqz cepit
anthoni? verberare sermonib? dicens. Elephantio
se sceno ac luto horride. nec celo nec terra digne
nō desinis iniuriam dei vociferari. Nescis q̄a xp̄us
ē qui ministrat tibi. p̄pter xp̄m em̄ iste tali fui-
tio se subiugauit. Post hec ad vtrūqz cōuersus ait
Nolite filij ab inuicē separi. sed redite ad cellam cū
pace in qua eādū vixistis. ne coronis vestris frau-
demini. quia iam vterqz vestz merebit̄ coronari.
Et idcirco tēptatio hec accidit vobis. quia ad finē
vite ambo venistis. Qui cum reintegrata pace re-
dissēt. intra xv. dies eulogi? obiit. & post aliud
triduum egrot?. animo vehemēt̄ icolumis defe-
cit. Horum sermonum ait chonius interpret̄ ego
fui. quia nesciebat anthoni? linguā grecā. ego vō
noueram & grecā & egiptiam. **CLXXVII.**

De conuersione pauli simplicis.

Daul? simplex rustic? . vxorem adulterā
relinquens . & ad heremū p̄gens . anthoni
nij fores pulsauit . eoq; egresso . & quid
cupet sc̄i citanti . monachū se fieri velle respondit .
Cui anthoni? ait . Cum sis homo senex & debilis .
annoz . lx . non potes hic monachus fieri . s; vade
ad leuioza monasteria . Ego enim solus hic sedeo .
et post . v . dies etiam cum sūma penuria sumo cibū
illo vero nō a quicquēte sed dicente . quidq; me do
cueris faciam . intra cellam per totum tridū se re
clusit . nec ille tamē defozib; exclus; abscessit . **P?**
hoc necessitate nature compulsus anthoni? exiuit
& ait . Recede senex . mecum habitare non potes .
Ait ille . Certe inquit hic viua & moriar . **Circūspi**
cens autem at q; nichil penit; alimenti secū porta
ret . & iam quarto die octimo ieiunio pmaneret . ei
mens ne ex ei? morte sibi maculam relinqueret . tā
dem eū suscepit . ac durius et laboros; solito ouer
sari cepit . Infusos itaq; cortices dactiloz; obtulit
ei dicens . Accipe & intexē funes sicut me facere
vides . Qui cum ozgias . xv . vsq; ad nonam labo
riosisime pfecisset . male inquit anthoni? intexui
sti . solue quod factum est & rursus intexē . Itaq;
seni p . m . j . dies ieiuno . tam graue pond; imposuit
vt cū impez tanto labori se vider; h;c necessitate
coactus ab eo recederet . Qui tamen omnia patie
ter ac libenter impleuit . & nec vultū tristem secuz
murmurando monstrauit . Tunc . **A .** compunctus
occidēte iam sole dicit . Vis . o senex vt edam; par
tem panis . **P .** respondit . vt tibi placet abba . Que
rnsio rursus anthoniū flexit . eo q; ad nomē cū nō
statim accurrit . sed in voluntate iubentis omnia
posuit . Pone ergo inquit mensam & affer panes
Quod cum fecisset . vnū sibi de paximatibus . **A .** q; a
siccis erant aqua pfudit . tresq; portōes ante illum
posuit . psalmū vō consuetū dicens oratōnes . xl . fe
cit . vt adhuc eū sic pbaret . qui rursus cū eo patie
ter ac libenter orauit . **De** niq; pfunda nocte . An
thonius absumpto vno paximate . senem tardius
comedente donec vnum totum assumpsisset expe
ctauit . **Et** tunc ait . Manduca senex & altez . qui
respondit . Non manducabo nisi idem te facere vi
deo . **At** ille michi inquit hoc satis est . quia mōach;
sum . **Cui . P .** Michi quoq; hoc satis est . qui a mo
nach; eē desidero . **Post** hoc . **A .** surrexit . & diētis
xii . psalmis totidēq; oratōib; factis . paulisp; qe
uit . **Rursusq;** surgens . a medio noctis vsq; in
lucem psallendo & orando vigilauit . **Vidēs** igit;
ad omnia tam paratū senem . ait illi . Ecce frater si
huiusmodi vitā agere quotidie poteris . mecum ma
nebis . **Rōdit . P .** Si forte pl; aliquid iubeas igno
ro . nam ea que vidi facile me impleturū esse confi
do . **Post** certos menses quia iam ei? animā pfe tā
eē comprobauerat . a terciō vel q̄rto lapide cellam
ei fecit . & ait . **Quia** monach; effectus es iam sol;
manebis . vt etiā demones expiri possis . **Illic** ergo
P . intra annū diuinā gratiā meruit . & contra egrit
tudines hominū . & contra potestates demonum .

CLXXVIII . **De** demoniaco per
ei? sanctā simplicitatem curato .

Qum ergo qdam rabi; homo . vexatus a
principe legionis demonum . curand; p
ducere; ad sanctū **A .** respondit hoc op;
eē simplicitas pauli nō suū . solent em̄ m̄errimi ac
vilissimi demonū . a magnis quidez viris solo robo
re fidei . magni vero demones a simplicit; vel hu
milib; fugari . Itaq; cū cis ad paulū pergir . & ait .

Pelle hunc demonem ab homine vt deū benedicat
Nam michi quidē non vacat . **Cūq;** relictis ill; ad
cellam rediit . **P .** surgens itentissime orauit . & ait
demoni . **Abbas** anthoni? dixit . vt ab homine isto
recedas . **Demon** autē iniuriā dei pclamans aiebat .
Non exibo detestabilis senex . **Arrepta** ergo pel
le q; tegebat humeros suos . verberabat eum repe
tens ac dicens . **Exi .** quia hoc abbas . **A .** dixit . Tūc
demon i verūq; otumelias pferre cepit . hoc clami
tans . **Detestādi** senes . quos obliuio vestra pterit .
isatiabiles qui p̄p̄is p̄tenti estis . quid i nos vestrā
tirannidem exercetis . **Tandem** paul; ait . **Si** exire
nolueris ab isto . certe ve tibi erit . q; vadā & hoc
loquar x̄po . **Cum** igit; demon itez blasphemās cō
tra diceret iratus . **P .** cellam egredie in medijs est
bus diei . qui in egipto fornicis babilonis ardori
b; opantē . in ip̄o itaq; scopulo . montis velut colū
na stetit immobilis . & orauit his verbis . **Tu** vides
hiesu x̄pe . quia nō ego de hac rupe descendā . nec
cibum vel potū sumā . sic profecto moritur; . nisi
pri; hominē istū a demone liberēs . **Nōdū** hec ver
ba cōpleuerat . & demon maxima voce clamabat .
Vade vade . vim patior . & exeo . nec ulterius acce
do . **Simplicitas . P .** me viget ac p̄ . quie . & quo ua
dam nescio . **Mox** igit; egressus & in immanem ora
conem cubitoz . lxx . gressus in mare rubz p̄tinus
ē deuoluit . **CLXXIX .** **De** sancto
pachomio & scythiōtico .

Ego cum aliquando graui temptatōe car
nis viger . nichil de hoc vicinis meis . nec
euagrio quidem magistro meo patefeci .
sed occulte ad interiora deserta prexi . ibiq; pach
miū septuagenarium in loco scythi p̄pe palmā iter
ceteros monachos tenere reppiens . anxietatem ei
meam retuli . **Qui** dixit michi . Non tibi sit noua
res ista quam pateris . nam q; ex negligentia vel
desidia mentis in ea incurrens . testimoniū tibi pre
bent & natura locoz . & inopia omniū rez . & ab
sentia feminar; . sed magis ista temptatōe laboras
p̄pter studium ac desiderium castitatis . nam aliq;
qdem caro nostra si fuerit nimis sana lasciuit . ali
quādo ex cogitatōib; vanis mor; iste procedit
interduz vero demon contra nos dum nobis inui
det p̄liat . **Nam** & ego ut vides admodum senex
p . xl . annos in hac cella degens . maximamq; salutis
p̄p̄ie curam gerens . huiusmodi temptatōe solici
tor vsq; ad p̄ns . **Certe** p . annos . xii . post q̄nquage
simum . nunqm die vel nocte hic morbus recessit a
me . ita vt me puatum auxilio dei suspicarer . malēs
tamen tunc irrationabili qdam morte deficere . q;
tali corporis obscentati succumbere . solitudines
p̄grans . in speluncam fere cu usdam me nudū p
iecti . vt ab egredientib; ex ea bestiis deuorarer . **Cū**
q; sic vsq; ad vesperam iacuissē . i qua sicut scri
ptum est p̄ tranierūt om̄s bestie silue exeutes ma
sculus & femina odore ducente ad me puenerunt
& a capite vsq; ad pedes lingua me blādiēte lam
buerunt . sicq; illesum reliquerunt . **Cogitans** igit;
& credens q; deus peccisset michi . mox ad cellam
redi . **Demon** autē paucis diebus quieuit . **S; rur**
sum michi vehementius q; solebat incubuit . vt pe
ne me cogeret blasphemare . transfiguratus est em̄
in puellam quandam . quam in iuuentute me vidis
se memieram . messū tpe calamos colligentem .
Que subito supra genua mea sedens . a deo me per
omnia membra amouit . vt pene me cum ea coisse
putarē . **Iratus** igit; dextera mea p̄culli eā . statimq;

euauit. & certe p totū biennū fetozē man? q̄ eaz
pcusserā ferre non poterā. Anxi? igiē ac desperās
ad deserta vagabund? prexi. reptāq; modicā aspi
dē manu tenēs geitalibus membris apposui. vt vl
morsus eius michi mortē inferret. caput etiam ser
pentis pfricando pterens in verendis tanquaz ex
eis michi tēptatōis causa procederet. & nec sic me
momorderit diuina sicut credo gr̄ia puidēte. Tūc
itaq; vocē hanc ad me descendētē audiui. Vade
pachomi. insiste agoni tuo. ob hoc em̄ pmisi te dmo
nis virtute supari. ne quasi fortior supbires. s; in
firmitatem tuam agnoscens ad auxilia diuina con
suges. sic igiē ad ppria secreta remeans. de cetero
cū fiducia sedi. pacatūq; sensib? viri. hostisq; me
us vt se pteptum vidit. oīno ofusus abscessit.

LXXX. De quodam sancto stephano
& valente psumptuoso.

Stephan? quidam in pte locoz mareoti
dis. p annos. lx. monach? sedens tantuz
habuit in discernēda rez ambiguitate iu
diciū. vt nullus ad ipm in quacūq; causa trīstis ue
niet. q̄ n̄ post eius visionē atq; sermonem let? ab
scederet. Sanctus euagrius & amonius & q̄ cum
eis erant. aliquando reterebant. q̄ inuenerant euz
in verecundis nature quodā morbo laborantem.
& opus quidez manib? suis facientē. id est. de pal
mulis funē torquerēt. fratribus quoq; sermocinā
tē. ceteras vero corpis ptes medico ferzoq; pben
te m. adeo nāq; p patientie gratiā alien? erat a sen
sibus corpis. & mens eius occupata celestib?. itē
Yepata erat a rebus humanis vt abscessis verendis
oib?. nichil sciret penit? Palestim? qdā nomie ua
lēs. puit ad heremū. i q̄ plib? ānis vixit nobiscū

Difficilisq; vite studium assecutus. ad tm̄ supbie
cacumen ascendit. vt dyabolicis illusionibus falle
reē. nescio quid magnū se esse putans tanqm̄ age
loz visione ministerioq; quotidie frueret. Refere
bant igiē ei? notissimi. q̄ vno die dum in tenebris
opus faceret acus ei qua sportulaz consuebat e ma
nibus cecidisset. & dum eam in obscuro cernere n̄
potuit lampade sibi ministerio demonis accēsa eā
dem inuenit. eo igiē ex ipa inflatōne refecto. acci
dit vt qdā illuc pegrini veniret. variaq; legumi
num & fructuū genera fratribus exhiberent. Que
cū suscepisset sanct? machari? pfbiter noster. sin
gulis fratrib? pugillum misit. inter quos & valen
ti prem destinauit. Qui laborem ipsuz iniurijs cō
fecit dicens ei. Vade & dic machario. quia n̄ sum
deterior illo. vt benedictiones ad me transmittat.
Quo audito machari? ad eum veniens psilium ei
humilitatis dedit. sed psuadere non valēs. de rui
na eius trīstis abscessit. Deniq; dyabolus i effigie
saluatoris transfiguratus. nocte venit ad eū cum
chozo mille vt fixerat angeloꝝ lampades acce
sas tenētiū. & cū flamea rota. in q̄ saluatorem se
dere silauit. vno ex illis pcedente. ei q; dicēte. Pla
cuit christo ouersatio tua. & pbabilis vite fiducia
& ecce venit ad te. tantū egredere de cella tua. &
venientē em̄? cernens adora. Egressus igiē illuz
vt deū adorauit. & sequenti die ogregatis ad eccle
siā fratrib? ait. Ego iam cōmunicē nō idigeo xpm̄
em̄ ipz hodie vidi. Tūc facti patres ferreis vidis
eū illigatū. secularis vite ouersatōni dederūt. vt
ex eo tumor ei? animi cessaret. q̄ nichil dñe cū sā
ctis haberet. Et sic eum p totū annū pprijs oratō
nibus curauerunt. **LXXXI.** De factis
belia & dorotheo.

Sanctus helias monachus amore virtu
tis succensus. & feminei sexus miseratō
ne smotus. deuotaz deo virginū curam
habebat. & in grandi quodā monasterio. vsq; ad
ccc. feminaz numerū collegerat. earūq; ouersatio
nem ordinabat. Quod cū p biennū iam fecisset.
& adhuc iuuenis. xxx. vel. xl. annoz esset. subito
carnis temptacionem passus est. Relictoq; mona
sterio dū p solitudines iugi biduo ieiunus erraret
ait. Domie de? aut occide me. aut a me temptatio
nē istā excludē. Vespē igiē ei subiro sōnus irzeptit
& tres angelos ad se venisse aspexit dicētes. Cur
egressus es de monasterio femmaz. Qui cū timuis
se se diceret. ne aut sibi aut illis noceret. Alii dixē
rūt. Si huiusmōi metu p nos liberat? fueris. rur
sus illaz curā suscipies. Cūq; libenter acquieuis
set. & hoc ipsū exigentib? illis iuramēto firmassz.
vn? eoz man? illi? tenuit. & alter pedes. tercius
vero nouacula testiculos e? absceidit. n̄ q̄ vere h?
faceret. sed q̄ facere videreē. Angelis aut in er
rogantibus an aliquid sibi pfuisse sensisset factū
suū. vehementer inquit intelligo quodā on? mi
chi esse sublatū. & satis credo me oīni quā formi
dabam molestia liberatū. Igiē post v. dies regies
sus. & lugentiū feminaz monasteriū ingress?. in
cella quadam illic habitauit. & alios. xl. annos vi
xit sanctis patribus asseuerans. q̄ nunquā vteriq;
in cor ei? cogitatio talis ascēderit. Huic successit
sanct? dorothe? qui i supiori cella monasterij cō
seniuit. fenestre ibi facte iugē asidens. & ad vna
nimitatem pacēq; sorozes erudies. cū nec ille ad eū
possent ascendere. nec ipse ad illas descendere.

LXXXII. De sancto pachomio
tabanensi & eius regula p angelum dictata.

In chebaide punita tabanens? dicit loc?
in quo fuit sanctus pachomi? vir iust?
& dei tot? intm̄ vt p diuinā gratiā & no
scret futura. & visione frueret angelica. Hic pfe
cte misericors & human? fuit. & inestimabili fra
tres amore dilexit. Ad hunc igiē in spelunca sedē
tē venit angelus domini dicēs ei. Per oīnia q̄ ad
ppositum tuū pinent pfect? es. vnde & in spelū
ca supfluo sedes. Veni igiē. & omēs iniurias mo
nachos collige. eoq; iuxta regulā vite quā a me di
scēs institue. Tabulas aut creas illi dedit. in q̄bus
scriptū erat Diuersas itera dom? atriū cellulas fa
cies. ternosq; p singulas manere picipies. In vno
tamen loco cibus omniū fiat. Nec ieiunare nec mā
ducare quēqm̄ phibebis. fortiorib? tamē & magis
edentib? grauius opus iniunges. Sōnū vero non
iacentes capiant. sed sup instructas & paluluz re
clius cathedras pallijs suis velatas sedentes qui
escāt. pellibus caprimis tegāt. quas nec ppter ei
bū vel sōnū capien dū deponant. sed tantū quādo
ad smuntōnē ingrediunt. Tunc vnusquisq; eingu
lum suuz soluat. pellemq; deponat. & euz cucullo
tantū accedat. Siquis alteri? regule pegrin? adue
nerit. non edat cū eis nec bibat. nec in mansiōnem
eoz introducat. nisi forsitan eis via adiūct? fuit.
Quicūq; vō ad pmanendū cū eis iterare volūit. n̄
eū in loca monasterij secretiora recipies. nisi trien
niū totū laboriosus op? duriusq; pficiēs impleue
rit. Edētes cucullis capita sua reēt. ne alter altez
aspiciat māducātem. sed solū carinū vel mensam
nec loqui quicūq; liceat dū māducāt. porro. xcm.
ordines esse fratrum instituit. & vniciq; literam
grecam. qua tanquā proprio signo vel vocabulo

dimoscere supposit. Hoc etiā ordinauit & iussit
ut orationes. xxiij. p. totū diem. & in vespe totidēz
ad lumen facerent. & in nocturnis quoq; vigilijs
totidēz pces effunderent. Tunc sanctus paxo mi
us ait angelo. Pax hoc est. At ille. Ideo mqt has
pauca fieri precepi. ut & iuniores implere sine ti
sticia possint impositā sibi regulam viuendi. Qui
vero firmiores & pfectiores sunt. non illis neces
se est aliena regula cōstringi. quia vitam suā totaz
visioni & cultui dei penitē dederūt. His itaq; di
spostis discessit angelus ab eo. Plurima igit mo
nasteria sūt. in qbz vsq; ad septē milia virorū sunt
q̄ huiusmodi instituta custodiūt. Sed illud in quo pa
chomius ipse degebat. maximum & p̄mū habetur
ex quo & cetera pcessisse vident.

**LXXXIII. De virgine humili &
abiecta quā sanctus picerius visitauit.**

Et in ciuitate panos monasteriū q̄ d̄m
gētos viros habens iter quos & fabros
ferrarios & carpentarios. & sarcinato
res. & camelarios & fullones reperit. singulos i
arte p̄pria laborantes. & ex his que quotidiano vi
ctui supesse poterāt. etiā mōasterijs feia. carceri
bz qz vicis necessaria q̄q; p̄bētos. Est & ap̄d istos
monasteriū numero. cccc. feminarū eisdē moribz
& eadem ordinatōne viuentiū. excepto solo vela
mento pellū. & he q̄dem habebat trans fluum.
intra fluiū aut viri. Et cū aliqua illarum defūcta
fuerit. eam ex more vestitā alie deferētes. supra ri
pā ponunt quā inde viri nauicula cū psalmis trās
ferentes in sepulcro p̄prio cōdūt. nec vllus trāsit
ad eaz monasteriū excepto p̄sbitero & dyacono.
& hoc tantū p diem dominicū. Fuit in eo monaste
rio q̄dam virgo. q̄ stultam se fecit p̄pter christum
ut v̄tutis posset implere p̄positū. Cūq; se admo
dum humiliaret atq; deijceret. adeo omnibz alijs
horrori erat. ut nec cibū eaz ea capent ab omnibz
cedebatur. omnium odia & maledicta sustinebat.
A coquina vero nūq̄m recedens. totū illic m̄ste
rij tanq̄m ancilla cunctis obediens officium imple
bat. Nunquā ad mensam sedebat. sed micās tantū
mensaz detergens. & ollas abluens. his solis ali
monijs contenta vivebat. Nunq̄m calciamentis vte
batur. caput pannis inuolutum habebat. et sic om
nibz seruiebat. & certe cum ab omnibus pateretur
nulli vnquā iniuriam fecit. nulla ip̄i? murmur au
diuit. Inter hec astitit angelus domini sancto pice
rio p̄batissimo viro semp in desertis viuenti. dixit
qz illi. Cur magnū aliquid te eē credis i tuo p̄po
sico. & huiusmodi degens loco. vade ad thebanen
siotaz monasteriū feminaz. & inuenies vnā ex eis
in capite pannū cōfūssum. ip̄amq; cognosce te eē
meliozem. cum em sola p̄tra tantas diebz ac nocti
bz pugnet cor ei? nunq̄m a deo recessit. tu autem
in vno loco residens nūq̄m p̄gredieris. & p omēs
vibes animo & cogitatōe vagaris. Statim igitur
ad p̄dictū monasteriū venit. seqz ad feminaz habi
taciū trāsuehi petiit. Ingressus aut oēs sorores vi
dere voluit. inter quas illam solam p̄pter quā ve
nerat non vidit. Ait ergo. Omnes adducite. nam
aliqua videt hic deesse. quā michi angelus ostendit.
At ille om̄s inq̄unt hic sum? vnā quidē stultaz
habemus in coquina intrinsecus. Exhibete ait michi
eam. ut ip̄am quoq; videā. Quod cū fecissent. il
le frontem ei? pannis inuolutā cernens. p̄iecit se
ad pedes illius dicens. Anima. id est. mater spiri
tualis benedic me. Procidens aut. & ipsa dicebat

Tu me benedic domine. Omnes itaq; sorores ob
stupuerunt dicentes. Noli talem iniuriā sustinere
abba. nam ista quā cernis ē fatua. At ille dixit om
nibus. Vos fatue estis. nam ista melior est & me
& vobis. Deprecor aut deum ut in die iudicij di
gnus ip̄a merear inueniri. Tūc omnes p̄ciderūt ad
sancti picerij pedes. singule p̄pria ei peccata p̄fite
tes. quedam illā sanctissimā oristarant. Et alia q̄
dem dicebat. ego eam delusi. Alia ego habitū eius
deieci. Alia ego eā eo q̄ tacita esset iuris
affligebam. Alia ego sordes abluens catini super
eam fundebam. Alia quoq; collaphis eam a se v̄be
ratam. sepe dicebat. Alia nares ei? sinape impletas
a se esse deflebat. Cetera quoq; diuisas ei se refere
bant iniurias irrogasse. Pro quibz omnibus ille
sanctus vna cum eadem sanctissima virgine fulsis p̄
cibz egressus est. Post paucos dies illa non ferens
tantam sui gloriā. grauariq; se credēs satisfactio
nibz singularū. egressa de illo mōasterio. quo icrit
vel quo sine defecerit hacten? ignotū est.

**LXXXIII. De sancto iohan
ne in cluso & ei? spiritu p̄phetico.**

Hic et iohannes q̄dam carpētarius. q̄ se
culo renunciās. et p v. annos in diuersis
monasterijs degens. tandem solus in licū
montē se stulit. ibiq; xxx. cū iā ānos opletet iclu
sus gratiam p̄phetie meruit. nam et impatori theo
dosio frequenter ventura p̄dixit. Primū q̄dē de
maximo tiranno q̄ eū esset supatur? et ex galliaz
p̄tibus reuersus? Postea quoq; de eugenio q̄ eū
eēt victurus. sed ibidem vitam finitur?. De hoc
igit apud omnes grandis fama p̄ualuit. p̄pter q̄d
et theodosius ip̄m honore p̄phetali venerari p̄fue
uit. Et ego igitur v̄tutem ei? agnoscere cupiens.
illuc p̄xi. xviij. diebus itinere p̄fecto p̄tim ambu
lando. p̄tim nauigādo. Post p̄mam aut salutacōz
ait michi p̄ interpretem. Vnde es. aut cur venisti.
vnum te eē conilio de socijs euagrii. Quod et ego
annui. Interea dum loq̄mur. p̄ses illius p̄uincie no
mie alipius igreditur. Ad quem cum ille relicto
quem habebat mecū sermone se stulisset. paululū
ab eis secelsi. et emim? steti. Prolixas autem illoz
p̄fabulatōes grauiter ferēs illum senem itra me ar
guebam. q̄ meo smone p̄empto illū potius hono
rasset. Cum igit eodem sp̄reto recedere cogitarē
vocaui theodoz interpretē suum et ait. Dic fratri
illi. noli eē pusillanimitis. q̄ iam nunc tecū loquar.
Ex hoc igit hominem eum eē spiritualem. et occul
ta p̄uidere cognoui. et ideo magis cepi remorari
Egresso vero mox p̄side vocauit me. quem sic allo
cutus ē. Cur iquit animam tuā mei reprehensione
lesti. cur i tuis sefibz cogitasti. q̄d nec i me cognos
co. nec tuos mores decē scio. an ignoras. scriptuz
eē non sanos. sed male habētes egere medico. Tu
me cum velis. et ego te inuenire possū. et si forsitā
ex me nullum ex alijs tamē fratribz aliquod patri
busq; potis habere solatiū. Iste vero tot? ex secu
laribz rebz dyabolice potestati dedit. vix ad ho
ram respirare potuit. et nūc temptans venit. sicut
seru? austerz fugiens dominiū suum. ut hic salutis
inueniret auxiliū. In cōsulata igit et importuna res
fieret. si illo relicto tecum morarer. q̄ salutis tue
p̄modis p̄suesti vacare iugiter. Tūc ego magnope
deprecatus sum illū ut p me dignaret orare. quoniā
hoc michi certissime p̄suasit virum eum spirituale
esse. Ille vero iam letior in sinistra facie leuiter
me percussit dicens. Multe tribulatōes te manēt

& futurus episcopus es. plurimumque laborum habetur. Pias autem & quasi rationabiles occasiones afferens tibi demon ventilare te temptat. suggerens et patris desiderium. & fratris sororisque uersionem. Ego uero tibi renuncio. utrosque saluos esse cognosce. renunciauerunt enim ambo secularibus rebus. & pater tuus alios. vii. annos est victus. Insiſte igitur. & in desertis locis ut cepisti uiuere. nec paratum tuorum causa festines ad patriam redire. quia nemo manum mittens ad aratrum. & respiciens retro apertus est regno dei. Denique. xl. viii. annos in eadem cellula se habitasse dicebat. affirmans nullum unquam femine vultum se vidisse. nec se eodem aut bibentem ab altero visum fuisse. **CLXXXV.** **De sancto serapione.**

Serapion qui et syndonius vocatur. quia veste non alia quam syndone utebatur. apatheſis etiam. id est. impassibilis vocabatur. quia nullum possidendi desiderium patiebatur. & abstinentia nimia omnium rerum. & iugiter meditatione diuinorum librorum unius cellule quiete non poterat esse contentus. sed per diuersa traheretur mens eius. De hoc referebant patres sancti. quod in quodam opido. xx. solidorum pretio se paganis mimis tradidit. & in eorum seruitio permanserit. ita ut eis pedes quoque lauaret. donec eos christianos efficeret. & a ludis theatralibus separet. Nullumque cibum nisi panem & aquam sumere consueuerat. nec diuinas scripturas legere cessabat. Illis autem ad pietatem & castam vitam uersis. cum ei libertatem offerrent dicentes. quia per ipsam a turpi seruitio liberati essent. xx. solidos quos pro se acceperat. & apud se seruauerat. reddidit eis dicens. Quia pro me deus in uobis impleuit quod uolebam nunc aurum quod pro me dedistis recipite. ut alios quoque quibus subuenire possim reperiam. Cumque rogatus acquiescere nollet ut cum eis tanquam pater eorum & dominus remaneret. dabis ergo in quantum ad illud pauperibus. quod nos uelut arras quasdam pro salute nostra dedisse cognouimus. At ille. Date ait uos. ego enim alienas pecunias non do. Saltem inquit hoc precamur. ut uel post anni circulum athenis nos requiras. Itaque seruus christi peregrinando frequenter ad elladum uenit. ac per triuennium moratus athenis a nullo panem quo uesceretur accepit. Neque uero pecuniam habebat. nec peram uel pellis uel aliud quicquam secum propter syndonem qua erat amictus ferebat. Cum ergo ieiunus usque ad quartam diem peruenisset. esurire fortiter cepit. Nichil ergo per illud ieiunium quod extorquetur inuito. ex cuius necessitate sepe etiam perfidia procedit. Stetit ergo supra colliculum uerbis ubi prelati eiusdem opidi consilium habere consueuerant. et illic manus suas percussendo uim se maximam pati clamabat dicens. Athenienses uiri succurrite. Concurrentes itaque simul omnes palliis uel biris induti quasi uenissent. uel quid pati se diceret. Ille respondit. Genere sum egyptius. uersione monachus. Ex quo autem de patria mea uera discessi. triuennium feneratorum manus incursum. Quorum duos quidem quocumque modo debitum soluens potui euadere. tertius autem adhuc retinet me. nec habeo unde possim ei satisfacere. Illis autem requiritibus quis esset uel ubi degeret qui ei molestus esset. & in omnibus adiutores se pollicentibus si hoc indicaret ait. Cupiditas pecunie. desiderium uoluptatis. & voracitas uentris. hi tres semper michi molesti fuerunt a principio iuuentutis. Ex quibus primos duos euasisse iam uideo. nec uult michi molestus

sunt. tertium uero ferre non possum. Cum enim quatuor die iam ex necessitate ieiunem. uiget me seuerissimum feneratorum exigens debitum. & nisi reddidero mortem minatur. Tunc quidem philosophorum obtulerunt ei solidum unum. Quo ille sumpto. & cuidam qui panes uendebat dato. unumque tantum ab eo pane suscepto. mox ab urbe profectus est. & nunquam postea in eam reuersus. Ut autem circa lacedemonis loca ueniens. unum illic de primoribus uerbis bonum in ceteris rebus uix. omnesque de domo manicheos esse cognouit. iuxta superiorum exemplum se uiderit. & intra duos annos ab execrabili secta tam ipsorum quam coniugem eius. totamque familiam abstractos ecclesie tradidit. **CLXXXVI.**

De sancto euagrio.

Sanctus euagrio primus ordinatus est lector a sancto basilio. postea uero diaconus a beato gregorio nazarenus. Hic quidem in seculari uita temptatus. tandem beate melanie studio ueste mutata. ad egyptiacum uirtutis montem profectus. biennium illic degens impleuit. tertio anno ad interiora solitudines. perges. xiii. annis in abstinentia uixit. panis & olei modicum sumens. ille qui prius intra copias magnas deliciosam semper uitam habuit. Huic fortiter spiritus fornicationis semper incubuit. unde sic nobis & ipse referebat. per totam noctem in hyeme nudus in puteo stabat. ut gelu quoque carnes eius constringerent. Aliquando blasphemie spiritus cepit eum uigere. & ad sacrilega contra deum uerba repellere. propter quod dies. xl. iugiter sine tecto fuit. ita ut per totum corpus eius papule quodam exirent. Tam uehementer demones expertus est. quod per innumeras uices ab eis uerberatus est. Quodam die tres simul in specie clericorum astiterunt ei demones. de fide cum eo tractare cupientes. Ex quibus unum arrianum. alterum eunomianum. tertium appoliarium se esse dixit. Quos omnes ille sapienter ac breuiter differendo superauit. Idem cum ecclesie clauis presbiter inuocato christi nomine illam hostium prementem uide clauis erat signauit. & manu fores pulsans. aperuit. Cuidam quoque discipulorum omnia que post. xviii. annos essent ei uentura. singillatim res ipsas prophetando predictit. Cum uero quodam ei mortem patris sui nuntiaret ruidit. Quis blasphemus o homo. Immo: etiam ego patrem meum noui. Dicebat autem. Ex quo ad solitudines ueni. uon lactucam aut aliquid uirtute attigi. non poma. non carnes. non balnea uidi. Denique. xvi. talis uite sue anno in qua nihil edebat quod coctum esset. cum propter infirmitatem stomachi necesse esset ut tale quid sumeret. panem quidem nunquam attigit. sed olera resinam. & lenticulam. per biennium gustans. ita de seculo exiuit. Circa ipsum uite finem referebat. quod tertium annum ageret. ex quo carnali desiderio liberatum se esse intelligeret. & hoc post tales ipsius uitam. post tantos labores. post illas tanquam iuges orationes. bonorum & malorum spirituum differentias nouit. artibusque quibus demones subiugari possent monstrauit. **CLXXXVII.**

De sanctis effrem. adoleo. & innocetio.

Beatus effrem eussene ecclesie diaconus per gratiam dei naturalium rerum uocitiam habere meruit. quietam semper uitam egit. & omnes qui ad eum uidentem ueniebant. per annos plurimos docens. tandem de cella sua quodam necessitate processit. Cum fames grauis in eadem urbe sciret. penitentem multitudinem rusticam miseratus accessit ad diuites dicens. Quare nulla uos misericordia

monet humane nature sic ante oculos vestros de-
ficientis. sed putrefacta intrinsec? ad deumatio-
nem vestram seruatis. Tunc illi inquirunt. non ha-
bemus quib? pecuniā egenis diuidendam credere
debeam? omnes em negociari p suis comodis vo-
lunt. At ille ait. Qualis vob videor? Scim? iquiuē
seruū dei te esse. Credite ergo inquit michi pecu-
nias vestras. & ego ministeriū pezzimoz mis. roz
suscipiam. Accepta itaqz pecunia certis pietibus
potric? auitatis intercluit. & trecentos in eis le-
ctos posuit. in qbus fame feuntes reficiebat. egro-
tantes quoqz curans. & morientes sepeliens. Im-
pleto autem anno illo. post quem frugū copie grā-
des fuerunt. ad cellam retijt. in qua post spacium
vni? mensis obiit. Apud hierosolimā vidi quendā
adolū nomine tharsensez genere. q cum illo venis-
set nouū sibi quoddam & vltra homines pposituz
conuersationis aggressus. ira vt etiā demones au-
steritatem vite ei? dremiserēt. & ab ea fugerent.
Nam p quadragessimā qde? qnto die. reliquo an-
ni tempore post biduum. semp cibū sumere cōsue-
uerat. A vespertis horis usqz ad matutinoz tps i
loco montis oliueti stans. vnde saluator assumpt?
est. orando & psallendo pnoctabat. & siue sub ni-
uib?. siue sub pluuijs vel pruinijs immobilis pmane-
bat. Et postqm eo modo solitū temp? impleuerat
signo mallei quo fratres excitabat omniū cellaruz
fozes pcutiens eos ad oratoria ppria deducebat.
In quib? cū vnoquoqz eoz vnum vel alterz in an-
tiphonas psalmū canens. totidem cū singulis pre-
ces fūdens sic ante lucem ad cellulā suam redibat.
Quē certe fratres vestibus suis spoliatiū aquaz se-
pi? distillantib? alijs induebant donec ille siccare-
tur. Sic ergo paulis p somno refect? vsqz ad horā
terciam iterū psalmos canens. ad alteniū diei ve-
speram venire nitebatur. Innocentius pzbiter
cum quo vixi trib? annis simplicissim? hoim fuit.
qui cū olim sub iperatore stancimo militass?. se-
culo renunciauit. filiū suū paulū maledixit. eo q
filiam pzbiteri cuiusdam corrupiss?. deperatus est
deū dicens. Da illi domine talem spiritū. vt in car-
ne sua nūquā temp? inueniat ad peccādū. Recti?
em fore credebatur. si cum atrocitate de monis. q si
cū ipunitate corporee voluptatis certaret. Qd vt
dixit. ita factū est. Nam etiā vsqz nunc idem pau-
lus ferreis cathenis vincit? i monte oliueti distitit
a demone vexat? **CLXXXVIII.** **De sã-
cto philoronio pzbitero**

Philoroni? quoqz pzbiter fuit in regione
galacie. cū quo etiam fui multo tēpore.
Hic quondaz impante iuliano seculo re-
nunciauit. Interrogatusqz ab illo magna ei cū au-
ctozitate respondit. Tunc ille prius caluicie ei
facta vberarie a pueris iussit. Qui plagarum
suppliciu patientissime ferens. maximas ei gratias
egit. Huic tamen inter pncipia cū fornicatōe &
ingluuie maxima fuit pugna. sed illos ille spiritua-
les morbos ita superauit. sicut aliquis imensum ignē
validissimis aquis extinguit. in quadam em cellu-
la se clausum ferro semper onerauit. nec panē de-
tricio factum. nec vllū coctū ignib? cibū sūpsit.
& sic demū in. xviiij. annis pfatis passionib? dem-
tis deo gratias egit. Cui & frequens & varius cū
impuris spūitib? p annos. xl. patientissime intra
vni? monasterij claustra degenti plicet? fuit. Et
vt ipse nobis referebat p annos. xxxij. ex nullo po-
moz genē gustauit. Cum aut met? mortis ipm ali-

quando vexaret p. vi. annos se clausit intra memo-
riam mortuo? vt demonem quē ex sepulture for-
midine terribilem sentiebat in sepulcris habitādo
supar?. Dicebat etiam q ex quo baptizatus fuerat
alieno pane sine causa se vsum fuisse nesciebat. qn
etiam ex laboribus pprijs. ccl. solidos elephantio-
sis pstiterat. Idem quoqz pedester multa sanctoz
loca orationis causa petijt. vt romam alexandriam
hierosolimā. Ad nostrā etiam edificatōnem sepi-
us dixit nō se meminisse q vnqm scnsib? suis a dō
separ? fuit. **CLXXXIX.**

De sanctis mulierib? eustochio & melania.
Multas quoqz feminas vidi viriles mores
& honestos habentes. inē quas & pau-
lam vrbicā doxocii matrez prudentē ac
spiritualem mulierem. cui? filia eustochium vsqz
hodie apud belehem i monasterio suo degit. vir-
go castissima secum habens virgines quinquagita
Sancta quoqz melania fuit uulter vrbica. marcel-
liani exconsulis filia. que xxii. etatis sue anno vi-
duata. & eterno sponso diuinitatis amore per-
petuo copulata. nulli p dēns animi sui secreta. q
imobilis habere videbat cū certis pueris & puel-
lis in nauem misit. sicqz festinans alexandriā nau-
gavit. illic omnib? venditis. & in pecuniā aurum
qz redactis. vitrie montem atigit. ibiqz venerabi-
les patres vidit. pampo. arsiū. serapionē. pafun-
ciū. ysidoz. & dyoscoz. Apud quos in desertis lo-
cis. vi. tm mensib? omozata. omnes qui illic erant
sanctos viros pagrans visitauit. Post hoc cū ale-
xandrie pfect? augustalis ysidoz. pafunciū. pābo
& amoniū. & .xii. episcopos & pzbiteros. & alios
quosdam vsqz ad .cxii. numero circa palestina &
dyacesaream dānass? exilio. hec illos secuta ministe-
rium suū eis ex pprijs facultatibus tribuit. & cum
a custodib? phibere? hoc face. tūc illa veste pue-
rili sumpta circa vespertinas horas dfererebat eis om-
nia vite necessaria. Quo cognito. palestine conso-
laris putans q terrore quodam ex eius pecuniā si-
nus suos implere poss? iussit eam corripit & in car-
cerem trudi. Que tunc ei p internuncios sic mōda-
uit. Ego inquit illi? filia. & illius cōiunx fui. nunc
vero sum ancilla xpī. Nec vales igit in aliquo me
terrere. nec quicqm de rebus meis auferre. Neqz
em ob vilitatem pncis habitus me putes deimmen-
dam. qā facile si uelim extollere possum me ipsam.
ne aut hoc ignorans piculum aliquod aut crimen i
curzas. idcirco tibi ista mandauit. Sic nimirū ptra
imprudentes aut supbos interdum oportet. arro-
gātia vti. His itaqz verbis territ? iudex. ei factū
suū excusauit. & eam vt meruerat honorauit. atqz
vt ad pdictos viros quotiens vellet accedere ius-
sit. Quibus ab exilio reuocatis. mōasteriū ppe hie-
rosolimam sibi fecit. in quo. xxvii. annoz tempus
impleuit. quinquaginta sorozes vrgines secum ha-
bens. Erat etiam cum ea rufinus cuius ytalicus ex
opido aquilicie. vir sapiens. nobiliū fortiumqz mo-
rū. q & ad pzbiteratū postea meruit puenire. Igit?
in. xxvii. annis omnes apud hierosolimam sanctos
& pezzimos. epōs monachos & vrgines (hoc enī
deo vouerat) suscipere pprijs sumptibus ac fouē
psueuerunt. omnesqz uenientes ad se exemplo tali
meliores fecerūt. Sed & .cccc. monachos q se ppē
paulum ab ecclesia sepabant. rursus ecclesie sãcte
reddiderūt. pluresqz etiam alios homines puerse
secte natura suadendo iugiterqz duccendo ad eccle-
siam reuocauerunt.

CXC

gaddano & helia.

De sanctis elphidio sisinnio

Elphidi? genere capadox q̄ postea p̄sbi-
ter fieri meruit . habitans in spelunca stu-
dio abstinentie cunctos vicit . Nam p̄ ānos
xxv . quos vixit dominico t̄m̄ & sabbati die cibum
sumebat . ac p̄ totas noctes stando & orando psal-
lebat . Quem sicut apes regez suū . sic innumera fra-
trum multitudo secuta faciebat in solitudine quasi
quandā appere ciuitatē . eratq; voluptas eoz̄ puer-
sationis agnoscere varietatem . Hūc cū quadā no-
cte nobiscum psalleret scorpio vulnerauit . quo il-
le calcato . ne standi quidem spaciū in quo fuerat
mutauit . intantū ictus dolorem contempsit . Qua-
dam etiā die cū vn̄ e fratrib; exiguam aridi par-
tem farmenti teneret . accipiens eam q̄si plantans
in fodit solo . cum certe temp; plantatōis nō esset
oīno . quo in īmensum crescente . tam magna vitis
effecta est . vt toti; ecclesie tecta coopiret . Ferē
autē q̄ p̄ annos . xxv . nūq̄m ad occidentē se ouertie
nec solem ad occasum declinantē aspexerit . Hui;?
discipulus nomine sisinnius cum apud eum . vi . vel
vij . annis fuisset . tandem mera sepulcrum quoddā
se clausit . in quo p̄ triennū stans semp̄ orauit . &
nec nocte nec die deābulauit . aut sedit . aut iacuit
Qui etiā contra demones specialem gratiaz me-
ruit . adeoq; sine vllō vicio mentis & corpis vixit
vt nullā generis esse distantiam inter mares & fe-
mias comprobaret . Itaq; nunc ad patriam id est
capadociā regressus . & p̄sbyter factus fratres pa-
riter & sorores in vnū collegit . Noui etiā palestī-
ne senem gaddanū nomine . q̄ sine tecto semp̄ circa
loca iordanis vixit . Contra hunc iudei quidam in
uidia furibundi aliquando venerūt armati . quoz̄
vnus cum eū ferire vellet . dextera quam erexerat
aruit . & ex eius digitis gladi; excidit . Helias qui
dam in spelunca degens hospitalis & caritate ple-
nissim; . aliquando cū ad eum multūdo fratrum
venisset . quia publicus illic erat transi; . subito de-
ficiēte cū pane tristari cepit . & īgressus speluncā
tres illic panes grandes ac recētes subito reppit
ex quib; . xxv . simul fratres vsq; ad saturitatē re-
fecit . vnus quoq; sup̄fuit qui ei postea p̄ . xxv . dies
ad victū suffecit .

CXCI. De

sancta filia virgine & s̄cto dyocle & capitone.

Quam autem ad egiptum ex helya p̄ficisce-
remur sanctam filia dei virginē . rufini
autē & p̄fecti sororē deducētes sanct;
iouis? qui nobiscuz erat estu ni mio fatigat; . itra-
pelusū opidū manus suas & pedes aqua frigidiss;
ma refouere cepit . seq; postea sup̄ pelliculam & in
solo stratam pluuiā p̄iecit . Ad quam illa accedēs
ait . Quomō ausus es hanc etatē agēs . in q̄ sāguis
tu; adhuc viuit . sic curare corpus tuū atq; fouere
nō intelligis que ex hoc nasci solebant lesiones ani-
me . Crede michi p̄sidenter loquētī q̄ ego . lx . agēs
annum . nō ora . nō pedes . nō aliquam membrorum
p̄em . exceptis digitis meis aqua laui . Cūq; vali-
tudinib; laborans etiā a medicis lauacro cogēr
vti . nūq̄m tamen antiquū corporis mei morē pal-
pitare volui . Nō in lecto quieui . non in lectica re-
cumbens iter feci . Hec virgo eloquentissima erat
& magnum habens amorem literaz . noctes ī die;
legendo vertebat . In antimo thebaidis p̄uitie
ciuitate . m . annis fuit . quib; illic vniuersa mona-
stera cognoui . habitant ī vrbis illi; territorio . m .
cc . p̄batusim; viri . p̄p̄iarum manuum se labore pa-

scentes . ex quibus multi anachorite se contulerūt
ad rupes & solitudines . Inter hos dyocles quon-
dam secularis philosoph; . s; iam ad celestis p̄lie
studiū diuina gratia translatus . quātū in speluncis
annū habens . hec nobis aiebat . Sensus humanus
cum a cogitatōe dei recesserit . aut demonibus
efficiē similis aut animalib; brutis . necesse est em̄
inquit vt aut in desiderium aliquod aut iracundiā
ruat . & desiderium quidem illud brutoz . iracūdi-
am vero demonū esse dicebat . Me autē cōtradicen-
te quomō fieri possit vt sensus human; cū deo iu-
giter maneat . r̄ndit . In quacunq; cogitatōe vel
actu fuerit anima . si pia est & deo placere studet .
vtiq; cuz deo est . Illic & q̄dam capito nomine iu-
uenis erat . qui p̄s latro fuerat . Cum autē in spelū-
ca sua iam impleisset annos . l . nec tunc vsq; ad q̄r-
tuz lapidē vrbis accedere volebat . nec vsq; ad flu-
uiū nili q̄ p̄ximus erat . dicebat em̄ q̄ necdū se con-
uersatōni ac sermoni plurimoz hominum īgere
re posset . eo q̄ adhuc mimicus ei fortiter repugna-
ret .

CXCII. De sancta

virgine amata & quadam alia & melania iunioze.

Vnt etiam in eadē vrbē . xii . monasteria
virginū . ī quib; & quadā amata in no-
mine vidi senem . lxxx . iā vt ferebat ānos
in monasterio suo habitantē . Cum hac habitabāt . lx .
mulieres in abstinentie puritate sub ei; doctrina vi-
uentes . In hoc erat v̄go q̄daz nomine thoz ei; di-
scipula . que habēs ī monasterio annos triginta . nō
tunica . nō mauorte . non calciamentis vnq̄m nouis
volebat vti dicens . ne p̄pter hoc foras cogeretur
p̄gredi . alijs quidem omnibus dominico tantum
die ad ecclesiā ex more p̄cedentib; . illa pannis vili-
b; iouita domi residebat sola . Tā elegātis autē erat
forme . vt eē castissimū & p̄statissimū vix eius pul-
critudo vult; illicē poss; . n̄ ita morib; ornat; ess; .
vt iestimabilem quendā in semetip̄a castitatis pro-
prie custodem haberet . q̄ turpiter cupientis cuius
libet oculos ad immensū pudorē ac timorē spelle-
ret . Alia quoq; in vicino omanens . nūq̄m de mona-
stero ferē egressa . ī quo cum matre sua impleuit
annos . xl . Cui tandem astitit beatus martir coloth;
in; ait . Hodie p̄ges ad dominū tuum . veni igitur
in basilicam martiri; mei . vt ibi p̄randeas mecum .
Tunc illa p̄mū post annoz tot curicula p̄cedēs .
mane ad martiriū sancti venit . panē & olera secuz
tulit . vbi opletis orationibus . cum omnes a loco
recessissent . illa sedens martirem iuocauit dicens
Benedic escam meā sancte colothe . & intercessio-
nibus tuis meū p̄ficisci dignare . Sūpto itaq; ci-
bo . & facta rursus oratione . circa solis occasū ad
monasterium rediit . & matri sue dixit . Proficiscoz
ad dominū meū . In ip̄a etiā nocte . neq; dolorem
capitis . nec calorem corpis sentiens . ip̄a se vt erat
sepelienda composuit . & spiritū suū manib; dei
cōmendauit . Porro melania iunioz p̄fate melanie
neptis . cum . xiii . ess; annoz virū suscepit . vii . an-
nis cum eo vixit . & . xx . renunciauit . ip̄m q; virum
suū ad p̄emptum seculi cōuertit . Et p̄mum q̄dem
vestes suas sericas ad ecclesiaz ornantia distribuit
argentū autē & aurum suū per paulum p̄sbyteruz
ad orientem nauigio transmisit . ibiq; p̄ diuersas
p̄uitias erogauit . Sub occidētali vero plaga . ip̄a
p̄ seipsam cunctis egentibus que sciret necessariā
misi strauit . Seruos autē p̄mici sexus vsq; ad
octo milia liberos fecit . Possessiones omnes quas
habuit in aquitania . gallia . terrachone . hypania .

distraxit. agros quos tantum habebat in sicilia. ca-
pania & affrica. vt ex eis monasteria deinceps ale-
ret ac foueret. sibi met reseruauit. Post alterum
diem semp cibum capere consueuerat. nam inter
ipsa principia. quinto quoq; die gustabat. Idq; ob-
seruans etiam diurnas cum ancillis suis ministerij
vices agebat. quas tanq; sorores habebat. **P**arem
quoq; priman? vir e? cu. xxx. modachis vitā agebat.

CXCIII. **De virgine apud quam san-
ctus arhanasius. vi. annis latuit**

Uirginem quandā in alexandria. lxx. annor?
vidi. de qua dicebant illic omnes clerici:
q; olim cum esset iuuenis pulchra valde.
cōspectus omnū vitare p̄sueuerat. nequa p̄t mi-
raculum vultus sui suspitōne vel malicia notaret.
Tūc arzianis sub impatore constantio beato atha-
nasio calumnias excitantib? ille corruptū iudiciū
declinans. non amico vel penti vel clerico se credi-
dit. sed cum appetores subito domū ei? intrasset
tunica birzoq; vestitus. media nocte fugiens ad
hanc virginem venit. Cui tam inopinate rei p̄ter-
rite nouitate sanctus ep̄us ait. **A**b arrianis q̄roz.
& calumniolis criminibus incursoz. ne igiē & ego
irratōnabili nota d̄formet. & qui ad penam meaz
pati sunt. p̄pter me ruant in peccatū. magis credi-
di fugiendum. **D**e? aut hac nocte reuelauit michi
q; apud nullū ita vt apud te possem saluari. Tūc
illa p̄gaudens in domino. pietatis cogitationibus
vanis. sanctum illū p̄ vij. ānos intra celle sue secre-
ta celauit. q̄ diu p̄fatus constanti? vixit. ipsa ei pe-
des abluens. & omnia necessaria p̄ se p̄parans ac
mistrans. libros quoq; quos ille q̄rebat. mutuo su-
mens. eiq; legendos p̄bens. null? tamen i v̄be
quo degeret muenire potuit. donec p̄stantio mor-
tuo. rursus nocte p̄zijs vestib? indue? in ecclesia
subito cunctis stupentib? appuit. **O**mnes enim
se videre credebant eum. tanq; ex mortuis susci-
tatum. **A**mici aut intimis suis satisfaciebat dicēs
Idcirco me ad latebras vestras nō contulī. vt tute
possetis iurare. q; vbi degerem nesciretis. **E**t quia
necesse erat vbiq; me queri. in cella illi? virgis la-
tuit. vbi me celari null? suspicaretur. eo q; iuuenis
& pulchra videret. Sic ergo & ipsi & fame vel glo-
rie mee p̄fui.

CXCIII. **De virgine corinthia per iuuenem a lupanari
liberata.**

Hud corinthum nobilissima quedam &
pulcherrima puella. virginitatis voto de-
gebat. quā apud paganū iudicē nōnulli
veluti diis ipoz & impatorib? sacrilegis ouiciatē
crimib? impetebant. **A**t iudex insanus amore fe-
mineo. postq; in machinamentis & artib? varijs nō
potuit ei p̄suadere qd voluit. nouo contra eā fu-
roze defeuens. nō eā morti vel alicui pene destina-
uit. sed qd erat graui? & crudeli? in lupanari p̄-
stitui p̄cepit. lenoniq; ipaz turpitudinū. vt trinof
ad eum p̄ singulos dies ex ipius cōcubitu solidos
exhiberet iunxit. **Q**uam scilicet pecuniam vt a se-
leno flagitandā intellexit. i omnium eam q; vellēt
potestatem dedit. **Q**d vbi p̄de tales accipitres di-
dicerant. ibāt & p̄ditionis officinam obseruabant
dato p̄recioq; cū ea loquebant optabilium sibi p̄n-
cipia voluptatum. **A**t illa vuln? quodda? in iterio-
ribus se habere dicens. cui? fetozem si veniētes ad
eam sentirent. horroze contagionis effugerēt. sin-
gulos miserabiliter p̄cabatur. vt ei paucos dies
ad quietem p̄cederent. **I**nterea dum orationes per

petuas ac maximas ad deum faceret. humane sa-
lutis custos de? iuuenem quendam vultu morib?
q; bonum. ita mente commouit. vt amore diuino
succensus. interire p̄ ea cuperet. **I**taq; sub specie
p̄petrande turpitudinis ingress? profunda nocte
datis lenoni. v. solidis. vestibus se p̄zijs spoliavit
eisq; puellam induens. clamide quoq; caput ve-
atā de lupanari incorruptam emisit. **P**ostera die
cognito omnib? hoc facto. iudici traditus est ac
bestiarum feritate disperitus. vt etiā in hac parte
p̄fusus demon remaneret. cum eum taz pro sua q̄
pro virginis salute duplici martirio coronatū vi-
deret.

CXCV. **De quo-
dam piissimo monacho & de virgine lapsa reconci-
liata perfecte.**

Nancyca galacie qdam erat monachus.
a sancto ciuitatis episcopo non recedēs
a deo pietatis operib? intent? . vt etiam
noctibus manum dando petentibus circūir? . nec
egris. nec carcere clausis. nec pauperibus auxilio
deesset. **Q**uadam igiē hiemis nocte. cum mulier
qdam in ecclesie porticu stimolata p̄tus doloribus
vlularet. oratione derelicta quam tunc in ecclesia
solenniter celebrabat. egrediens vidensq; q; ei nul-
lus assisteret. ministerium obstetricis assumpsit. ne
mīe genus obmitteret. **T**anto em affectu tenebat
humanitatis. vt p̄ desiderio hui? operis nullū ha-
bebat studiū lectionis. **N**am si quis ex fratribus ei
codicem donauit. mox eum vendere p̄sueuit. & re-
q̄sit? causaz cur hoc faceret. r̄ndit. **V**nde probabo
magistro meo q; eius artem iam sciam. nisi distra-
ctis codicib?. ipius artis necessaria michi prouide-
am. **A**ncilla dei virgo quedam abstinentiaz nouem
annis custodiēs. a quodaz cantore sollicitata est &
corrupta. **Q**ue statū accipēs partu explicito. nimio
dolore penitentie mens ei? compuncta est. intm
vt fame semetipam vellet occidere. lacrimosis p̄ci-
bus deum iugiter interpellans ac dicens. **T**u de?
magne. q; totū mundi maliciam portare consuesti
quia tua volūtas est cūctos saluari. me quoq; per-
ditā in hoc ostende si salutū restituas vt qd ex pec-
cati mei p̄ditōe creatum ex hac luce celeri? tollas
ne forsitan aut laqueo. aut p̄cipitio p̄ire cōpellar
Statimq; partu diuinit? morte subtracto. illa se
penitētie sūmis angustiis tradidit. & elephantio-
sis mulieribus p̄ annos. xxx. seruiuit. **C**ui? humiles
p̄ces misericors de? nō repulit. cuiusdam nāq; s̄cto
p̄bro reuelauit dicēs. **A**lla virgo pl? mihi placuit
in penitētia. q̄ in v̄ginitate sua. **CXCVI.**

**De illa q; corruptionis sue crimen in quendam
lectorem transtulit.**

Hud cesaream quoq; pastime. cuiusdam
p̄biteri filia virgo fornicatiōe ruit. cui
corruptor p̄suasit. vt factum p̄rium in
quendam lectorem mentiendo transferret. **Q**uod
cum illa iam grauida apparens patre cogente vt
actozem sceleris p̄deret. lectori imposuiss?. ep̄us
hoc audiens a p̄bitero fecit eum in conuētū cleri-
corum omnium accersui. **Q**ui iterrogat? ab eo. ni-
hil se tale fecisse poterat cōfiteri. **C**um aut ep̄us
vehementer iratus. ei contumelias irrogaret. q̄si
qui peccatum suū impndenter negar? respondit.
Ego quidem qd erat in cōscientia mea dixi. sed si
vis audire quod nō est. ego hoc crimē admisi. **S**ta-
timq; gradu lectoris eum ep̄us deposuit. **T**unc
ille. **I**ube inquit eam michi dari in matrimonium
quia nec illa iam virgo. nec ego clericus eē possum

Tunc epus dedit eam illi. putans qd ipse diligeret eam. nec posset ab ea separari. Igitur tam ab epō qd a patre sibi traditam. monasterio feminarum commendauit. rogans abbatissam vt haberet eam illic donec pareret sustentandam. Ipse vero in prefato monasterio in angusta cellula se concludens & abstinentiam difficilem nimis arripens. cu3 lacrimis & gemitibus & ieiunijs xpm adijt dicens. Tu domine cui nota sunt omnia. cui nichil iniquum placet causam quoq3 meam tua sententia manifesta. Illo igitur in his iugiter p̄seuerante. mulier cum dies suos impellisset. cepit vehementer vgeri p̄tus dolore. Cuius dei iudicio p̄tus angustijs expedire se n̄ possit. tantūq3 cruciatum vsq3 ad septimum diē sustineret. iamq3 mortura calumniatrix inferna cōspiceret. nec vltra manducare vel bibere vel dormire posset intollerabili dolore clamauit. **Ve** misere michi que ad hoc piculum dupliciter veni. p̄imum qd virginitate3 p̄di. deinde qd illi lectori falsum crimen imposui. Hoc pater eius vt audiuit. timens ne tāqm calumniator reprehenderet. quēuit & tacuit. Audiens aut̄ episcopus. dyaconos ad lectorem misit. sicq3 ei mandauit. Ora vt fiat calumniatrix tua. Quibus ille nullum r̄sum dedit. sed nec hostium qd em suū aperuit. Rursus oratōes in ecclesia fiunt. & nec sic remedium vllum in ea p̄cipiūt. Tunc ille epus ad lectorem venit. hostium pulsauit. & ingressus ait. Surge frater eustachi. et solve quod ligasti. Ipso itaq3 momento cū lector vna cū epō genua sua fixisset. mulier euixa ē. Tū innocencie iugis oratio valuit. vt et calumnia periret. & calumniatrix penas ad emendationem sustineret.

CXCVII. De sancto nathanabele seniore.

Huit quidam nobilissim⁹ agonista nathanabel. qui fraude demonis accidia pass⁹ ex p̄ore cella dicit recessisse. & aliaz cuidā vico vicinam fabricasse. vbi cum habitare cepisset demon ad eum p̄ noctem accessit. in specie carnis figuratus. qui pannis oblitus sordere deformiter. sonumq3 flagris facere videbatur. Ad quem vir sanct⁹. Quis nam inquit es. qui talia in hospitiō meo facere conaris. Ille respondit. Ego sum qd te ex p̄ore cella fugauī. quiq3 nūc vt ex hac etiā te expellerem veni. Tunc sanct⁹ illud se videns a d̄mone. mox ad habitaculū p̄ redijt. ibiq3. xxvij. annos complens. nunqm̄ extunc in p̄posito suo tubauit. nec ip̄s quidem limen egrediens. cū demone quem supare volebat contendens. qui tātis eū machinationib⁹ vexabat. vt quotūq3 modo cellam cogere3 exire. quantas singillatim nō possum referre. Inter hec etiam captato. vij. episcopoz aduentu qui ad illum requirendum. siue p̄uidētia dei siue demonis ip̄i3 temptatione venerūt. cum ip̄os post orationem factam. ne vno quidē passu p̄sequeret. eoz dyaconi dixerunt. Abba superbarē ad modum facis. qd sanctos ep̄os non deducis. Quibus ille. Ego inquit dom̄os meos ep̄scopos veneroz. sed & his & vniuerso seculo mortuum me eē p̄fiteor. Occultum aut̄ p̄positum meum nouit deus. p̄pter quod eos non p̄sequor. Iterum demon aliam cōtra eum machinatur artem. sicq3 subito quasi puer puulus annoz. x. mimans asinū panes in cista ferentem. Qui cum ad cellam ei3 p̄funda nocte venissent. asinum in terzam ruisse fixit. & clamans ait. Abba nathanael miserē. michi q3 manum porrige. Audita ille q̄si puerili voce in

tra hostiū stabat. cui3 p̄te recluserat dicens. Quis es. Puer inquit sū monachi illius. & panes ei porto. q̄a cras agape3 est facturus. Queso ergo ne iam ceterum despicias. ac ferarum morib⁹ tradas. **At** vir sanctus velut eneus stabat. & certis cogitationibus stupens hec secum versabat. **Necesse** est me aut misericordiaz qd maximū est ī diuinis p̄ceptis non facere. aut a p̄posito deuiare. **Tandē** ad deū oratōe facta r̄ndic. **Audi** infans credo in ip̄o cui seruiō. qui o mni spiritui dominatur. qd si necessarium habueris auxilium ipse tibi prestabit. nec ferat aut quēqm̄ alium nocere patiet. **Si** vero res ista tēptatio est. iaz nunc aspiciat domin⁹ me? nec ex ea me ledi p̄mittat vltē? **Tunc** hostiō clauso se recepit. **Demon** itaq3 victus & ofusus in venturbinem est resolutus. & in sues agrestes discursib⁹ ac strepitu lasciuientes.

CXCVIII. De sanctitate cuiusdam fratris cum heracle de cōuersantis.

Heraclem quendam qui mecum ab initio in uentus vsq3 hodie vixit noui. nullo m̄is a corporis desiderio victū. & p̄ contemptu suo gratias semp̄ agere cōsuetum. p̄ veris amicis etiam piculū subire cupiebat. miliesq3 & forte amplius demonū potestatem exp̄t erat. **Vnde** quodam die dyabol⁹ cum eo pacisci voluit dicens. p̄mte michi qd vel semel peccabis. & exhibebo tibi feminā quancūq3 in hoc mundo desideraueris. **Alio** tēpore demon p̄. xij. noctes cū eo confligens pedib⁹ eū de cella sua trahēbat. ei3 humana voce dicebat. **Noli** christuz adorare. & nūq3 vltē? accedam ad te. **Cui** ille. **Propterea** inquit eum adoro. & iugiter adorabo. quia multuz angeris et cruciaris eo ip̄o qd facio. **Hic** nullam feminam est exp̄t nec inter somnia. nisi in visione certaminis & cōfliktus. **Scio** etiam eū ter ab angelis accepisse cibū. **Die** vero quadā in uastissima solitudine. cū ne qui dem micam panis haberet. tres in pelle sua reppit paximates. **Alio** quoq3 tēpore vīnū p̄t inuenit & panes. **Frequenter** cum videret aliquos graui penuria laborare multū flebat. ei3q3 p̄ter corpus suum quidq3 habere poterat dabat. **De** hoc itaq3 maxie gloriaboz. qd mecum vixit & talis fuit. **Talis** ergo famule xpi lause. beatas sanctoz vitas lege. p̄mptisq3 sensibus sequere. sciens hos qui p̄cesserūt dies. paucos qui sequant̄ fore. **Actoz** **Hec** de gestis sanctoz illius temporis p̄cessozum iuxta heraclidē hoc loco inserui. quoz tū quedā dicta & facta notabilia iuxta triperitā hystoriā & vitas patz iam supius posui. nō qdēz omniū. sed aliorum. vt duozū macharioz. moysi ethiops pauli simplicis aliozq3 multoz. **Nec** eadē hic que sup̄i sed alia. & si aliquando eadem pleni3 tū & apti3.

CXCIX. De rufino p̄bitero & scriptis eius.

Heraclet aut̄ & rufinū aquileie p̄biteruz his temporibus floruisse. quem supra dixit heraclides apud hierosolimā. cum sancta melania tri ginta septem annis deguisse. paupes & pegrinos sumptib⁹ p̄p̄ijs fouisse. multos etiā hereticos vel scismaticos ad vnitatē fidei & pacē ecclesiasticā reuocasse. **Quem** etiam ibidē heraclides sic commendat. **Erat** inquit vir nobilium moz. & in singulari p̄posito satis fortis. quo nullus mansuetior & placidior tāq3 omnia sciens. in sexu virili potuit inueniri. **Helimand⁹** **Hunc** tū beat⁹ hieronim⁹ imitauit pelagiane heres. p̄ter

heresim origenis. simul & iohāne hierosolimitanū
ep̄m De quibus scilicet duob? sic loquit̄ genadi?
Rufin? p̄sbiter aquileiensis ecclesie. nō minima ps
ecclesie doctoz fuit. & in transferendo de greco
in latinum elegās ingeniū habuit. Deniq; maximā
ptem grecarū bibliothecarū lacrimis exhibuit. basilij
scilicet cesariensis ep̄scopi. gregozij nazāreni. cle
mentis romani. recognitionū libros. eusebij cesa
riensis ecclesiasticam hystoriam. cui & duos libros
addidit. euagrii quoq; sententias. pamphili mari
ris contra mathematicos. origenis autem omnia.
naz & hieronim? transtulit aliq̄ q̄ suo prelogo di
scernunt. Simbolum etiam ita differuit. vt in ei?
compatōe ceteri nec exposuisse credant. bñdictōz
quoq; iacob sup patriarchas. & ep̄stolas multas
ad dei timorē exhortatorias. s; & obtrectatozi opu
sculorum suoz duob? voluminib? respondz. Scri
psit & explanatōz sup prophetas tres. s. osee. iohel
& amos. Iohes quoq; hierosolimitan? ep̄s scri
psit aduersus obtrectatores studiū sui libz i quo
se ostēdit origenis ingenium non fidem secutus.

Actoz. De mutuis inuectiuis hieronimi & ru
fimi dicit̄ in libro sequenti.

De mutuis ep̄stolis hieronimi & augustini.

Hic quoq; hieronimus & augustinus de
quibusdam scripture capitulis inter se
ep̄stolas mutuas vsq; simultatem disce
ptauerunt. de quib? hic pauca inserere volui.

Hieronim? augustino. Fortissimos quoq; mili
tes subita bella perturbant. & ante cogunt fugere.
q̄ possint arma corripere. Peto vt quiescentē senē
militare nō cogas. & rursus de vita picitari. Tu
q̄ iuuenis es. & i pontificali culmine ostitue? doce
to populos. & nouis affricę frugibus romana te
sta locupleta. michi sufficit cum auditore pauper
culo in angulo monasterij susurrare. **U**dez ad eū
dem. Non ego tibi. sed causa cause rñdit. & si cul
pa respondisse. multo maior est puocasse. Sed fa
cessant huiusmodi querimōia. Sit inter nos pura
germanitas. & deinceps non questionū. sed cari
tatis ad nos scripta mitem? atq; in campo si pla
cet scripturarū sine nostro inuicem dolore ludam?
Ego quondaz miles nūc veteran? & tuas & alio
ruz deuo laudare hystorias. nō rursus effeto cor
poris dimicare. **A**ugustin? hieronimo. In expo
sitōe tua ep̄stole ad galathas inuenim? aliqd qd
multū nos mouet. Si em̄ paulus vbi dicit. petruz
& barnabam ad veritatem euangeliū nō ambulasse
mentit? est officiose. vbi ergo verum dixit. an ibi
verum dixisse videbit? vbi hoc dixerit quod lector
sapit. Cum vero contra sensum lectoris aliquid
occurrit officioso mendacio deputabitur. Ne
quaḡ aut michi arzogauerim vt ingeniū tuū diui
no dono aureum obolis meis ditare ostendam. nec
te quisq; magis ydone? est qui op? illud emēoz.

Idem ad eundem. Michi quoq; exitiosissime cre
di videt̄. homines illos p quos scriptura sancta ē
ministrata aliquid i ip̄is libris fuisse mentitos. ad
missio em̄ semel ibi officioso mendacio. nulla pticu
la remanebit q̄ nō vt cuiq; videbit? vel ad mores
difficilis. vel ad finē incredibilis. ad mētiētis acto
ris consilium officiumq; referri possit. Video qui
dem & ego interdum vicia mea. s; hoc audire ma
lo a melioribus. ne cum me recte fortasse rep̄hen
dero. rursus michi blandiar. vt menticulosam mi
chi poti? videar in me q̄ iustā ptulisse sententiaz.
Quappter & si hos vt tibi videris lassus senectū

te forte corpis non animi vigore. tamen i area do
mimi fruētuoſa labore desudas. **E**cce sum. Si qd
pperam dixi. forti? fige pedem. Non michi debet
molestum esse pond? etatis tue. dūmodo p̄teratur
palea culpe mee. **R**ogo te si fieri potest. vt inter
nos q̄ramus & differam? aliquid quo sine amari
tudine discordie corda nostra pascamur. **S**i vero
non possum dicere quid michi videat̄ emendandū
in scriptis tuis. nec tu in meis nisi cum suspitione
auaricie. quiescamus ab his & nostre salutē parca
mus. **M**im? certe assequat̄ illa que inflat. dum non
offendat̄ illa que edificat. **C**I. **D**e claudia
no poeta & flosculis ei?.

Cludio theodosij claudian? gentilis poe
ta rome claruit. In duobis libris metr
icis claudiani maiozi scilicet & miozi mlti
sunt puerbia notabilia. de quibus hic pauca subiecti
Claudianus in maiozi. Tenero tractari pecto
re nefcit publica maiestas. Trūcentē & are? vt li
ceat reliquis secure viuere membris. Heu q̄ cecus
inest. vitis amor. Multis delicta fuere nexus ami
cicie. Quid iuuat errozes merſa iam puppi fateri.
Si metuis. si plura cupis. si duceis ira. seruitiū pa
tiere iugū. tolerabis iniqs iteri? leges. tūc omia iu
re tenebis. cum poteris rex eē tui. Procliuioz vs?
in peiora dat. suadetq; licentia luxum. Jam nō ad
culmina rerum iniustos creuisse q̄roz. tolluntur i
altum. vt lapsu grauiore ruant. Tu cōsule cūctis
nō tibi. nec tua te moueant. sed publica vota. Ne
cunctos paucoz crimine damnes sponitō zbis re
gis ad exemplum. Nec sic inflectere sensus huma
nos edicta valent vt vita regētis. **L**uxuries p̄o ul
ce malum que detrita semper. Corpis arbitris he
betat caligine sensus. **M**obile mutatur semper cū
p̄ncipe vulgus. inquit̄ egregios adiuncta su
pbia mores. Non tibi qd liceat. sed qd fecisse dece
bit. Occurrat mentem. domitet respect? honesti
Diis pximus ille est quem ratio nō ita mouet: q̄
facta rependens consilio punire potest. Quas ma
le collegit fallacis dextera pentis: has peius nati
dextera refundit opes. Plus est seruasse quesituz
q̄ quesisse nouum. **C**armen amat quisquis carmi
ne digna gerit. Munere carioz omni astringit sua
quēq; salus. **G**audia p̄missi cumulant inopia dolo
res. **E**st malus interpres reruz met?. **C**lause putat
sibi cuncta pauoz. **I**dem in miozi. Omia mors
equat. tu damnatura nocentes. tu requiez datura
piis. **D**issuasoz honesti lux?. & humanas oblimat
copia mentis. **C**II.

De flosculis prudentii.
Prudentii quoq; qui eodem tempore flo
ruisse supius dictus est. paucos flores
metricos de cōflictu vicioz & vtutum
hic placuit inserere. **P**rudentius. Prima petit
campum dubia sub sorte duelli. Pugnatura fides
agresti turbida vultu. Prouocat insani frangēdi
picula belli. **E**cce modesta graui stabat paciētia
vultu. **P**er medias immota acies variosq; tumul
tus. **S**pectabat defixa oclōs. & leta manebat. **I**ra
tumens spumanti seruida rictu. sanguineo intoz
quet suffuso lumina felle. **I**mpatiētisq; mozē **I**nde
q̄ta manet paciētia fortis. ad omnes **C**eloz num
bos humilitas intendit gressū mediocriter. ozaq;
p̄ce erigit: & comi moderat̄ gaudia vultu. **D**efine
grande loqui. frangit deus omē supbum. **M**agna
cadunt. inflata crepant. tumefacta premunt. **D**i
sce supcilium deponere. disce caue. **S**candūt celsa

humiles truduuntur ad yma feroces. Ferē auaricia
gremio p̄cincta espaci. Quidq̄ lux? edax precio
sum liquerat vnca corripuisse manu. Nec sufficit
amplos impleuisse sinus. Iuuat ifertire crumēis tur
pe lucrum. Omne hominū rapit illa gen? non est
violentiū vllum terrarū vitiū. Sūma. qui es nil
velle supra q̄ postulat vsus debet? vt simplex ali
monia. uestis vt vna. infirmos tegat ac recreet me
diocriter artus. expletumq; modum nature nō tra
bat vltra. palloz in ore cōsciū audacis facti dat
signa reat? Et dephensa tremet languēs man? &
color albet. Cedant metus. & labor. & vis. & sce
lus. & placide fidei fraus inficiatrix. Qd̄ sapiū
viungat amor. q̄ viuimus vno cōspiret studio nil
dissociabile firmum est. Pax belli exacti p̄ciūq; pi
cli. Nil placitum sine pace deo. nec mun? ad aram
Meritoz clausula pax est. Non inflata tumet. nō
inuidet emula facti. Omnia perpetuar patiens. at
q; omnia credit. Nunqm̄ lesa tumet. cuncta offen
sacula donat. Occasum lucis venia p̄currere gestit
Pax plenum virtutis opus pax summa laborum.
Idē latitat lupus ore cruento lacteolam mentitus
ouem sub vellere molli. O quotiens animam vitio
rum peste repulsa sensim? mcaluisse deo

CIII. **De iohanne da**
mascono. **Ex gestis ei?**
Eo quoq; tempore floruit iohannes p̄sbi
ter damascenus. Hic ab infantia grecis
litteris eruditus infra. xii. annos om̄z libe
ralium artium scientiam apprehendit. i. amore dei
ac gloriose matris ei? se exercens. monachalem ha
bitum assumpsit. v̄goq; permanens. regine v̄gini
horas quotidie studiosissime decantabat. factusq;
p̄sbyter i eius honore missas deuotissime ac frequē
tissime celebrabat. Insuper etiam oratōnes. antipho
nas. r̄n̄soria. psalq; facere consuevit. quas in ei?
solennitatibus ad ipsi? laudem dulcissime decanta
bat. Tradebant ei nobiles viri p̄prios filios erudi
endos. quos ille non solum litteris studiosissime
instruebat. sed etiam ad timorem & amorem. i. om̄i
moz honestate diligenter informabat. Quadā die
cum egressus ciuitatis. muros cum seclariis suis
paulisper spaciare. saraceni subito irruentes mo
re solito. cum hominum & animalū multitudi
nem ipsam quoq; rapuerunt. ac secum in p̄sidam detu
lerunt. Et cum inter p̄dones p̄de diuisio fieret. cō
tigit vt cuidam inter eos ditissimo iohannes in
partem veniret. qui ceteris ad seruitutis opera d̄
putatis. nutu diuino meritis beate virginis erga
ipsum miti? ageret. Captiuus nanq; seruitutis p̄
sum solitum reddere nō negligebat. sed et ieiunij
ac vigilijs insistens. oratōes ad beatam virginem
deuotissimas quotidie dirigebat. Quos ille genti
lis animaduertens. eius bona conuersacōe tanqm̄
spiritali predicatōe quictus. ipm̄ ire ac redire li
berum quo vellet infra palatij spacia p̄mittebat.
& die quadam sic est eum allocut? **M**i iohannes
carissime miratus sum prudentiam tuam. dictandi
curialitatem. scribendi utilitatem. cantandi & or
ganizandi suauitatem. sanctum quoq; p̄positū &
ouerfatōem. **H**abeo filiolum nō min? meip̄o mibi
caz. quem p̄cor vt in artibus liberalibus erudias.
& in dictando. scribendo. legendo. cantando. sic
eū tibi cōformare studeas. vt si forte aliquando li
ber a nobis recesseris. in ip̄o tñ ap̄d nos quodamō
tor? remaneas. **Q**ui puerum obediēter hūiliterq;
suscipiens. & a p̄mis elementis erudire incipiens

intra paucos in omnib? artibus liberalib? instru
ctū adeo redidit. vt si magistri ac discipuli rethori
cum dictandi gen? accenderes. si literę formā aspi
ceres. si vocis melodiam audires. nullaz esse diffe
rentiam inter vtranq; clamares. Porro cum impa
tori theodosio p̄ vite merito & moz honestate.
necnō & p̄ eloquētie nitore in quibusdaz caus̄ ne
cessari? videret. missa legatione sub pena capitis
domino mandat vt ei quātorū mitteret. **Q**ui p̄
cepto impiali p̄radicere nō ausus iohem ostantio
polim ad ipm̄ honorifice deduci fecit. impator eū
cum honore suscepit. & ei monasteriū in quo euz
fratib? deo q̄ete seruiret in vrbe dedit. vbi & ip̄e
met sepi? veniebat. ac de statu regni & salute anie
sue familiariter cū eo tractabat.

CIII. **De falso crimine in eo**

punito.

Ut autē bon? iohānes ad meritozum au
gmentum p̄bare. adhuc in camino tri
bulatōis. iuuenis ille quem in p̄sida do
cuerat suū gen? dictandi. & p̄ziam manum scri
bendi. nequicie spiritu exagitatuz epistolaz p̄p̄rio
sensu ingenioq; dictauit. scriptamq; cōstantiopo
lim furtiue direxit. & i palatij loco vbi cit? a mi
nistris impialibus inueniri posset iactari p̄cepit
Eratq; talis. **D**ilectis amicis qui sunt i p̄sida. Da
mascenus iohānes monachoz minim? **S**alutem.
Noueritis impatorē robur exercit? ad diuisa bella
in natōnes extremas misisse. v̄bemq; regiā. & fini
timas hominib? vacuas remansisse. **Q**uoniam ergo
sapientes estis. securi venite. & victoriam vobis
patam absq; moza viriliter obtinete. **I**nuenta est
igitē a ministris epistola. & corā impatore p̄lecta.
Traditio ab omnib? exclama. & quis huius pro
ditōis actor esset inquiritur. forma literę ingenij
q; scribendi respicitur. & iohānes esse imperato
ri nuncia. **S**tatim iohannes quē. & cū iniuria
multa ad imperatoris presentiam trahitur. ip̄o mi
rante. vnde tam subito talis tumultus. & p̄ra se
asp̄ratio orire. popul? vniuersus intorquēs con
uitia mille. nō sacerdotē. sed p̄dorem. nō mona
chum. sed apostatam p̄clamabat. & furibū? vix
man? ab eius oculis p̄mebat. **T**unc imperator fa
cto silentio suspirans ait. **O** nequissime iohannes
beneficijs meis ingratus. malū michi p̄ bono reddi
disti. sarabaita pessime. quantū est i te patriaz p̄
disti. michiq; ac meis auferens liberatē in capti
uitatem pessimaz nos retrulisti. **O**stensaq; illi epi
stola respōdit ita. **V**ere dñe formā scribendi ac di
ctandi gen? meū hoc eē cognoui. s; testis ē michi
de? q̄ eā oino non feci. **C**ūq; om̄s in eū p̄strepē.
eo q̄ veritatem occultare velle videretur. vndiq;
p̄clamabant vt absq; dilātōne morte puniretur
Iudices facto consilio. pari assensu dicunt ipm̄. q̄a
specialis amicus imperatoris fuerat non debere oc
cidi. sed manū qua tantū facim? p̄petrauerat absci
di. **Q**uo facto iohannes de dolore vulneris. ac di
minutōe corporis deo gratias egit. & q̄ in ei? ho
nore ampl? offerre sacrificiū nō poss; paulisper
odoluit. **A**bscisa itaq; man? officio spiculatoris
iussu imperatoris. ad testimonium tanti scelestis su
spensa est in monasterio ip̄i? iohānis. **C**CV.

De miraculo p̄ beatā virginem itatē in eo demon

stratato.

Ille mox ante ymaginem specialis domi
ne sue man? adueniēs discoopto vulnē
& extenq; brachio cū ea pie rixabatur.

inquiens. Heccine domina nostrorum premia sunt merito. Heccine tuorum leuitudo seruorum. Esto dominami digne p meritis peccatorum meum flagellari voluisti. Sed ut quid instrumentum officii tui pmisisti penitus abscondi. Hec quippe manus bim noz laudis tue cantica sepius scribendo pabat. & deo patri sacratissimum corpus & sanguinem filij tui multotiens in honore tuo ad omnium peccatorum salutem offerebat. Cuius talia sepius ibi lamenta do pozaret. contigit nocte quadam. ut post huius modi lamentationem in lectulo fessus. nec dormiens nec vigilans ex toto pausaret. Et ecce regina virginum affuit cum ingenti lumine hilari facie tali consolans eum affamie. Quid agis inquit puer meus fidelissime. Heu inquit ille domina quid me interrogas. Quinimo interrogo te ego. Cum hec paterer ubi eras. Ecce ad meum imo ad tuum dedecus in ecclesia pendet absisa clientis tui manus. At illa Confortare inquit fili in domino. manu tuam tibi restaurare potest. q totum hominem plasmauit ex nichilo. His dictis eo vidente illa ecclesiam petijt delatamq; inde manu eius brachio cum mira benignitate in momento restituit. Tunc ille gratias ineffabiles agens. reddita diei luce surgit. fratribus quocatis manu ostendit. eosq; secum ad magnalia dei glorificandum auauit mox solenniter induit. alta voce missam de beatissima virgine celebrauit. Imperator audito miraculo pedes ad eum venit. & ore proprio manum deosculans. post dei laudem & gloriosam virginis ab ipso diligenter inquirat. si quem alicubi cognosceret. qui suum dictandi genus ac scribendi formam haberet. Quod ille quidem ei retulit. & sic rei ueritas inquisita diligenter innotuit.

CCVI. De nece valentiniani & eugenij tyranni

Hicur valentinianus imperator nimia austeritate arbogastis magistri militum ad vite tedium productus. laqueo vitam finit. Eugenijs auxilio arbogastis tyrannifacit corpora abacuc & michae prophetarum renelant. Didimus abscis oculis. anno etatis. lxxxv. alexandrie obiit.

Triplicita hystoria. Hic eugenius quondam grammaticus. latinarum literarum doctor. relinquens scolas suas. in palatio militabat. & erat imperatoris antigrahus. & propter eloquentiam a multis honorabatur. Cooperatorum autem habebat arbogastum de minoribus gallijs ortum. militaria ordinis ducem. virum seuum & necibus paratum. Isti quoque contra valentinianum iuniorum dolos cogitabant. cubicularios eunuchos corruptos. qui dormientes principem suffocauerunt. Quo facto. eugenius factus est imperator hesperie. Quo audito. theodosius designans filium suum honorium imperatorem a consolaru suo & abundantius. x die ianuarij contra eum pfectus est. responso prius accepto a ichanne monacho. Idem iohannes ei victoria prius predixerat de maximo. Veniens ergo ad gallias. cum in quodam monte orationum iuuenisset. ibi nocte domo supplicabat. & circa tantum soporem decessus. vixit in somnis quasi iacet in campo & astitissent ei quidem duo viri vestibus albis. & equis candidissimis residentes. eumque iubentes. Habeto fiducia. & diluctio armato milites ad victoriam. dicentes se illi pro solatio destinatos quorum alter se iohannem euangelistam. alter se philippum dicebat apostolum. Qua visione copra. neque ab oratione cessauit. sed lacrimas uberosas effudit. Socrates. Fit deinde congressio circa flu-

uius vocabulo frigidum. ventus autem vehementissimus emissa iacula ex parte eugenij reuocabat in eos. & ex parte theodosij cum maiore fortitudine in eos impingebat. Quo viso tyrannus ad pedes imperatoris currit. ibique prostratus a militibus capite sectus est. xvii. die septembris. Arbogastus autem post paululum proprio gladio se peremit.

CCVII. De religio te theodosij & fine eiusdem. Rufini.

Hic hoc bellum theodosius cum sacerdotibus & populo circuibat omnia orationum loca. ante martirijs & apostolorum thecas iacebat cilio prostratus auxilia sibi fida factorum intercessione deposcens. pagani autem romani funestis victimis cruentantes. securam eugenij victoriam pmittabant. flauiano tunc pfecto. qui cum postea potuisset euadere eruditus admodum mereri se mortem pro reo iustis que pro crimine iudicauit. Fundebant ex parte theodosij auxilia barbarorum stetit aliquandiu anceps victoria. & terga iam hostibus dabant. sed fiebant hec non ut theodosius vinceret. sed ne per barbaros vinci videret. Cum ille stans in edita rupe vnde aspiceret posset & aspici. proiectis armis proiecit se in oratione dicens. omnipotens deus tu noster quia in nomine christi filij tui ultionis iuste reputo ista prelia suscepi. sin aliter in me vindica. Si vero cum causa probabili. & in te confisus huc veni. porrige dexteram tuam: ne forte dicant gentes ubi est deus eorum. Post hanc orationem surrexit ille ventus validus. de quo prediximus. & de quo ait claudianus gentilis poeta. qui tunc florebat. O nimium dilecte deo. cui militat ether. et coniurati veniunt ad classica venti. Hugo ubi supra. Hic theodosius patre honorio natus. origines a traiano principe traxit. fuitque clemens animo. & ita amicis communis. ut solo habitu differre se ad eis putaret. Preterea fuit in omnes homines munificus. sed effusus in bonos. simplicia ingenia diligere. erudita imitari. largiri magno animo magna & irasci quidem rebus indignis. sed flecti cito. hic est ad consobrinorum nuptias venit tanquam sororum. Porro bene tranquillata iam republica. apud mediolanum egreditur incurrat. Qua nigrauescente. que tem naturalis mortis inuenit. anno regni sui. xvi. vite vero sue. lx. huius denique corpus constantino polim est translatum atque tumulatum.

Continentia capitulorum. xix. libri.

M onusdecimus liber continet hystoriam. xxiii. annorum. quibus imperauerunt archadius & honorius. Inter hec autem continet libros dialogorum seueri & postumiani. & galli. flores quoque paucos beati augustini. Habz autem capitula. xcix.	Onusdecimus liber continet hystoriam. xxiii. annorum. quibus imperauerunt archadius & honorius. Inter hec autem continet libros dialogorum seueri & postumiani. & galli. flores quoque paucos beati augustini. Habz autem capitula. xcix.
D e imperio archadii & honorii. & seueri gildonis affrice comitis. i.	De meritis gildonis mascehelis & rufini pfecti. ij.
De ordinatione iohannis crisostomi & eius austeritate. nj.	De miraculo communionis in lapidem conuersa & actibus iohannis crisostomi. mj.
De sanctis donato & epiphano episcopis. v.	De oratione & scriptis eius. vij.
De tyconio & libris & regulis eius. vij.	De severo & scriptis eius. viij.